

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

ISSN 1408-7820
9 771408 782003

Poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana

RAZREDNI POUK

STROKOVNA REVija ZA RAZISKOVANJE IN RAZVOJ PODROČJA RAZREDNEGA POUKA | LETNIK XXII | 2020 | ŠTEVILKA 3

STROKOVNA IZHODIŠČA

NAČRTOVANJE POUKA S SODOBNIMI PRISTOPI; ŠTUDIJSKE SKUPINE ZA UČITELJICE IN UČITELJE, KI POUČUJEJO NA RAZREDNI STOPNJI V LETU 2020

IDEJE IZ RAZREDA

Utrjevanje poštevanke
s pomočjo didaktičnih
iger

AKTUALNO

Zaključek likovnega
natečaja – Povezovanje za
življenje v sodobni družbi

KOTIČEK ZA BRANJE

Petindvajseto
Oko besede in
štiriindvajseta
podelitev Večernice

RAZREDNI POUK
LETNIK XXII
2020 | ŠTEVILKA 3

Vsebina

Razredni pouk letnik 22 (2020), številka 3

ISSN 1408-7820

Izdajatelj in založnik: Zavod RS za šolstvo

Predstavniki: dr. Vinko Logaj

Uredništvo: Vesna Vršič, Zavod RS za šolstvo (odgovorna urednica), mag. Katarina Dolgan, Zavod RS za šolstvo; Mojca Dolinar, Zavod RS za šolstvo; doc. dr. Nikolaja Golob, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta; dr. Dragica Haramija, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta in Filozofska fakulteta; mag. Silva Karim, Osnovna šola Col in samozaposlena v kulturi; Barbara Meglič, Osnovna šola I Murska Sobota; mag. Nada Nedeljko, Zavod RS za šolstvo; dr. Leonida Novak, Zavod RS za šolstvo; dr. Katica Semec Pevec, Zavod RS za šolstvo; Brigita Pinter, Zavod RS za šolstvo; Neža Ritlop, Osnovna šola Turnišče

Naslov uredništva: Zavod RS za šolstvo, Zavod RS za šolstvo, Območna enota Murska Sobota (za revijo Razredni pouk), Slomškova ulica 33, 9000 Murska Sobota, tel. 02/ 53 91 175, faks 02/ 53 91 171, e-naslov: vesna.vrsic@zrss.si

Urednica založbe: Simona Vozelj

Jezikovni pregled: Jezična, Katja Križnik Jeraj s. p.

Prevod povzetkov v angleščino: Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinec Škraba s. p.

Oblikovanje: Kofein dizajn d. o. o.

Računalniški prelom: Medium d. o. o.

Tisk: Tisk Žnidarič d. o. o.

Naklada: 560 izvodov

Letna naročnina (3 številke): 33,00 € za šole in druge ustanove; 24,75 € za individualne naročnike; 12,50 € za dijake, študente, upokojenice; cena posamezne enojne številke v prosti prodaji je 13,00 €. V cenah je vključen DDV.

Naročila: Zavod Republike Slovenije za šolstvo – Založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana, e-naslov: založba@zrss.si, faks: 01/300 51 99

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Revija Razredni pouk je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 573.

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2020

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela te revije na kakršenkoli način reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršenkoli pomnilniški medij).

UVODNIK

04 **Pouk v času covid-19**

Vesna Vršič

VPRAŠALI STE

05 **Kako načrtovati učni sklop?**

dr. Nina Novak

KOTIČEK ZA BRANJE

35 **Petindvajseto Oko besede in štiriindvajseta podelitev večernice**

red. prof. dr. Dragica Haramija

VIRTUALNI KOTIČEK

36 **Analiza pedagogike obogatene s tehnologijo na razrednem pouku v času izobraževanja na daljavo**

Mojca Dolinar

AKTUALNO

59 **Povabilo v Sodelobr@lnico**

dr. Nina Novak

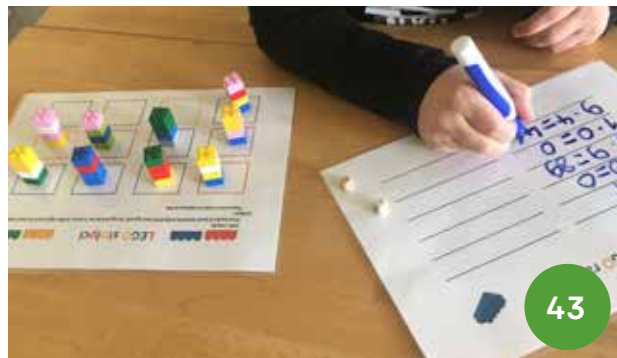
60 **Zaključek likovnega natečaja – POVEZOVANJE ZA ŽIVLJENJE V SODOBNI DRUŽBI**

Mojca Dolinar, mag. Marta Novak

STROKOVNA IZHODIŠČA

- 08 Načrtovanje pouka s sodobnimi pristopi; Študijske skupine za učiteljice in učitelje, ki poučujejo na razredni stopnji v letu 2020**
dr. Nina Novak
- 23 Vključevanje vsebin Televizije Slovenija v vzgojno-izobraževalno delo (na daljavo)**
mag. Katarina Dolgan, dr. Nina Novak
- 29 Aktivnosti, cilji in prihodnost Strokovnega centra Centra IRIS – dodatna pomoč otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s PPPU ter vsem, ki delamo z njimi**
mag. Nina Čelešnik Kozamernik

IDEJE IZ RAZREDA

- 38 Utrjevanje poštevanke s pomočjo didaktičnih iger**
Sanja Kovačič
- 43 Sodelovalno učenje in formativno spremljanje**
Snježana Rajaković
- 49 Medeni jezerski grb**
Irena Končan
- 54 Moje prve izkušnje s poučevanjem**
Simona Škvarč

Vesna Vršič,
odgovorna urednica

Pouk v času covid-19

Ne mine dan, ko v javnih občilih ne bi poročali o novih okužbah s SARS-CoV-2 (covid-19), o incidentu na javnem prostoru zaradi kršenja pravil, o odhodu učencev posameznih oddelkov v karanteno ...

»Nič več ne bo tako, kot je bilo,« je izjava, ki jo pogosto slišimo od javnih osebnosti, strokovnjakov ali mimoidočih. Pa kljub temu se težko odrečemo tistemu, kar imamo radi in česar smo navajeni. So stvari, ki jih bomo v prihodnje zelo pogrešali, npr. da se svobodno gibljemo med ljudmi, se družimo s prijatelji, se pozdravljamo z objemom ali stiskom roke, staknemo glave in si šepetamo na uho ...

Tudi v šolskem prostoru se uvajajo različne spremembe, ki so bolj ali manj sprejemljive za posameznike in skupnosti.

Ministrstvo je v začetku šolskega leta izdalo brošuro *Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s covid-19, Modeli in priporočila*, kjer predstavljajo izhodišča za pripravo modelov izobraževanja tako v osnovni kot srednji šoli ter dijaških domovih. V njih opisujejo ukrepe v A, B, C in D modelu, ki ima še v osnovnošolskem izobraževanju podmodele BC1 in BC2. Naloga vodstva šol je, da preuči in konkretizira izvedbo modelov ob upoštevanju posebnosti šol, glede razpoložljivosti kadra in drugih dejavnikov, ki vplivajo na šolski ritem (avtobusni prevozi, delovanje šolske kuhinje, delovanje knjižnice, sodelovanje s starši in s širšim okoljem ...).

Učitelji se že od avgusta udeležujejo različnih usposabljanj npr. študijskih srečanj, webinarjev, e-uric, sestankov različnih delovnih skupin itd., na daljavo z uporabo različnih digitalnih okolij (Microsoft Teams, VOX srečanja, Arnesove spletne učilnice, Zoom ...). Marsikateri učitelj se je moral na novo prijaviti v spletno okolje, oblikovati svojo identiteto, urediti pregled nad svojimi uporabljenimi gesli (ali poiskati pomoč pri pozabljenem geslu), se znajti v popolnoma novem okolju in v njem aktivno sodelovati.

Aktivni učiteljev so se že na začetku šolskega leta odločili, katera komunikacijska orodja in okolja bi bila primerna in dostopna njihovim učencem in s katerimi bi najlažje v času pouka na daljavo vzpostavili ter vzdrževali stik. Priporoča se, da učitelji s temi komunikacijskimi kanali seznanijo učence že v času pouka v šoli ter jih po potrebi in smiselno vključujejo v šolske dejavnosti. Dobro bi bilo, da učitelji v vzgojno-izobraževalni proces občasno vključujejo tudi digitalna orodja in digitalne vsebine, televizijske vsebine in e-učbenike, torej gradiva, ki so primerna tako za učenje v šoli kot na daljavo.

Vsak učitelj naj presodi, kako bo vodil in podpiral učence pri učenju na daljavo, da bo dal poudarek znanju in veščinam, ki so potrebna za nadaljnje šolanje, ter ohranjal raven znanja učencev.

Hkrati pa ne smemo pozabiti nase, poskrbeti moramo za dobro psihofizično počutje in ohranjati optimizem. Ostanimo zdravi.

Želim vam uspešno šolsko leto.

Vesna Vršič

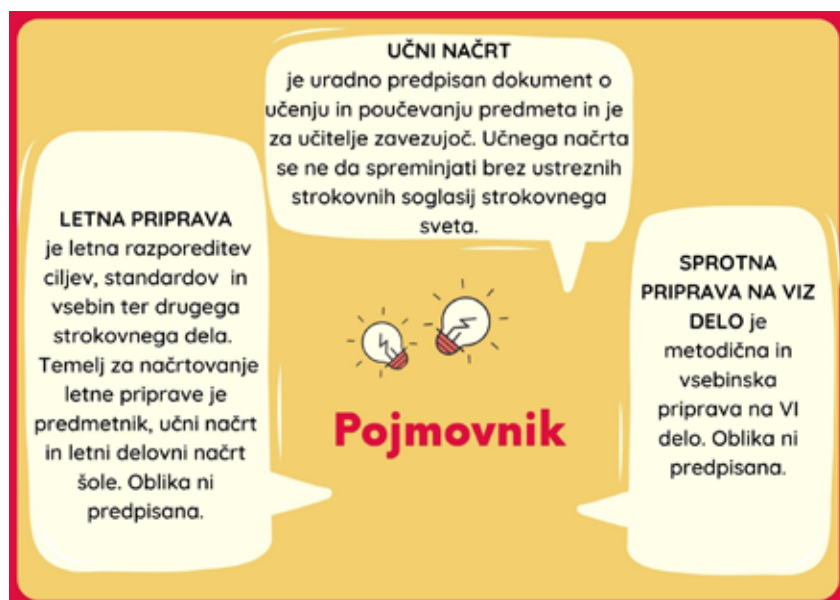
Kako načrtovati učni sklop?

Učitelji in učiteljice razrednega pouka vedno pogosteje izražajo potrebo po tem, da bi spremenili svoj način načrtovanja, in sicer od letne priprave naprej. Ta potreba izhaja iz omejitev, ki jo postavi časovno zelo omejena priprava (npr. urne razporeditve v letni pripravi, sprotne priprave, ki je naravnana na 45 minut). Pogosto učitelje in učiteljice skrbi, da bi s spremembami v letnem ali sprotne načrtovanju

bili v neskladju s pravili, ki jih določa Pravilnik o dokumentaciji (*Pravilnik o dokumentaciji v osnovni šoli, Uradni list RS, št. 61/12 in 51/13*).

Učenje mlajših učencev zahteva prilagajanje in izbiro učnih pristopov posameznemu učencu, kar zahteva čas. Tako natančno časovno določeno načrtovanje omejuje učitelja, da bi lahko pri pouku izhajal iz učencev in sledil njihovemu napredku.

Še posebej v prvemu vzgojno-izobraževalnem obdobju (in tudi naprej) je treba načrtovati in izvajati vzgojno-izobraževalni proces, ki bo temeljil na izvajanju dejavnosti, kar ni nujno 45 minut. Le-to narekujejo tudi otrokove psihofizične zmožnosti in bioritem. Poleg tega je delo na razredni stopnji usmerjeno v uresničevanje ciljev različnih predmetnih področij, kar je še dodatna priložnost za povezovanje ciljev, vsebin in dejavnosti. Ena od rešitev te zagate je načrtovanje po učnih sklopih.

UČNI SKLOP je zaokrožena, logična, sklenjena širša didaktična celota, ki jo oblikujemo za uresničevanje ciljev. Pogosto je sestavni del letne priprave in predlagan pristop uresničevanja učnih načrtov.

Slika 1: Pojmovnik

Slika 2: Oblikovanje učnega sklopa

Kako torej načrtovati sklop?

Ob načrtovanju letne priprave učitelj razmisli:

- Katere cilje moramo z učenci doseči na letni ravni?

- Katera znanja in veščine bodo učenci dosegli na koncu leta oz. učenja predmeta v nekem letu?
- Na katerih točkah se povezujejo cilji predmeta ali več predmetov?
- Kakšen mora biti vrstni red

ciljev zaradi koncentrične nadgradnje ciljev?

- Kako bi načrtovane cilje povezal v logično zaokroženo celoto?

Primer oblikovanja sklopa na letni ravni:

UČNI SKLOP: VSE IMA SVOJO OSEBNO IZKAZNICO

Cilji predmetov, ki jih povežemo:

SPOZNAVANJE OKOLJA – ŽIVA BITJA

Opisati in primerjati živa bitja in njihova življenjska okolja na osnovi opazovanja.

Natančno, sistematično in objektivno opazovati, opisovati in primerjati živa bitja in življenjska okolja v Sloveniji.

Predstaviti življenjsko okolje preko osebnih izkaznic živih bitij v njem.

MATEMATIKA – GEOMETRIJSKE OBLIKE IN UPORABA GEOMETRIJSKEGA ORODJA

Prepoznati, poimenovati in opisati telesa, like, skladne like, simetrije.

Risati črte in like, črte med dvema točkama, simetrije. Uporabiti matematično terminologijo in simboliko.

Razumeti in uporabiti pojem najkrajša razdalja med dvema točkama.

Izdelati osebne izkaznice likov in teles in sodelovati v igri.

SLOVENŠČINA – BRANJE IN PISANJE

Brati besedila o znanih osebah in izdelati osebne izkaznice. Zapisati razumljivo, slogovno pravilno, krajše preprosto besedilo glede na besedilno vrsto (besedilo o sebi) in ga predstaviti z osebno izkaznico.

Zapisati besede, povedi (končna ločila, vejica, lastna imena).

Poiskati lastne in tuje napake v zapisu in jih odpraviti.

KRITERIJI USPEŠNOSTI:

Uspešni bomo, ko:

- sistematično, pravilno in natančno opišemo živo bitje in življenjsko okolje,
- navedemo podrobnosti in razlike med živimi bitji in življenjskimi okolji,
- predstavimo živo bitje in življenjsko okolje z osebno izkaznico,
- oblikujemo kreativno izkaznico,
- pravilno poimenujemo in opišemo izbran geometrijski lik in telo,
- natančno rišemo geometrijske like in črte,
- izdelamo predstavitev likov in teles z osebno izkaznico,
- na ustrezen način sodelujemo v igri,
- natančno in tekoče beremo besedilo,
- razumemo prebrano, kar dokažemo z odgovori na vprašanja,
- tvorimo ustrezno, smiselno besedilo s predstavitvijo,
- izdelamo osebne izkaznice oseb.

DOKAZI:

- sooblikovani kriteriji uspešnosti,
- opis živega bitja in življenjskega okolja v obliki osebne izkaznice,
- Vennov diagram za primerjanje,
- poimenovanja,
- skice in risbe geometrijskih likov in teles,
- večšina sodelovanja,
- sodelovanje v igri,
- tehnika branja,
- izkazano razumevanje prebranega,
- zbirka osebnih izkaznic,
- kreativna predstavitev.

Trajanje sklopa: 10 ur

Razred: 3.

Čas izvedbe:

Opombe:

Slika 3: Oblikovanje sklopa na letni ravni

KAKO NAČRTOVATI UČNI SKLOP?

Načrtovanje ciljev in standardov

Kaj bodo učenci na koncu sklopa znali, naredili, zmogli?
Kakšen je namen učenja?
Kateri kriteriji uspešnosti nas bodo vodili k doseganju namena?

KORAK 1

Načrtovanje dokazov

Kako bomo vedeli, da smo prišli do cilja oz. do kam na poti do cilja smo z učenci prišli?

KORAK 2

Načrtovanje učnih izkušenj in dejavnosti

Kako bomo prišli do cilja?

KORAK 3

Načrtovanje raznolikih dejavnosti in izkušenj za učence

Katere dejavnosti morajo izvesti vsi učenci, katere posamezniki?
Katere dejavnosti lahko damo učencem na izbiro?
So dejavnosti poskrbele za vse vidike učenja ("srce, roka, glava")?

KORAK 4

Načrtovanje pogojev učenja

Koliko časa imamo na voljo?
Kdaj in kako bomo podajali povratno informacijo?
Na kakšen način bomo predstavili naučeno?
Kako bom kot učitelj imeli čas in možnost videti in slišati vsakega učenca?
Ali dejavnosti sledijo ciljem?

KORAK 5

Ko ima učitelj na letni ravni določene zaokrožene in logične sklope in njihovo časovno razporeditev, lahko pristopi k operativnemu načrtovanju sklopa, ki poteka po korakih, ki jih prikazuje shema na levi:

Načrtovanje po sklopih ima svoje prednosti. Med prednosti načrtovanja po sklopih lahko prištejemo:

- fleksibilnost v času, ki smo ga namenili poučevanju in učenju znotraj nekega sklopa,
- celostno znanje, ki ga učenci pridobijo s pogledom na vsebino z več vidikov in tako znanje postaja tudi trajnejše,
- učenci znanje različnih predmetov lažje povežejo,
- načrtujemo in pridobimo lahko kompleksnejše dokaze o učenju.

Viri in literatura:

Novak, L. idr. (2018). Formativno spremljanje v podporo učenju – razredni pouk. Priročnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pravilnik o dokumentaciji v osnovni šoli (2012). Uradni list Republike Slovenije, št. 61 (10. 8. 2012). Pridobljeno s <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2012-01-2532?sop=2012-01-2532> (19. 10. 2020).

Programi in učni načrti v osnovni šoli. (2011). Pridobljeno s <https://www.gov.si/teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/> (19. 10. 2020).

Sodelov@Inica Razredni pouk. Pouk na prostem. (2020). Pridobljeno s <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=10021> (19. 10. 2020).

Spletna učilnica ŠS Razredni pouk. Načrtovanje pouka s sodobnimi učnimi pristopi. (2018). Pridobljeno s <https://skupnost.sio.si/mod/folder/view.php?id=333290> (19. 10. 2020).

Slika 4: Koraki načrtovanja učnega sklopa

 Dr. Nina Novak,
Zavod Republike
Slovenije za šolstvo

Načrtovanje pouka s sodobnimi pristopi

Študijske skupine za učiteljice in učitelje, ki poučujejo na razredni stopnji v letu 2020

Uvod

Organizacija študijskih skupin

V letu 2020 so študijske skupine za učitelje in učiteljice, ki poučujejo na razredni stopnji, potekale na drugačen način, in sicer na daljavo v spletnem okolju Microsoft Teams. Študijske skupine so obsegale tri dele, in sicer samostojno delo učiteljev na daljavo, videokonferenčno srečanje in prenos v živo. Na 34 izvedb študijskih skupin se je prijavilo 3980 učiteljev in še 800 v pet dodatnih septembrskih terminov. Na študijskih skupinah so bili prisotni tudi učitelji tujega jezika v 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju in učitelji v oddelkih podaljšanega bivanja oz. razširjenega programa.

Skozi vse tri dele študijskih skupin smo preko teoretičnih izhodišč, izkušenj in primerov iskali odgovore na naslednja vprašanja:

- Kako načrtovati CILJE za izvajanje pouka v učilnicah in na daljavo?
- Kako načrtovati SKLOP, ki omogoča sodoben pristop k poučevanju na razredni stopnji?
- Katere učne PRISTOPE načrtovati za pouk v vseh razmerah?
- Katera ZNANJA in VEŠČINE je dobro učencem čimprej razviti?
- Katero ZNANJE in VEŠČINE potrebujejo učenci in katera učitelji za izvajanje pouka na daljavo?

Vsebina študijskih skupin

Prvi del študijske skupine

Ogled filmov o izobraževanju na daljavo in o načrtovanju pouka

V prvem delu študijskih skupin so bili učitelji povabljeni k ogledu petih filmov in k sodelovanju v refleksiji. Filmi so nastali za potrebe študijskih skupin in pri njihovem nastanku so sodelovali svetovalci Zavoda RS za šolstvo, učitelji, starši, učenci in ravnatelj.

Ob prvem posnetku so učitelji razmišljali o izzivih in priložnostih izobraževanja na daljavo.

Slika 1: Naslovnica filma Izzivi izobraževanja na daljavo

V sklopu štirih filmov, ki so bili posvečeni načrtovanju pouka s sodobnimi pristopi, so se učitelji srečali z vprašanji:

- kaj je za njih pomembno pri načrtovanju pouka,

Slika 2: Izsek iz drugega filma

- kdaj je načrtovanje najučinkovitejše,

KAJ BODO UČENCI ZNALI, ZMOGLI, NAREDELI V UČENEM SKLOPU?

UČITELJI PRED POUČEVANJEM	NAČRTOVANJE		UČENCI
	CELNO	SPLETNO	
 CILJI IN ETAPNEGAJ ZNANJA	✓		
 OSVEŠČENA PRIČAKOVANJA?	✓	✓	
 KDO BO MOGLI UČENCI?	✓	✓	

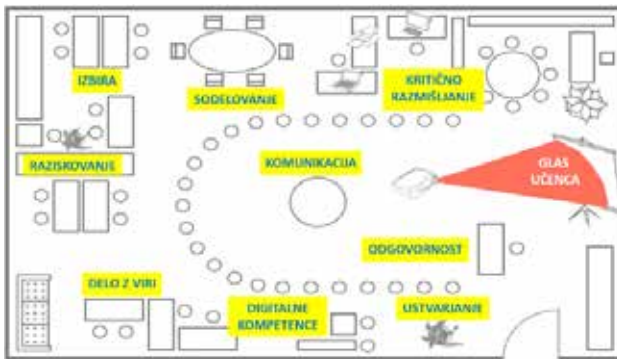
Slika 3: Izsek iz tretjega filma

- kaj o načrtovanju pravi novozelandski raziskovalec John Hattie,

Slika 4: Izsek iz četrtega filma

- kaj bodo pri načrtovanju pouka v bodoče ohranili in kaj spremenili.

Slika 5: Izsek iz petega filma

Odziv učiteljev in učiteljic razrednega pouka na vseh pet filmov je bil velik. Mnogi so poleg oddanih refleksij in razmišljanj podali tudi svoj odziv na vsebino, pri čemer je bila velika večina komentarjev pozitivno naravnanih, predstavljamo le nekaj teh:

- *Pogledala filmčke. Potrjujejo, da sem kot učitelj na pravi poti. Vedno je učenec na prvem mestu. Zato pa tudi ne uporabljam učbenikov, ne delovnih zvezkov. Toliko inovativnih pristopov je mogoče vpeljati v pouk ... Čas je za spremembe. "Korona čas" je to samo potrdil.* (Tatijana Šincek)
- *Vsebina je bila predstavljena na zanimiv, preprost in pregleden način. Dobila sem nek vpogled na šolanje na daljavo z več različnih vidikov. Zelo dobro gradivo.* (Urša Koritnik)
- *Super gradivo. Preprosto, a vendar z močnim sporočilom, ki te pritegne in potrdi tvoja razmišljanja. Hvala.* (Breda Gruden)

- *Hvala za pripravljeno gradivo, ki je resnično zanimivo. Z veseljem sem si ga ogledala. Glede na to, da poučujem v prvih dveh razredih, pa ste mi dali veliko izzivov, ki jih spremljajo tudi pomisleki in skrb, kako delati z najmlajšimi, ki še niso samostojni pri uporabi tehnologije, s katero se "lovim" še sama. Hvala vam ...* (Andreja Gale Bes)

Drugi del študijskega srečanja

Analiza izkušnje z izobraževanjem na daljavo

Vsebina drugega dela študijskih skupin, ki je potekal videokonferenčno, je vključevala splošne informacije, ki se nanašajo na delo na razredni stopnji (seminarji, konference, dodatna izobraževanja, gradiva in publikacije, poročila, raziskave, tekmovanja). Učitelji in učiteljice so bili povabljeni k pregledu platforme z digitaliziranimi učnimi načrti, ki so nastali v zadnjem obdobju. Posebnosti povezane z digitaliziranimi učnimi načrti so, da gre za spremembo oblike učnih načrtov in ne za spremembe v vsebini. Posebno dodano vrednost predstavljajo priporočila glede ciljev, ki jih je smiselno uresničevati v primeru pouka na daljavo in dodana gradiva. Platforma je še v razvoju.

Vse ključne informacije lahko učitelji in učiteljice najdejo v spletni učilnici ŠŠ - Razredni pouk na povezavi <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=9374>.

KAKO JE POJAV COVIDA-19 SPREMENIL POGLED NA ŠOLO?

Osrednji vsebinski del študijskih skupin je bil namenjen analizi izkušnje z izobraževanjem na daljavo na razredni stopnji in načrtovanju pouka na osnovi te izkušnje. Ugotovili smo, da so se v zelo kratkem času - v času epidemije, spremenile vsakdanje rutine (pozdravljanje, družinska dinamika, razdalje med nami, vplivi na duševno zdravje otrok in odraslih ...). Vse to je vplivalo tudi na šolo in dogajanje v njej. Postavili smo izhodiščno vprašanje Kako je pojav covid-19 spremenil pogled na šolo?

Razmisleke učiteljev smo nadgradili s predstavitvijo ugotovitev raziskave o izobraževanju na daljavo, ki jo je izvedel Zavod RS za šolstvo, in s katero se je ugotavljalo, kaj se je dogajalo na tehnični, didaktični in socialno-čustveni ravni v času izobraževanja na daljavo. Analiza raziskave je dostopna v digitalni bralnici Zavoda Republike Slovenije za šolstvo na povezavi: <https://www.zrss.si/strokovne-resitve/digitalna-bralnica/podrobno?publikacija=297>.

Slika 6: Publikacija Analiza izobraževanja na daljavo v času epidemije covid-19 v Sloveniji.

Učitelji in učiteljice razredne stopnje, vključeni v raziskavo, sporočajo (nad 60 %):

- da je kakovost poučevanja bila nekoliko slabša kot v razredu (ocena po občutku učiteljev),
- da so predvideni cilji za čas izobraževanja na daljavo bili realizirani v tričetrtinskem ($\frac{3}{4}$) deležu (glede na prepričanje učiteljev),
- da se je pouk pogosto izvajal kot kombinacija videokonferenc in usmerjanj učenja prek pisnih navodil,
- da so bili z večino učencev v stiku dnevno ali pa dva- do trikrat tedensko,
- da med dokazi učencev prevladujejo fotografije praktičnih izdelkov, rešene naloge v delovnih zvezkih, posnetki npr. govornih nastopov,
- da se je pouk najpogosteje prilagajal z vključevanjem šolske svetovalne službe ter manj s prilagajanjem načinov poučevanja,

- da zdaj drugače vidijo/razumejo, kaj je zares pomembno, da učenec/učenka zna,
- da so nekatere učence bolje spoznali,
- da je bil stik s starši pogost,
- da je Zavod Republike Slovenije za šolstvo nudil ustrezno podporo.

Učenke in učenci 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja, vključeni v raziskavo, sporočajo:

- da so pogrešali razlago učiteljice/učitelja,
- da so pogrešali sodelovanje s sošolci,
- da so bili pogosto osamljeni,
- da so se učitelji odzivali na njihova vprašanja,
- da so bile zadolžitve in naloge usmerjene v izpolnjevanje učnih listov, reševanje nalog v delovnih zvezkih, oblikovanje praktičnih izdelkov, zapis povzetkov o prebranem, pisanje spisa, poročila, izdelavo plakata, posnetka, seminarske naloge, zloženke,
- da so imeli možnost razporeditve šolskega dela čez cel dan,
- da so jim (predvsem fantom) starši redko ali le včasih pomagali,
- da so bili najpogosteje ocenjeni njihovi izdelki, sledili so ustni odgovori (spraševanje) in govorni nastop preko videokonference ter rešeni kvizi.

Na osnovi opravljene raziskave smo na študijski skupini izpostavili dve ugotovitvi:

1. Delež pisnih navodil poslanih učencem po e-pošti je bil visok; le-ta so bila v večji meri namenjena staršem in manj učencem. Potreben je strokovni premislek o tem, kako oblikovati navodila, da se poveča samostojnost otrok.
2. Opazen je bil velik delež nudenja pomoči učencem s strani strokovnih služb in manj didaktičnega prilagajanja pouka vsem učencem, ne le tistim z odločbami.

Kako je izkušnja z izobraževanjem na daljavo spremenila mojo poučevalno prakso?

Mentimeter

Izobraževanje na daljavo mi je predstavljalo izziv, s katerim se še nisem srečala. Od začetnih vprašanj, kako naj se tega lotim, do dvomov, če je delo pravilno zastavljeno in skepse v smislu, kaj bodo učenci od tega odnesli znali. Delo je steklo.

Same prakse ni veliko spremenila, ker sem že prej poučevala izkušnjsko in interaktivno, zdaj sem jih samo izvajala na drugačen način. Ogromno sem se naučila in se usposobila za delo na daljavo – učila pa sem TJA na razredni stopnji ...

Dobila sem boljši vpogled v pomembnost smiselnosti vsebin, ki se jih učencem/-kam posreduje.

Naredila sem si veliko lastnih gradiv, ker učbeniki ali DZ vedni ne zajamejo bistva UN.

Bolj načrtujem po sklopih, izpuščam "balast".

Izluščila sem bistvo, nepomembne stvari črtala, redno kontaktirala učence, iskala povratne informacije ...

Bolj razmišljam o tem, katere vsebine, cilji so temeljni.

Zelo, predvsem tehnološko.

Zagotovo zelo. Bolj je potrebno biti usmerjen v cilje in pametno načrtovati dejavnosti, s katerimi bodo le ti doseženi.

Slika 7: Odzivi učiteljev v Mentimetru.

KAKO JE IZOBRAŽEVANJE NA DALJAVO SPREMILO MOJE POUČEVANJE IN UČENJE UČENCEV?

Učitelji, udeleženci študijske skupine, so bili pozvani k individualnemu razmisleku o tem, kako je izkušnja s poukom na daljavo vplivala/spremenila njihovo poučevalno prakso. Njihova razmišljanja smo zbrali s pomočjo orodja Mentimeter. Največ mnenj se je nanašalo na ločevanje bistvenega znanja od manj bistvenega in na prepoznavanje pomena digitalnih zmožnosti tako učencev kot sebe itd. Slika 7 prikazuje nekaj odzivov učiteljev v Mentimetru.

Večina učiteljev ugotavlja, da je izobraževanje na daljavo pozitivno vplivalo na priprave na novo šolsko leto. Ob načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela za šolsko leto 2020/2021 je potreben razmisleke o tem, kako v primeru prehoda na pouk na daljavo v posameznem razredu:

- vzpostaviti stik z učenci,
- razviti rutine, ki omogočajo vzgojno izobraževalno delo,
- izvajati vzgojno-izobraževalni proces.

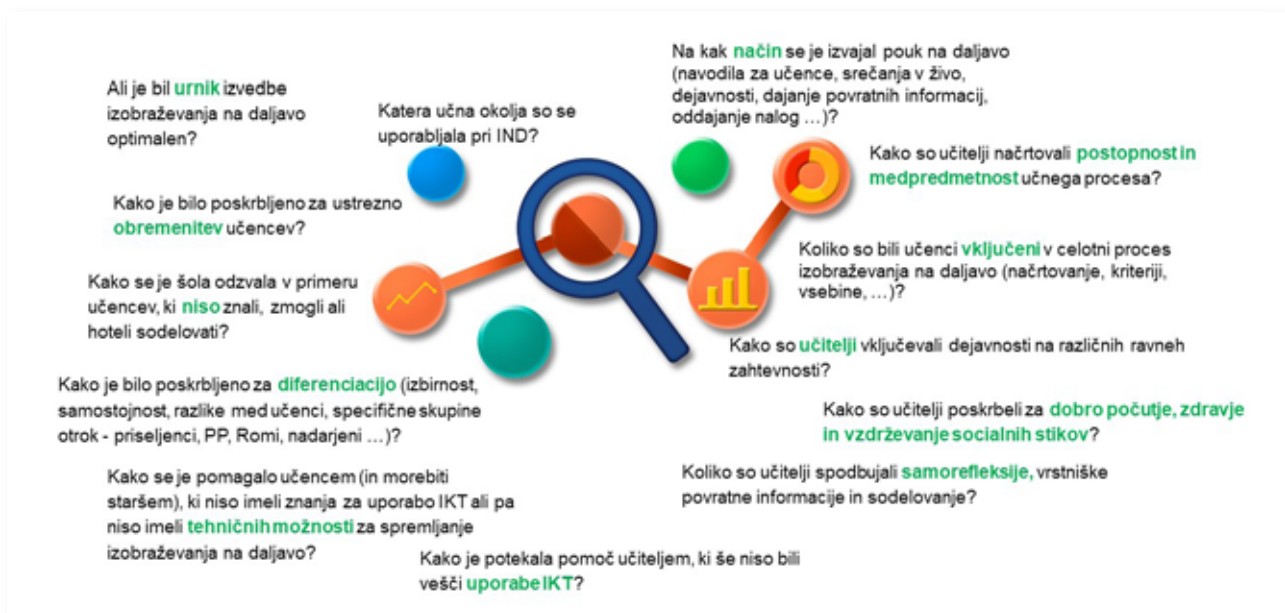
Tako kot v času izobraževanja na daljavo smo poudarili, da si je za vzpostavitev stika treba vzeti čas, podajati jasna, kratka navodila in postopno vključevati nova orodja; skoraj kot obvezno se je izkazalo, da moramo z mlajšimi učenci imeti vzpostavljen videokonferenčni prostor, za srečevanja s celotnim razredom, ali z manjšimi skupinami itd. Šele ko imamo vzpostavljen stik in vpeljana ustrezna okolja in orodja, lahko začnemo s poučevalnim procesom. Izkušnje in ugotovitve tako usmerjajo ravnanje učitelja ob vstopu v novo šolsko leto in načrtovanje učnega procesa. Učitelj mora razmisliti o treh izzivih:

1. izziv: Kako kot učitelj razrednega pouka pridobim znanje in informacije o orodjih oziroma spletnih okoljih; v kolikšni meri sem sam digitalno kompetenten?

2. izziv: Katera orodja in okolja je dobro učencem predstaviti in se v njih urediti v času pouka v šoli ter kako načrtovati naloge, ki jih bodo lahko učenci reševali tudi v šoli ter delali s pomočjo tehnologije; kako biti strokovno kritičen do vseh gradiv in orodij, ki so dostopna v spletnem okolju, na omrežjih?

3. izziv: Kako bom vzpostavil in vzdrževal stik z učenci, kako bom načrtoval, kako bom dajal povratno informacijo, kako bom operiral z verodostojnimi informacijami in skrbel za lastno duševno zdravje in zdravje otrok?

V času študijske skupine so bila učiteljem ponujena vprašanja za refleksijo v aktivu, katere namen je izkoristiti priložnost za skupno načrtovanje in odpravo nevrtačičnih točk v izvajanju pouka na daljavo. Vprašalnik je dostopen na povezavi <https://bit.ly/36r4lX4> in vključuje vprašanja, ki jih prikazuje slika 8.

Slika 8: Vprašanja za analizo v aktivu.

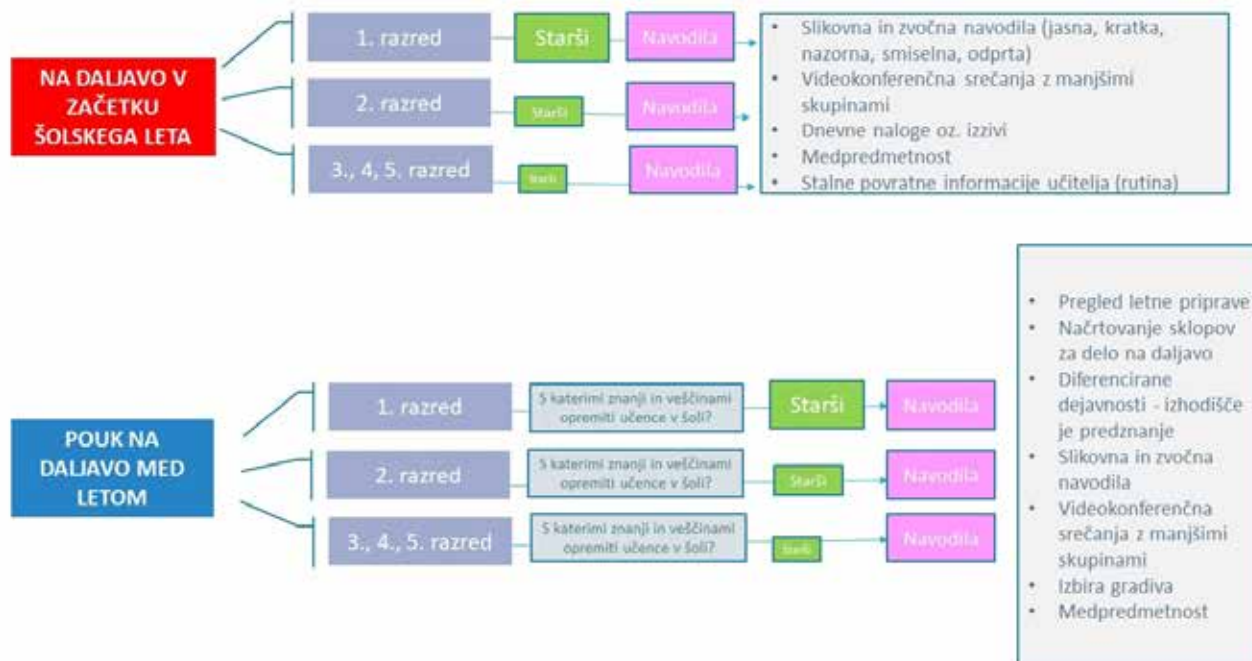
KATERO ZNANJE IN KATERE VEŠČINE RAZVIJATI Z UČENCI OD 1. DO 5. RAZREDA?

V nadaljevanju študijske skupine so učitelji sodelovali v oblikovanju nabora znanj in veščin o tem, katero znanje in katere veščine so učenci posameznega razreda potrebovali za pouk na daljavo oz. katero znanje in veščine bi si učitelji želeli, da bi ga učenci imeli. Zbirnik in povzetek zapisov vseh študijskih skupin je objavljen v spletni učilnici. Med najbolj izpostavljenimi znanji in veščinami so bili izpostavljeni: samostojnost,

sodelovanje, razvite digitalne kompetence, poznavanje in obvladovanje dela v spletnih učilnicah, uporaba elektronske pošte, pri najmlajših učencih pa zmožnost samostojnega branja.

Načrtovanje pouka s sodobnimi pristopi

Razmišljanje o načrtovanju pouka v novem šolskem letu smo začeli ob spodnji shemi (Shema 1), ki prikazuje postopek prehoda na pouk na daljavo v dveh situacijah, obenem pa vključuje vse prej predstavljene ugotovitve.

Shema 1: Prilagoditve v poučevanju v primeru pouka na daljavo

V primeru, da kmalu po začetku šolskega leta preidemo na pouk na daljavo, vzpostavimo stik preko staršev, katerih vloga se potem načrtno in postopno zmanjšuje; skrbno premislimo navodila (slikovna in zvočna navodila, jasna, kratka, nazorna, smiselna, odprta), prilagodimo urnik, vključimo videokonferenčna srečanja z manjšimi skupinami, vključujemo dnevne naloge oz. izzive, ki so medpredmetno povezani, in poiščemo način podajanja povratnih informacij učencem.

Za primer prehoda na pouk na daljavo med šolskim letom je treba že v začetku šolskega leta premisliti, katera znanja bodo učenci potrebovali pri delu na daljavo in ji načrtno razvijati že v učilnicah. Zato načrtujemo pouk tako, da lahko učenci ta znanja in veščine pridobijo. Na začetku šolskega leta je smiselno vzpostaviti stik s starši in jih seznaniti s postopkom prehoda in potekom dela na daljavo. Pri izvajanju pouka na daljavo se najprej ozremo v že realizirani del letne priprave in načrtujemo sklope za delo na daljavo. Pri izvajanju pouka na daljavo diferenciramo dejavnosti in skrbimo za ustrezna navodila učencem, ki se naj podajajo na podoben način kot v razredu (piktogrami, rutine), vzpostavljamo videokonferenčna srečanja in dajemo učencem izbiro.

Večkrat smo omenjali sodelovanje s starši, katerih vloga pri izvajanju pouka na daljavo z učenci na razredni stopnji, je ključna. Predstavili smo nekaj izhodišč za delo s starši, ki nas lahko vodijo ob novem šolskem letu zato, da bi se pripravili na pouk na daljavo in obenem naredili morebiten prehod v pouk na daljavo lažji. Smernice za delo s starši smo prikazali s plakatом (slika 9).

Izkušnja z izobraževanjem na daljavo in izvajanje didaktično ustreznega pouka na daljavo na razredni stopnji je pokazala, da moramo ob načrtovanju pouka, ki je prilagodljiv in usmerjen v učence razredne stopnje, slediti šestim pristopom oz. vodilom (Slika 10):

1. Ustrezno razmerje **samostojnega in vodenega dela** ter načrtno razvijanje samostojnosti.
2. Smiselna **medpredmetna povezanost**.
3. **Izkušensko učenje in pouk na prostem**.
4. **Igra in učenje z raziskovanjem**.
5. **Delo z viri** (vključevanje vsebin Televizije Slovenija).
6. Učenje učenja – **načrtno usposabljanje učenca za načrtovanje lastnega dela**, organizacijo urnika, izbiro strategije in načrtovanje odmora, gibanja ter prehrane.

SODELOVANJE S STARŠI - PRIPRAVA NA POUK NA DALJAVO

Pripravljenost na pouk na daljavo na razredni stopnji je mogoče zagotoviti že v času pouka v učilnicah. Pri tem so ključnega pomena informacije in znanja, ki jih prenesemo staršem učencev.

PREDSTAVITEV IZBRANIH OKOLIJ IN KANALOV STARŠEM

- Staršem predstavimo, katera okolja bomo v času pouka v učilnici uporabljali z učenci.
- Izpostavimo kanale za komunikacijo, ki jih bomo uporabljali za stik (videokonference).
- Preverimo, ali imajo vsi učenci / starši možnost dostopa do teh okolij in kanalov.

SEZNANITEV STARŠEV Z OBLIKOVANAMI ELEKTRONSKIMI NASLOVI UČENCEV

- Staršem predstavimo namen oblikovanih naslovov.
- Starše seznanimo s pomenom varnosti.
- Poudarimo pomen varnega shranjevanja naprav in gesel.

ENOTEN SISTEM ZA ŠOLSKO VERTIKALO

- Poskrbimo za enoten sistem delovanja učiteljev.
- Na osnovi analize načrtno razvijamo znanja in veščine že v razredu.

POSKRIBIMO ZA VSAKEGA UČENCA

- Predstavimo, kako bomo prenašali navodila učencem.
- Predstavimo način podajanja povratnih informacij učencem.

NATANČNO OPREDELIMO VLOGO UČENCA IN VLOGO STARŠEV

- Seznanimo starše z znanji, ki jih bodo učenci pridobili pri pouku: pošiljanje in prejemanje e-pošte; uporaba spletne učilnice, sodelovanje na videokonferenci ...
- Na začetku leta seznanimo starše z organizacijo dejavnosti na daljavo (npr. dan dejavnosti, projektni teden, dan).

PREDSTAVIMO PREHOD NA POUK NA DALJAVO

- Staršem predstavimo načrt prehoda na pouk na daljavo (navodila, urnik, povratne informacije, stalen stik).

Slika 9: Plakat z opomnikom za sodelovanje s starši v pripravi na pouk na daljavo

Slika 10: Pristopi, ki naj vodijo učitelja pri poučevanju na razredni stopnji

KAKO NAČRTOVATI, DA BO SMISELNO, UČINKOVITO TAKO V OBIČAJNIH RAZMERAH KOT NA DALJAVO?

Izpostavili smo usmeritve in didaktične pristope, za katere si želimo, da bi se v čim večji meri implementirali v našo prakso. Postavi se vprašanje Kako načrtovati, da bo to smiselno, učinkovito tako v običajnih razmerah kot na daljavo? Da bi bili pri načrtovanju učinkoviti, smo postavili nekaj smernic za sodobno načrtovanje (Slika 11) in jih podkrepili s primeri.

Slika 11: Pristopi in usmeritve za sodobno načrtovanje pouka

Ključna smernica sodobnega načrtovanja je načrtovanje po učnih sklopih. Učitelji imajo na voljo pestro ponudbo že obstoječih gradiv, zato je pomembno, da vedo, da so edini zavezujoči dokumenti, iz katerih izhajamo pri načrtovanju pouka, učni načrti posameznih predmetov (dostopni na spletni strani MIZŠ). Na začetku šolskega leta se učitelj loti načrtovanja dela na letni ravni, kar pomeni, da si zamisli »veliko sliko« vzgojno-izobraževalnega dela skozi celo šolsko leto. Vpraša se o tem:

- kaj bodo učenci ob zaključku leta pri posameznih predmetih znali, dosegli, bili zmožni narediti,

- katera so ključna področja pri posameznih predmetih, na katera se nanašajo učni načrti,
- s katerimi cilji bomo dosegli standarde,
- kako cilje smiselno razporediti čez celo šolsko leto,
- kje se cilji smiselno medpredmetno povezujejo,
- kdaj in kako (načini) bomo preverjali/ocenjevali.

Da bi bilo načrtovanje smiselno, učinkovito tako v običajnih razmerah kot za pouk na daljavo, je priporočljivo načrtovati po sklopih. To pomeni, da vse razmisleke znotraj letne priprave zaokrožimo v posamezne učne sklope - načrtujemo zaokrožene didaktične celote, ki so po obsegu ur različno dolge.

Že v času izobraževanja na daljavo smo v Sodelov@lnici Razredni pouk (<https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=10021>) pripravili podlage za pregled letne priprave in prilagoditve ciljev za izobraževanje na daljavo. V vsakem polju so navedena ključna področja predmeta, na katera se nanašajo cilji učnih načrtov. Znotraj vsakega področja predmeta so nanizani temeljni cilji, ki sledijo standardom znanja, ciljem učnega načrta. V drugi shemi z naslovom Dokazi učencev za opisovanje dosežkov pa kaže na načine, s katerimi lahko učenec pri posameznem predmetu izkazuje svoje znanje in skozi katere učitelj spremlja napredek in dosežke.

Na študijski skupini smo predstavili učni sklop Čas, ki zahteva postopnost načrtovanja. Izhajali smo iz učnega načrta za spoznavanje okolja v 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju in družbo v 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju. V izbranem sklopu se kaže tudi **pomen vertikalnega načrtovanja, spremljanja predznanja učencev in medpredmetnega povezovanja.**

KAJ BO UČENEC NA KONCU ZNAL, ZMOGEL, NAREDIL?

Ključno vprašanje, ki si ga pri načrtovanju postavljamo je: kaj bo učenec na koncu znal, zmozel, naredil. Shema 2 kaže vertikalni pregled ciljev sklopa Čas. Ko v letni pripravi načrtujemo cilje – torej kaj bo učenec znal, določimo tudi vsebine.

Prej smo povedali, kako zelo pomembno je izhajati iz učenčevega predznanja in izkušenj. Učenec se skozi svoje otroštvo pogosto srečuje z besedami „Nimam časa. Pohiti. Ure je konec.“ A kdaj pomislimo na to, kako jih učenec razume oziroma jih lahko razume? Prav zaradi preverjanja razumevanja in predstav je potrebna postopnost pri razvijanju koncepta oziroma pojma čas.

Razmislek o tem, kako se gradi predstava o času, kaže spodnji barvni trak, v katerem so prikazane ključne

teme skozi vseh pet razredov. Rdeča polja na vrhu prikazujejo ključne elemente koncepta/pojma čas, kar z vidika izbire didaktičnih pristopov pomeni upoštevanje določenih zakonitosti razvoja. Te zakonitosti so:

- **CIKLIČNOST** – otroci imajo izkušnje s cikličnostjo časa (čas, ki se vrača, kot npr. rojstni dan, letni časi, ponavljanje praznovanj);
- **LINEARNOST** – urejanje dogodkov v časovnem zaporedju;
- **KUMULATIVNOST** – lastnost, da se čas z minevanjem kopiči (se kumulira) – otroci spoznajo, da so ne le večji, težji kot prejšnje leto, pač pa tudi starejši, in da bodo naslednje leto še starejši;
- **NEPONOVLJIVOST** – četudi vsak dan ponavljamo ista dejanja, obstaja cela vrsta podrobnosti in nepredvidljivosti, ki se ne ponovijo (malica, prihod v šolo ...);
- **ČAS NI VEDNO ENAKA MERA – RELATIVNOST** – ponazoritev s primeri: kruh je star po enem dnevu, čevlji so stari, ko so nam premajhni;
- **ISTOČASNOST** – učenci izražajo istočasnost dveh dejavnosti v istem prostoru ali dveh dejavnosti v dveh različnih prostorih (Medtem ko v razredu Miha bere, Jaka riše.);
- **KRONOLOŠKOST** – v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju manj v ospredju (izhaja iz natančno določene enote za merjenje časa).

Ob predstavljeni shemi (Shema 3) smo z učitelji razmišljali o tem, katere cilje in vsebine je priporočljivo razvijati na daljavo in katerim se je bolje izogniti zaradi nujne učiteljeve stalne povratne informacije in neposrednega poučevanja (npr. dalj časa trajajoče opazovanje zakonitosti v naravi – letni časi, merjenje časa) ali zaradi dostopnosti do virov in terena (zgodovinske stavbe itd.).

UČNI SKLOP ČAS

VERTIKALNI PREGLED CILJEV PRI PRDMETIH SPOZNAVANJA OKOLJA IN DRUŽBA
MOŽNE MEDPREDMETNE POVEZAVE: MAȚ, NIȚ, SLJ, LUM, GUM, ŠPO, TJ

1. RAZRED	2. RAZRED	3. RAZRED	4. RAZRED	5. RAZRED
<ul style="list-style-type: none"> • OPISATI RAZLIKE MED DNEVOM IN NOČJO • DOLOČITI ZAPOREDJE DOGODKOV • OPISATI ŽIVLJENJE V PRETEKLOSTI • OPAZOVATI SPREMEMBE V LETNIH ČASIH 	<ul style="list-style-type: none"> • OPISATI IN SE ORIENTIRATI NA KOLEDARJU (TEDEN, MESEC, LETO, DAN) • POVEZATI GIBANJE SONCA IN DNEVNI ČAS (SPREMEMBE, KI JIH DOLOČA ČAS) • OPAZOVATI SPREMEMBE V LETNIH ČASIH V DOGODKIH, DNEVNIH RUTINAH IN JIH PONAORITI S ČASOVNIM TRAKOM 	<ul style="list-style-type: none"> • POJASNITI POMEN DEDIŠČINE • VREDNOTITI SPREMEMBE V SVOJEM KRAJU NA PODLAGI RAZLIČNIH VIROV • OPISATI ČASOVNI POTEK POJAVA • DELITI DAN NA URE, URE NA MINUTE, BRATI KOLEDAR • POZNATI GLAVNE SMERI NEBA • MERITI KRATKOTRAJNE DOGODKE 	<ul style="list-style-type: none"> • NA PRIMERU PREDSTAVITI SPREMEMBE V DOMAČEM KRAJU/ DOMAČI POKRAJINI SKOZI ŽIVLJENJE LJUDI IN NAVESTI VZROKE ZANJE • UTEMELJITI POMEN NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE DOMAČEGA KRAJA/DOMAČE POKRAJINE IN SKRBI ZANJO • IZDELATI IN KRONOLOŠKO PRIKAZATI DOGODKE IZ PRETEKLOSTI IN PREPROSTEM ČASOVNEM TRAKU 	<ul style="list-style-type: none"> • OPREDELITI TEMELJNA ZGODOVINSKA OBDOBJA (PRAZGODOVINA, STARI VEK, NOVI VEK, SODOBNOST) IN PREDSTAVITI NEKATERE ZNAČILNOSTI NA ČASOVNEM TRAKU • OPISATI TEMELJNA OBDOBJA IN DOGAJANJA IZ SLOVENSKE PRETEKLOSTI IN JIH KRONOLOŠKO PRIKAZATI • POJASNITI VZROKE IN POSLEDICE GOSPODARSKIH IN DRUGIH SPREMEMB SKOZI PRETEKLOST

Shema 2: Vertikalni prikaz nadgradnje ciljev v sklopu Čas.

Shema 3: Značilnosti izgradnje časovnih predstav

Na študijski skupini smo učitelje in učiteljice pozvali k dejavnosti, v kateri so določali dogodke znotraj enega zgodovinskega obdobja. Pri tem smo uporabili orodje Padlet (slika spodaj).

Slika 12: Dejavnost v aplikaciji Padlet.

Sklop Čas smo tako preleteli od učnega načrta do sprotne priprave. V sprotni pripravi učitelj opredeli časovni obseg sklopa, učne cilje, namene učenja in kriterije uspešnosti, učne dejavnosti in tudi dokaze. Načrtovanje lahko poteka ob podlagi za sprotno pripravo na vzgojno-izobraževalno delo, kot jo prikazuje spodnja shema 4. V spletni učilnici ŠS – Razredni pouk smo za potrebe študijski skupine objavili dva primera sprotne priprave za sklop Čas, in sicer pripravo za 9 ur obsegajoči sklop v prvem razredu in pripravo za 5 ur obsegajoči sklop v petem razredu.

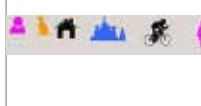

SPROTNA PRIPRAVA NA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO DELO

Učitelj:	Šola:	Predmet:	Razred:	Datum:
UČNI/TEMATSKI SKLOP:				Število ur:

UČNI NAČRT	OBLIKOVANJE/NAČRTOVANJE SKUPAJ Z UČENCI		
Učni cilji:	Nameni učenja: Učim se:	Učne dejavnosti, metode:	Učenci dokazi:
Standardi znanja/prilagojeni dosežki:	Kriteriji uspešnosti: Uspešen bom, ko bom:		

Shema 4: Podlaga za zapis sprotne priprave za sklop

Ob sprotni pripravi so učitelji prejeli še nekaj idej za to, kako v takem sklopu podajati učencem navodila tako za delo v učilnici kot za delo na daljavo. Primer dnevnih navodil v sklopu Čas v tretjem razredu je prikazan v spodnji preglednici. Navodila postavijo pred učence dnevni izziv, v katerem je povezanih več predmetov, vključujejo veščine, učenje z raziskovanjem, samostojno delo, samoregulacijo učenja in delo z viri.

Ustvari kotichek ali mesto v stanovanju ali hiši s predmeti, ki kažejo na različna obdobja tvojega življenja. Uredi jih v zaporedje (kaj si uporabljal najprej, kaj potem ...). Zaporedje opiši v zvezek.	V spletnem časopisu ali na spletu ali na televiziji izberi novico, ki poroča o dogodku, ki se je zgodil danes. Poišči novico, ki poroča o dogodku včeraj. Novico na kratko zapiši v zvezek.	Sestavi seznam izumov iz preteklosti, ki se jih spomniš. Izberi enega ali dva in ju podrobneje razišči, kar pomeni, da ju poimenuješ, zapišeš, kdo ju je izumil, in zakaj meniš, da je ta izum bil pomemben za človeka.
		

Preglednica 1: Primer dnevnega izziva v 3. razredu.

Ko načrtujemo pouk, ki sledi sodobnim smernicam, smo posebej pozorni na tiste, ki nam lahko olajšajo prehod na morebiten pouk na daljavo oz. tiste, s katerimi krepimo veščine učencev, da bi bil ta prehod lažji. Učiteljem sta bila na študijski skupini predstavljena primera načrtovanja sklopov z vključevanjem vseh

omenjenih smernic in usmeritev. Tako kot vsi ostali primeri načrtovanja, sta tudi ta dva sklopa skupaj z didaktičnim gradivom predstavljena v spletni učilnici, na tem mestu predstavljamo le njuno ogrodje s ključnimi podatki.

Učni sklop IGRE OTROK DANES IN NEKOČ, 1. VIO

- Povezava predmetov: SPO, GUM, povezava s tujim jezikom in razširjenim programom

NAMEN UČENJA

Učim se raziskati, spoznati in se igrati različne glasbene, ritmične in gibalne igre otrok doma in po svetu, ki se jih igramo danes, in tiste, ki so se jih igrali nekoč.

DEJAVNOSTI, DOKAZI

Moja mreža iger (3x3 ali 2x2 ...): ples z balonom, gumitvist, ples na papirju, ristanc, ples z žogico na žlici, petelinji ples, igra z vrstico, konjenik ...)

KRITERIJI USPEŠNOSTI - ŠPO/GUM

Uspešen bom, ko bom:

- izbrane igre nazorno predstavil/izrazil z glasbo in/ali gibom (pravilnost in nazornost izvedbe - mreža iger 3x3)
- npr. v Padletu ali videokonferenca v manjših skupinah
- navodila za igre predstavil (narisal/napisal/posnel) tako, da jih bodo lahko uporabljali sošolci (izvirnost in uporabnost igre oz. celotne zbirke)
- npr. fotografija, videoposnetek ali videokonferenca
- sošolce naučil vsaj eno igro iz svoje mreže iger (razumljivost razlage in pravilnost uporabe pojmov)
- npr. videokonferenca v manjših skupinah

KRITERIJI USPEŠNOSTI - TJ

Uspešen bom, ko bom:

- preizkusil izgovorjavo in izvedbo izbranih iger v tujem jeziku (pravilnost izgovorjave besedila in izvajanja)
- npr. videokonferenca v manjših skupinah
- naredil svojo igro v tujem jeziku in jo predstavil z besedilom in gibom (pravilnost, izvirnost izvedbe in besedila)
- npr. posnetek ali videokonferenca v manjših skupinah

Shema 5: Osebna izkaznica učnega sklopa Igre otrok danes in nekoč v 1. VIO, ki združuje vse izpostavljene pristope in usmeritve: medpredmetnost, igro, izkušnjsko učenje, delo z viri, učenje učenja ter samostojno in vodeno delo.

Učni sklop REGRAT, 5. razred

- Povezava predmetov: SLJ, GOS, LUM

NAMEN UČENJA

Znam prebrati besedilo, povedati, o čem besedilo govori, in odgovoriti na vprašanja, opisati postopek priprave, presoditi pomen prehrane in prehranskih navad ter izvesti grafično tehniko.

DEJAVNOSTI SLJ

SLJ: prebere besedilo, podčrta ključne besede, besedne zveze (Mentimeter); izdelava zapis v obliki miselnega vzorca (Mindmup), poišče (Google) navodilo za postopek priprave regratovega sirupa, zapiše postopek priprave regratovega sirupa (Google drive).

DEJAVNOSTI - GOS, LUM

LUM: ogleda si posnetek primerov grafike (PPT, Google drive); zapiše načrt izvedbe likovne tehnike; izvede likovno tehniko - grafiko, fotografira grafične liste in jih objavi na skupni tabli (Padlet).
GOS: izdelava sirupa, objavi fotografije (Padlet).

KRITERIJI USPEŠNOSTI - SLJ

Uspešen bom, ko bom:

- z odgovori dokazal, da sem razumel prebrano besedilo;
- izdelal ustrezen povzetek besedila v miselnem vzorcu;
- izdelal načrt z opis rastline v obliki miselnega vzorca;
- tvoril ustrezen opis besedila;
- vrednotil opis sošolca;
- ustrezno opisal postopek priprave regratovega sirupa.

KRITERIJI USPEŠNOSTI - LUM, GOS

LUM:
Uspešen bom, ko bom:

- pravilno poimenoval postopek grafičnega oblikovanja na ploskvi;
- ustrezno izvedel likovno tehniko grafike.

GOS
Uspešen bom, ko bom:

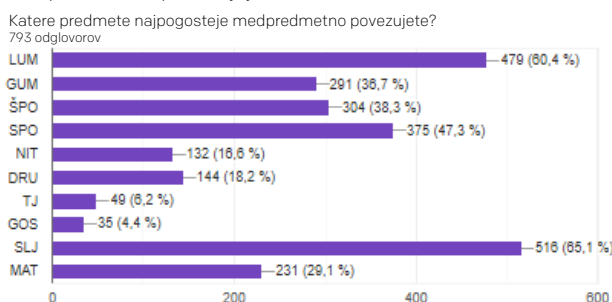
- pravilno zapisal postopek priprave regratovega sirupa;
- z ustreznim postopkom ustrezno pripravil sirup.

Shema 6: Osebna izkaznica učnega sklopa Regrat v 5. razredu, ki združuje vse izpostavljene pristope in usmeritve: medpredmetnost, igro, izkušnjsko učenje, delo z viri, učenje učenja ter samostojno in vodeno delo.

KATERE PREDMETE STE NAJPOGOSTEJE POVEZOVALI V UČNI SKLOP V ČASU IZOBRAŽEVANJA NA DALJAVO (InD)?

Ob zaključku plenarnega dela študijske skupine so učitelji odgovarjali na vprašanje o tem, katere predmete so v času izobraževanja na daljavo najpogosteje povezovali v sklope. Odziv 793 učiteljev je pokazal, da najpogosteje medpredmetno povezujejo cilje predmeta slovenščina, sledita likovna umetnost in spoznavanje okolja (Graf 1).

Graf 1: Predmet, ki ga učitelji razrednega pouka najpogosteje medpredmetno povezujejo.

Delavnica za učitelje 1. vzgojno-izobraževalnega obdobja

Delavnica za učitelje 1. vzgojno-izobraževalnega obdobja je bila namenjena razmislekom o pogojih in možnostih za izvedbo opismenjevanja pri pouku v učilnicah in na daljavo; načrtovanju dejavnosti za razvijanje zmožnosti branja in pisanja z učenci ter ozavestiti pomen analize stanja v razredu kot izhodišča za individualizirano, postopno in sistematično začetno opismenjevanje.

Na začetku delavnice so učitelji opisali svojo izkušnjo z opismenjevanjem v času izobraževanja na daljavo. Prevladovala so mnenja, da je bil proces opismenjevanja zelo zahteven že v razredu, kaj šele na daljavo, a so jim bile zelo v pomoč rutine in postopki, ki so jih učenci usvojili pred zaprtjem šol. Izpostavili smo naslednje ugotovitve, ki vplivajo na proces opismenjevanje v učilnici in na daljavo, le-te prikazuje spodnja shema.

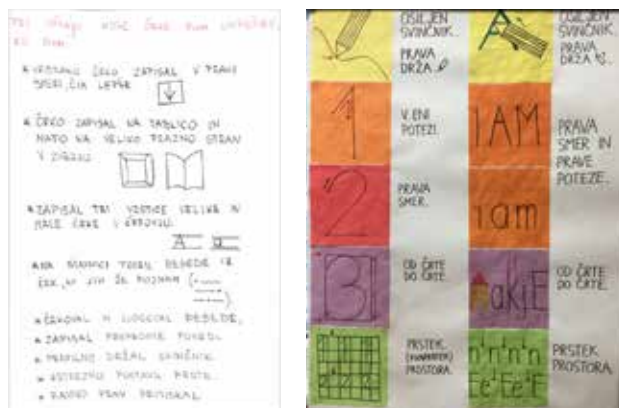

Shema 7: Ugotovitve, ki vplivajo na proces opismenjevanja.

V delavnici smo izpostavili tri stopnje opismenjevanja v 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju:

- razvijanje predopismenjevalnih zmožnosti,
- razvijanje tehnike branja in pisanja,
- razvijanje branja z razumevanjem in tvorba besedila.

Individualizirano opismenjevanje se začne z ugotavljanjem stanja na področju predopismenjevalnih zmožnosti, sledi utrjevanje in razvijanje teh zmožnosti, prehod na sistematično učenje črk in učenje tehnike branja in pisanja ter prehod na urjenje tekočega branja in pisanja s tiskanimi in pisanimi črkami, razumevanje prebranega in tvorbo pisanih besedil. V delavnici smo predstavili primere pisnih, slikovnih in zvočnih navodil učencem.

Sliki 13 in 14: Primeri kriterijev uspešnosti iz razreda, ki olajšajo opismenjevanje tudi na daljavo.

V nadaljevanju so bili učitelji povabljeni k dvema dejavnostma. V prvi so sooblikovali seznam dejavnosti v procesu opismenjevanja. Učitelji so zapisovali primere dejavnosti, ki bi jih lahko izvedli znotraj posamezne predopismenjevalne zmožnosti in zmožnosti branja in pisanja ter pri tem navedli tudi spletno orodje ali okolje, ki bi ga za to uporabili. Spodnji prikaz kaže nekaj vpisanih primerov dejavnosti, ki so jih predlagali učitelji.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI BRANJA IN PISANJA: PREDOPISMENJEVALNE ZMOŽNOSTI• **Poznavanje koncepta knjige in branja**

Primer dejavnosti: Učenec preko videokonference ali posnetka opisuje knjigo, ki si jo sam izbere. Pokaže, kje je naslov, kje je zadnja stran kje je prva stran ... Kot uvod in prikaz dejavnosti lahko učitelj/učiteljica vsem učencem v razredu predstavi, kako opazuje in opisuje knjigo.

- orientacija
- grafomotorika

• **Sposobnosti fonološkega zavedanja – glasovno zavedanje**

Primer dejavnosti: Učence razdelim v manjše skupine (po tri do štiri učence). Vsako skupino posebej pokličem na videoklic. Otrokom delim zaslon, na katerem je aplikacija kolesa sreče. Zavrtim ga za vsakega učenca posebej. Ta pove, kdaj naj kolo sreče zaustavim. Za sličico, kjer se kolo ustavi, učenec pove besedo (sličico poimenuje) ter prvi in zadnji glas za besedo. S pomočjo ploskanja zlogov ugotovi, ali je beseda dolga ali kratka. Nato pa to isto sličico delim na drugi prosojnici, kjer pod njo v besedi manjka

glas/črka, učenec pa ugotovi, kateri glas/črka manjka.

- Vidno zaznavanje
- poznavanje črk

SISTEMATIČNO OPISMENJEVANJE

- branje - tehnika branja
- branje - branje z razumevanjem

Primer dejavnosti: Branje besedila; če so učenci naleteli na novo besedo, so njen pomen poiskali v SU, kjer smo imeli naložen slovarček novih pojmov: pojasnjen pojem in dodana fotografija za lažje predstavljanje.

- pisanje – tehnika pisanja
- pisanje – pisanje besedil

Druga dejavnost za učitelje 1. vzgojno-izobraževalnega obdobja se je nanašala na učenje z viri. Kot izhodišče je bila izbrana vsebina Televizije Slovenije. Kot uvod v delavnico je bil predstavljen sklop Pravljica v 3. razredu. S tem gradivom je bil predstavljen način, kako vključiti TV vsebino v pouk. V nadaljevanju delavnice so učitelji na seznamu oddaj Izodrom izbirali oddajo in razmišljali o tem, kako oddajo povezati s cilji učnega načrta in katere dejavnosti izvesti z učenci. Seznam vseh oddaj Izodroma, ki jih lahko učitelji vključujejo tudi v pouk v učilnicah, je dostopen na povezavi <https://bit.ly/34yXE2D>.

Učni sklop PRAVLJICA, 3. razred

- Predmet: SLJ - književnost

NAMEN UČENJA

Poslušam, doživljam in ustvarjam ob pravljici. Pozorno spremljam oddajo na televiziji in spoznam avtorja Boštjana Gorencu Pižamo, ki ga skušam posnemati pri doživetem pripovedovanju.

PREVLADUJOČE DEJAVNOSTI

- preverjanje in aktiviranje predznanja,
 - določanje namenov učenja in podajanje navodil za nadaljnje delo,
 - izdelovanje miselnega vzorca z značilnostmi pravljice, iskanje informacij v različnih virih, obravnava pravljice in dopolnjevanje miselnega vzorca,
 - oblikovanje skupnega miselnega vzorca, poslušanje pravljice
- Pozabljiva Kapica in zapis primerjave med Rdečo kapico, Pozabljivo kapico in samim seboj.

VIRI

Zbirka Lahkonočnice:
<https://www.lahkonočnice.si/pravljice/pozabljiva-kapica>

DOKAZI

- kviz,
- vprašanja o razumevanju navodil,
- miselni vzorec, pridobljene informacije,
- skupni zapis življenjepisa,
- poslušanje pravljice,
- zapis značilnosti glavnih junakov,
- izdelava preglednice z značilnostmi glavnih junakov,
- tvorba in zapis besedila.

VKLJUČENOST IKT

- spletna učilnica,
- ustvarjanje Wordovega dokumenta, shranjevanje in pošiljanje kot priponka,
- odpiranje dokumentov na določeni povezavi,
- izpolnjevanje kviza v Google Obrazci,
- branje elektronskih sporočil,
- vzpostavljeno videokonferenčno okolje (Zoom, Microsoft Teams, GoogleMeet, ArnesVox),
- deljenje skupnih dokumentov z možnostjo urejanja,
- uporaba orodja **Padlet**,
- pridobivanje informacij s spleta,
- ustvarjanje preglednic v **Wordu**,
- posneti fotografijo in jo deliti preko elektronske pošte.

Shema 8: Osebna izkaznica učnega sklopa obravnave pravljice v 3. razredu, ki predvideva vključevanje vsebin TV in zbirke pravljic Lahkonočnice.

Delavnica za učitelje 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja

Delavnica, v kateri so sodelovali učitelji, ki poučujejo v 4. in 5. razredu, je bila v večji meri usmerjena v medpredmetno povezovanje. Glavni namen medpredmetnosti oziroma načrtovanih medpredmetnih sklopov pri poučevanju v šoli in na daljavo je v tem, da je učenje učencev predvsem življenjsko in izhaja iz avtentičnih situacij. To dosežemo tako, da načrtujemo take učne dejavnosti, v katerih bo učenec zmožgal samostojno ali z manjšo pomočjo povezati svoje znanje različnih predmetov.

Pri načrtovanju medpredmetnega sklopa izhajamo iz ciljev enega ali več učnih sklopov učnega načrta predmeta. Pri tem ni nujno, da izberemo vse cilje enega učnega sklopa učnega načrta. Npr. iz sklopa pojavi lahko izberemo cilje, ki se navezujejo na varno in varčno ravnanje z elektriko, medtem ko se npr. sestava električnega kroga lahko realizira v drugem učnem sklopu. Posamezne cilje učnega načrta smiselno izbiramo glede na izbrano medpredmetno temo.

Namen delavnice je bil prikazati primer medpredmetnosti za razvoj veščin, obravnavati možnost večje interakcije med posameznimi predmeti, premisliti o priložnostih za vodeno in samostojno delo učencev in kolegialno deliti ideje za izvajanje dejavnosti. Na začetku delavnice je bil predstavljen medpredmetni sklop z naslovom Varno in varčno z elektriko (energijo).

Pri izvedbi učnega sklopa se dejavnosti stopnjujejo od vodene do samostojnega učenja. Vodeno poteka raziskovanje, pri katerem je učitelj pripravil tabelo za raziskovanje, v katero so beležili podatke o varnem in varčnem ravnanju v domačem okolju. Minimalno vodeno je bilo delo z viri, kjer so učenci iz nabora gradiv iskali informacije o varnem in varčnem ravnanju z električnimi napravami, dokaz njihovega dela so bili zapiski v njihovem zvezku. Pri izzivu za osmišljanja znanja so učenci prejeli navodilo za pripravo vsebine predstavitve, način predstavitve pa so si izbrali sami. Sama predstavitev je bila dokaz njihovega učenja.

Učitelji so bili povabljeni h kreiranju dejavnosti. Izbirali so lahko med opredeljitvami dejavnosti za:

- minimalno vodeno ali samostojno učenje, ki so ga izpeljali v šoli,

Shema 9: Postopen prehod od vodene do samostojnega dela v učnem sklopu.

KAJ JE SAMOSTOJNO UČENJE?

Samostojno učenje torej zahteva veliko napora in časa, še posebej na začetku. V širšem pomenu ga lahko opredelimo kot proces, v katerem posameznik (učeči se) sam prevzame iniciativo za ugotovitev svojih izobraževalnih potreb, sam opredeli cilje, poišče človeške in materialne učne vire in izbere učne strategije in sam oceni tudi svoj učni rezultat.

- minimalno vodeno ali samostojno učenje, ki so ga izpeljali na daljavo,
- v učenje s pomočjo virov,
- v učenje z raziskovanjem.

Primere dejavnosti so zapisali v skupni dokument in zbirnik vseh je objavljen v spletni učilnici ŠS – Razredni pouk.

**Na študijski skupini je potekala tudi delavnica za učitelje tujega jezika v 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju. O vsebini in rezultatih te delavnice bomo pisali v eni od naslednjih številčk revije.*

Zaključek drugega dela študijske skupine

V zaključku študijske skupine je bilo poučevanje osvetljeno še z vidika načrtnega razvoja digitalnih znanj. Učitelji so izpolnili samoevalvacijski vprašalnik, v katerem so ocenili, kateri del digitalne kompetence je pri njih dobro in kateri manj dobro razvit.

Poglobljanje razmislekov o digitalni usposobljenosti učiteljev smo napovedali za 3. del študijske skupine. Drugi del smo zaključili s povzetkom, v katerem smo odgovorili na vprašanje, katera orodja in okolja smo na študijski skupini uporabili in s kakšnim namenom. Ugotovil smo, da smo izbrali orodja z namenom, da si zagotovimo okolje za sodelovanje, komuniciranje, povratno informacijo in odziv udeležencev (slika 15). S tem smo postavili smernico za razmislek učiteljev ob tem, ko izbirajo orodja in okolja za delo z učenci. Izbira spletnih in digitalnih orodij in okolij naj bo načrtna, preiščena in usklajena z razvojno stopnjo učencev.

KATERA
ORODJA IN OKOLJA
SMO UPORABILI
IN NJIHOV NAMEN

MICROSOFT TEAMS

VIDEOKONFERENČNI STIK

- Sinhrono in asinhrono delovanje
- Skupne informacije
- Zbirka datotek

MENTIMETER

ODZIV

- Hiter odziv na informacijo
- Vpogled v predznanje učencev
- Ugotavljanje asociacij
- Razvrščanje
- Povratna informacija učitelju

PADLET

ODZIV, POV RATNA INFORMACIJA, ODZIV, DOKAZI

- Pridobivanje raznolikih dokazov
- Portfolio
- Sprotna povratna informacija
- Odzivanje na komentarje
- Didaktična orodja (lčasovnica)

GOOGLE OBRAZCI

KOMUNIKACIJA, SODELOVALNO DELO

- Sodelovanje med učenci
- Vpogled v delo vseh učencev
- Pregled odzivov
- Kvizii za spremljanje in preverjanje

/ SODELOV@LNICA RAZREDNI POUK /

Tretji del študijskega srečanja

Tretji del študijskega srečanja je potekal v obliki prenosa v živo v okolju Teams. Udeležilo se ga je čez 2000 učiteljev, nekateri pa so obisk opravili preko ogleda posnetka. Osrednji namen srečanja je bil predstaviti primere in izkušnje učiteljev. Po uvodnih informacijah smo nadaljevali s temo 2. dela srečanja, in sicer smo pozornost namenili znanjem in spretnostim, ki jih potrebujejo učenci, in tistim, ki jih potrebujemo učitelji, da zmoremo delati na sodoben način v naših razredih in na daljavo.

V zaključku drugega dela ŠS so bili učitelji naprošeni za samooceno lastne pedagogike, obogatene s tehnologijo. Samoocena štirih področij je omogočala odgovor: ne znam, znam in pomagam drugim. Rezultati so pokazali, da so področje digitalne pedagogike in digitalnega komuniciranja in sodelovanja dobro razvita, to izraža okoli 70 % udeležencev, ki so izpolnili vprašalnik. Na področju uporabe in izdelave digitalnih vsebin ter digitalnega državljanstva so rezultati pokazali, da večina vprašanih zna izbirati in uporabljati digitalne vsebine in pozna spletno vedenje, zdravje in okolje ter ustvarjalno izdelavo digitalnih vsebin. Pri avtorskih pravicah in licencah, programiranju, upravljanju digitalnih identitet in zaščiti naprav je večina izrazila nepoznavanje, kar je zagotovo priložnost za razvijanje teh znanj v prihodnosti. Prav tako je potrebno posvetiti pozornost tudi vrednotenju znanja ob podpori IKT ter zdravju in okolju. (Graf 2 in 3)

Graf 2 in 3: Vrednotenje digitalnih znanja na področju uporabe in izdelave digitalnih vsebin in na področju digitalnega državljanstva.

Uporaba in izdelava digitalnih vsebin

Digitalno državljanstvo

Slika 15: Orodja in okolja uporabljena skozi študijsko srečanje in njihov namen.

Sledila je predstavitev primerov učiteljev, in sicer so svoje izkušnje predstavili štirje učitelji:

- **Saša Kravos**, učiteljica v 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju na OŠ Danila Lokarja Ajdovščina, je predstavila **Priložnosti medpredmetnega povezovanja pri pouku na daljavo**.
- **Miha Ribič**, učitelj v 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja na OŠ Draga Kobala, je predstavil svojo prakso v 5. razredu in svoj prispevek naslovil **Oblak v šoli in doma**.
- **Polona Legvart**, učiteljica 1. vzgojno-izobraževalnega obdobja na OŠ bratov Polančičev Maribor, je predstavila **Medpredmetni izzivi za učence 1. vzgojno-izobraževalnega obdobja s pomočjo aplikacije SeeSaw**.
- **Vanja Kolar Ivačič**, učiteljica v 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja na OŠ Bistrica ob Sotli, je predstavila **Pomen navodil in sodelovanje učencev pri pouku in na daljavo**.

Prispevki učiteljev so bili zelo dobro sprejeti in odzivi udeležencev pozitivni. Predstavljena gradiva učiteljev so objavljena v spletni učilnici ŠS – Razredni pouk.

Viri in literatura

Analiza izobraževanja na daljavo v času epidemije Covid-19 v Sloveniji, delno poročilo, julij 2020. Pridobljeno s <https://www.zrss.si/strokovne-resitve/digitalna-bralnica/podrobno?publikacija=297> (5. 10. 2020).

Holcar Brunauer, A. idr. (2018). *Formativno spremljanje v podporo učenju*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Hattie, J. A. C. (2018). *Vidno učenje za učitelje: maksimiranje učinka na učenje*. Griže: Svetovalno-izobraževalni center MI.

Interna gradiva področne skupine za razredni pouk za izvedbo študijskih skupin.

Kalantzis, M., Cope, B. (2010). The Teacher as Designer: Pedagogy in the New Media Age. *E-Learning and Digital Media*, 7(3), 200–222.

Novak, L. idr. (2018). *Formativno spremljanje v podporo učenju – razredni pouk*. Priročnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Sodelov@Inica Razredni pouk. (2000). Pridobljeno s <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=10021> (5. 10. 2020).

Spletna učilnica ŠS Razredni pouk (2018). Pridobljeno s <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=9374> (5. 10. 2020).

Mag. Katarina Dolgan,
Zavod Republike
Slovenije za šolstvo

Dr. Nina Novak,
Zavod Republike
Slovenije za šolstvo

Vključevanje vsebin Televizije Slovenija v vzgojno- izobraževalno delo (na daljavo)

IZVLEČEK: V prispevku bodo predstavljene možnosti, ki jih ima učitelj za načrtovanje in izvajanje vključevanja televizijskih vsebin v vzgojno-izobraževalno delo tako v živo kot na daljavo. Predstavljena bodo tudi nekatera gradiva, ki so lahko v podporo učitelju pri vključevanju televizijskih oddaj v izobraževanje na daljavo, in so na voljo v Sodelov@Inici Razredni pouk na Slovenskem izobraževalnem portalu (SIO). V zadnjem delu pa bo podrobneje predstavljena oddaja RTV Slovenija 1, *Izodrom*, ki je posebna oddaja za otroke in mlade. Osvetlili bomo možnosti in priložnosti za vzgojno-izobraževalno delo (na daljavo) na primeru za 2. vzgojno-izobraževalno obdobje.

Ključne besede: zobraževanje na daljavo, Sodelov@Inica Razredni pouk, televizijska oddaja Izodrom, medpredmetno načrtovanje dejavnosti

Incorporating Contents of Broadcaster RTV Slovenija into Educational Work (at a Distance)

Abstract: The paper will present the opportunities provided to teachers for planning and implementing the incorporation of television contents into educational work in person and at a distance. It will also present some of the material which may assist teachers when incorporating television shows into distance education and which are available in the Sodelov@Inica online classroom under section Razredni pouk/Primary-Level Instruction on Slovenski izobraževalni portal/Slovenian Education Portal (SIO). In the final part, the paper will present in detail the show Izodrom by RTV Slovenija 1, which is a special show for children and young people. The paper will highlight the possibilities and opportunities for educational work (at a distance) on an example for the 2nd educational triennium.

Keywords: distance education, Sodelov@Inica Razredni pouk, television show Izodrom, cross-curricular planning of activities

Uvod

Učitelji velikokrat iščejo možnosti, kako bi popestrili pouk, ga naredili zanimivejšega, da bi bile učencem vsebine čim bližje in da bi čim učinkoviteje zasledovali cilje učnih načrtov. Marsikdaj v svoje poučevanje zato vključijo tudi videoposnetke oziroma televizijske oddaje.

Salman Khan, ameriški pedagog in podjetnik, ustanovitelj Khan Akademije, trdi, da video kot orodje lahko občutno vpliva na poučevanje in učenje. Učitelje spodbuja, da s pomočjo uporabe videoposnetkov pri pouku z metodo učinka zrcaljenja znanja spremljajo vsebine, nato jih analizirajo in pogledajo z različnih vidikov (Khan, 2011).

Videoposnetki ali televizijske oddaje lahko obogatijo vzgojno-izobraževalni proces in doprinesejo k hitrejšemu in lažjemu doseganju učnih ciljev, a le če učitelj upošteva določene didaktične zakonitosti in priporočila, ki bodo predstavljena v nadaljevanju.

Možnost vključevanja televizijskih oddaj v izobraževanje (na daljavo)

Vključevanje televizijskih vsebin v učni proces mora biti načrtno in premišljeno. Zato naj učitelj sledi naslednjim korakom:

1. Če želi učinkovito vključiti televizijske vsebine v vzgojno-izobraževalni proces, mora najprej poznati nabor vseh televizijskih vsebin, ki so mu na voljo. Televizijske vsebine pregleda in izbere ustrezne.
2. Izbere cilje učnega načrta in jih poveže z izbranimi vsebinami.
3. Sledi načrtovanje namena dejavnosti in odzivanja učenca.
4. V zadnjem koraku načrtuje posredovanje navodil učencem in podajanje povratne informacije.

Otroške in mladinske oddaje Televizije Slovenija 1

Televizija Slovenija 1 ponuja veliko poučnih, poljudnoznanstvenih vsebi, ki so namenjene otrokom in mladim. V obdobju izobraževanja na daljavo je vsakodnevno ustvarjala oddajo *Izodrom*, katere del so bili tudi prispevki *Infodroma* (izobraževalne oddaje, namenjene otrokom in mladostnikom). Te in podobne televizijske vsebine lahko učitelj uporablja tako pri izobraževanju na daljavo, kot tudi pri pouku v razredu.

Pri izbiri televizijskih vsebin za vključevanje v vzgojno-izobraževalni proces ima več možnosti. Prva je ta, da načrtuje dejavnosti na osnovi arhiva Televizije Slovenija. Druga možnost je, da načrtuje dejavnosti na osnovi tekočega televizijskega programa. Pri tretji možnosti pa učitelj načrtuje dejavnosti z vključevanjem prispevkov *Infodroma*, ki je potekal v času epidemije in zaprtja šol.

Slika 1: Možnosti vključevanja vsebin Televizije Slovenija 1 v pouk.

Načrtovanje dejavnosti na osnovi arhiva Televizije Slovenija 1

Učitelj najprej pregleda nabor oddaj Televizije Slovenija v arhivu (npr. Bansi, MMC ...). Tu izbere oddaje, ki ustrezajo učencem in njihovem predznanju. Lahko jih izbira po imenu, tako da klikne na določeno črko (I – Izodrom, B – Bukvožer, ...). Izbrano oddajo pregleda in načrtuje učenčev odziv nanjo. Oblikuje navodila in pri izobraževanju na daljavo izbere še kanal, preko katerega jim bo ta navodila posredoval.

Primer 1:

A. Učitelj na osnovi ciljev učnega načrta za slovenščino – književnost v 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju izbere določeno vsebino iz oddaje Bukvožer.

Slika 2: Bukvožer, otroška oddaja o knjigah. (Vir: <https://www.rtvsl.si/tv/oddaja/bukvoerotrokaoddajaoknjigah>).

Učni načrt predvideva, da učenci spoznavajo umetnostna besedila, ki so predlagana v učnem načrtu ali druga umetnostna besedila po izboru učitelja. Ob tem razvijajo recepcijsko zmožnost tj. zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil, izrekajo svoje mnenje o umetnostnem besedilu in ga utemeljujejo s sklicevanjem nanj. Predlagana so dela avtorjev Polonce Kovač, Jožeta Snoja, Astrid Lindgren, Milana Dekleve, Bine Štampe Žmavc, Leopolda Suhodolčana, Roalda Dahla, Borisa A. Novaka, Daneta Zajca, Hansa Christiana Andersena.

Učenec nato v »književno strokovnem« govornem nastopu predstavi svoje razumevanje deloma že obravnavanega umetnostnega besedila. Pri tem predstavi celotno besedilo, predstavi avtorja, našteje njegova dela ter eno njegovo delo predstavi podrobneje (Učni načrt za slovenščino, 2018).

B. Učitelj je izbral oddajo Bukvožer, ki je namenjena branju knjige Roalda Dahla z naslovom Matilda¹, zato učencem poda naslednja navodila:

- Oglej si predstavitev knjige.

- Kaj se ti je v predstavitvi zdelo dobro?
- Izberi svojo knjigo.
- Pripravi in posnemi predstavitev, pri tem upoštevaj dogovorjene kriterije. (Učitelj mora z učenci predhodno postaviti kriterije za dobro predstavitev izbrane knjige.)

Drugi primer navodil bi se lahko glasil:

- Oglej si posnetek.
- Kako bi ocenil predstavitev knjige?
- Tudi ti si prebral knjigo *Matilda*. Bi kaj dodal, povedal drugače?

Načrtovanje dejavnosti na osnovi tekočega programa Televizije Slovenija 1

Učitelj pri tej možnosti pregleda spored oddaj za en teden vnaprej. Izbere učni sklop (npr. Človeško telo) in opredeli namene učenja, dejavnosti učencev in dokaze, ki bodo v učnem procesu nastajali. Pri načrtovanju dejavnosti izbira take, ki bodo medpredmetne in bodo z njimi učenci zasledovali čim več ciljev iz učnih načrtov. Nato oblikuje in posreduje navodila učencem. Pri tem je ključno, da dejavnosti poveže s cilji učnega načrta, načrtuje ogled dejavnosti, načrtuje odziv učencev in stopnjuje zahtevnost.

Primer 2:

Kot primer navajamo izbor oddaj Od popka do zobka², kjer se postopoma in s stopnjevanjem zahtevnosti uporabi oddaja v učnem sklopu Moje telo. Vsebina oddaje je primerna za obravnavo tega sklopa v 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju. Učitelj, enako kot pri načrtovanju dejavnosti na osnovi oddaj iz arhiva, izbere in poveže učne cilje z vsebino oddaj. Za oblikovanje navodil lahko učitelj izdelava piktograme, ki ponazarjajo temeljno dejavnost učenca in nakazujejo ustrezno zahtevnost.

Izvedba v 1. razredu:

Cilj: poznajo svoje telo in znajo poimenovati zunanje dele telesa.

V tem sklopu učenec v 1. razredu najprej v zvezek nariše obris človekovega telesa, označi dele telesa, ki bi jih znal poimenovati, lahko pa dele telesa tudi zapiše, če to zmore.

Potem si ogleda oddajo Koža³, jo dobro posluša in po ogledu dopolni svojo sliko in po elektronski pošti pošlje dopolnjeno sliko učiteljici, če gre za izobraževanje na daljavo. Pri tem je zelo pomembno, da učenec pred ogledom oddaje pozna namen samega ogleda.

¹ Oddaja je dostopna na povezavi <https://www.rtvsl.si/4d/arhiv/151614039?s=tv>

² Zbirka oddaj Od popka do zobka je dostopna na povezavi <https://4d.rtvsl.si/oddaja/od-popka-do-zobka/173250875>.

³ Oddaja Koža je dostopna na povezavi <https://4d.rtvsl.si/arhiv/od-popka-do-zobka/174536961>.

Izvedba v 2. razredu:

Cilj: poznajo svoje telo in poimenujejo notranje dele telesa.

V 2. razredu učenec prav tako nariše obris človekovega telesa in ga po ogledu dopolni. Ogleda si oddajo Srce in kri⁴. Nato na svojem telesu poišče utrip srca ter ga potipa, ko miruje. Vajo ponovi po nekaj opravljenih počepih ter opiše, kaj zaznava. Pri tem se že usmerja v razumevanje delovanja človekovega telesa. V obeh razredih je bil načrtovan ogled vsebine in načrtovanje odziva učenca, v drugem razredu pa še dodatna dejavnost.

Izvedba v 3. razredu:

Cilj: poznajo svoja čutila; vedo, kako deluje človeško telo.

Vse aktivnosti, ki so bile načrtovane za 1. in 2. razred, se lahko v 3. razredu še nadgradijo. Po uvodnem ogledu vsebine, izvedenem odzivu učenca in dodatni dejavnosti, učenec v 3. razredu povzame vse svoje razumevanje delovanja človekovega telesa, našteje zunanje dele in notranje organe ter izdelava zloženko z nasveti za zdravo življenje tretješolcev, ki jo v času izobraževanja na daljavo posreduje učitelju oz. predstavi na videokonferenci.

Vse dejavnosti v sklopu človekovo telo (človek), ki je predviden v učnem načrtu za spoznavanje okolja, lahko učitelj nadgradi z naslednjim sklopom, to so čutila. Tudi ta sklop po enakem postopku učitelj posreduje učencem s pomočjo televizijskih vsebin.

Podajanje navodil učencu, odziv učenca, povratna informacija učencu

Pri vključevanju televizijskih vsebin v vzgojno-izobraževalni proces so pomembna naslednja priporočila:

1. Učenci naj vedo za namen ogleda oddaj. Navodila jim podamo pred ogledom oddaj. Učenci naj pred ogledom vedo, kaj si bodo ogledali, zakaj si bodo to ogledali in kako se bodo na ogledano odzvali oz. kaj bo dokaz o učenju pri tej dejavnosti.
2. Ogledi in poslušanje televizijskih vsebin naj bodo del učnih dejavnosti in obveznosti učenca, ne le nekaj za zraven.
3. Arhiv oddaj in neposredni program omogočata povezavo s cilji iz učnih načrtov, zato jih je smiselno vključevati v vzgojno-izobraževalni proces tako v času izobraževanja na daljavo kot tudi v času izvajanja pouka v razredih.

Gradiva v Sodelov@lnici Razredni pouk v podporo vključevanju televizijskih vsebin v izobraževanje na daljavo

Sodelov@lnica za razredni pouk je nastala v času izobraževanja na daljavo kot stičišče za učitelje razredne stopnje. V njej so bili objavljeni različni primeri in usmeritve, kako izvajati pouk na daljavo. Nastalo pa je tudi kar nekaj primerov, ki ponazarjajo, kako vključevati televizijske vsebine v izobraževanje na daljavo. Primere, ki so objavljeni v Sodelova@lnici Razredni pouk, lahko učitelj uporabi tudi v času, ko vzgojno-izobraževalni proces poteka v razredu.

Primeri so večinoma zasnovani medpredmetno. Predstavljeni so nameni učenja v tem sklopu, cilji učnih načrtov, ki jih bodo učenci skozi dejavnosti zasledovali, predstavljene pa so tudi same dejavnosti, ki vključujejo televizijske vsebine.

V Sodelov@lnici učitelj najde primere načrtovanih sklopov za prvo in drugo vzgojno-izobraževalno obdobje.

1. vzgojno-izobraževalno obdobje:

- Moj dan, Moja čustva in telo, Moje delo, Moje zdravje, Zmorem sam,
- Človekovo telo,
- Sprehod v naravi in poznavanje rastlin v gozdu.

2. vzgojno-izobraževalno obdobje:

- Izumi,
- Vesolje,
- Sprehod v naravi, rastline v gozdu in na bližnjem travniku,
- Telo v času pubertete,
- Uporabne gospodinjske veščine.

⁴ Oddaja Srce in kri je dostopna na povezavi <https://4d.rtvsllo.si/arhiv/od-popka-do-zobka/174535713>.

Slika 3: Kažipot vsebin v Sodelov@Inici Razredni pouk.

Načrtovanje dejavnosti učenca na osnovi vsebin oddaje Izodrom

Vse oddaje *Izodroma* imajo podobno strukturo oz. prispevke, ki so v vseh oddajah stalnica. Vsak *Izodrom* ima svojo temo, ki je *medpredmetna*. Strokovno vsebino te teme oz. vprašanja po navadi predstavlja dva gostujoča učitelja ali učiteljici, vsak s svojega zornega kota.

V začetku *Izodroma* nam v *Infodromu* predstavijo aktualne novice iz Slovenije in tujine, predvsem take, ki so aktualne za otroke pa tudi za odrasle.

V prispevku *Firbcologi* otroci naredijo intervju z nekom, ki jim predstavi dejavnost, s katero se sam ukvarja.

Stalnica *Izodroma* je tudi prispevek *Znani v šolo*, v katerem voditelja Nik in Nika zastavljata vprašanja znanim Slovenkam in Slovencem na temo, ki je bila predstavljena v oddaji.

ODDAJA IZODROM – seznam vsebin www.rtvlo.si/tv				
Ponedeljek, 16. 3. 2020	Torek, 17. 3. 2020	Sreda, 18. 3. 2020	Četrtek, 19. 3. 2020	Petek, 20. 3. 2020
https://4d.rtvlo.si/arhiv/izodrom/174684131 Infodrom: -Kako bo potekal pouk na daljavo v Sloveniji? -Zakaj moramo zaradi koronavirusa ostati doma? -Podrobno pod lupo: Kako se koronavirus prenaša med ljudmi? -Podrobno pod lupo: Od kod je virus prišel? -Bodo višje temperature uničile virus? Dr. Marko Pokorn Predmetna stopnja: pouk na daljavo, delovanje spletne učilnice, učenje matematike od doma (gost: Anže Rozman, učitelj matematike, OŠ Prežihovega Vranceca) Firbcologi: matematika z Urošem Kuzmanom Razredna stopnja: pouk na daljavo, razlike s predmetno stopnjo, sodelovanje učencev in staršev (gostja: Polona Legvart, učiteljica razrednega pouka, OŠ bratov Polančičev) Infodrom: rubikova kocka in Žan Klančnik Znani nazaj v šolo: Domen Valič odgovarja o matematiki Domača naloga: telovadne vaje	https://4d.rtvlo.si/arhiv/izodrom/174684167 Infodrom: -Zakaj so se pojavile težave s spletnimi učilnicami? Tomi Dolenc, ARNES -Kako se počutimo, ko zbolimo za koronavirusom? -Ali se lahko s koronavirusom okužijo tudi hišni ljubljenci? Uroš Glavan, NIJZ Psihologija: soočanje s strahom in tehnike sproščanja (gostja: Bernarda Dobnik Renko, psihologinja) Firbcologi: Tom telefon Zgodovina: pandemije skozi zgodovino po svetu in v Sloveniji: kuga, črne koze, kolera, španska gripa, AIDS, SARS, ebola, koronavirus (gostja: Maša Pavlič Pusovnik, profesorica zgodovine in sociologije) Infodrom: onesnaževalci zraka Igra z Nikom in Niko: predstavi svojo najljubšo igračo Firbcologi: muzej igrača Znani nazaj v šolo: Ana Soklič odgovarja o zgodovini Domača naloga: portret zgodovinske osebnosti	https://4d.rtvlo.si/arhiv/izodrom/174684433 Infodrom: -Koliko časa ostane koronavirus na površinah? Mag. Eva Grile, NIJZ -Kako virus preživi v našem telesu? Prof. dr. David Stopar, Biotehniška fakulteta Lj -Podrobno pod lupo: Kaj so virusi? Kaj je koronavirus? -Katero nove slovenske besede so se pojavile v času koronavirusa? Izr. prof. dr. Kuzma Ahačič, Inštitut za slov. j. Frana Ramovša Slovenščina za 1. triado: branje/recitacija pesmi Otona Župančiča (Ciciban - Cicifuj) in Ljudmile Prunk (Kaj je videl Mižek Figa?) (gost: Boštjan Gorenc Pižama, pisatelj) Studio Kriškraš: iskanje navdih in pisanje pesmi Slovenščina za predmetno stopnjo: proza/drama/poezija, pomen branja, spodbuda k pisanju poezije, družabne igre za krepitev besednega zaklada (gost: Dr. Andrej Koritnik, učitelj slovenščine, OŠ Prežihovega Vranceca) Infodrom: pisanje ljubezenskega pisma (učenka Tamara Merjasec, OŠ Ledina) Igra z Nikom in Niko: ugibanje skritih besed z namigi, pantomima brez rok Firbcologi: uganke z Anjo Štefan Znani nazaj v šolo: Peter Prevc odgovarja o slovenščini Domača naloga: fotografija domačega učnega okolja	https://4d.rtvlo.si/arhiv/izodrom/174679843 Infodrom: -Kako dolgo bo epidemija še trajala? Prof. dr. Bojana Beović, infektologinja Kako ravnati z morebitni okuženimi odpadki? Mark Igranje video iger z babico Susan iz Švedske Kako milo uniči koronavirus? Naravoslovje: toplota/temperatura, različne vrste termometrov, poskus s platenko in balonom (gostja: Tanja Jankovič, učiteljica 5. razreda, OŠ Danile Kumar) Studio Kriškraš: moje telo in kaj se zgodi, ko pojem košček jabolka Biologija: zobna higiena hišnih ljubljencev, razlika med pasjimi in mačjimi zobmi, mlečni zobje pri živalih, čokolada v pasji prehrani (gostja: Ana Nemeč, veterinar/stomatologinja) Firbcologi: kapibara Igra z Nikom in Niko: ponovi zabavno ogrevalno vajo Infodrom: mutiranje Znani nazaj v šolo: Primož Suhodolčan odgovarja o naravoslovju Domača naloga: presajanje rož	https://4d.rtvlo.si/arhiv/izodrom/174680094 Infodrom: -Zakaj primanjkuje zaščitnih mask? Urša Valentič, novinarka info. programa -Podrobno pod lupo: Na kakšen način znanstveniki iščejo zdravilo zoper koronavirus? -Kdo v živalskem vrtu v tem času skrbi za živali? -Kam se obrniti v primeru stiske? Zdenka Švaljek, ZPMS Glasbena umetnost: čikabumščina/ritem, definicija ritma, od četrtinke do šestnajstinke, ljudska skladba, zaigrana na godala (gost: Bojan Cvetežnik, glasbenik) Firbcologi: beatbox z Muratom Angleščina: nasveti za učenje angleščine doma, interaktivne igre na spletu, družabne igre kot pomoč pri učenju angleščine, branje v angleščini (gostja: Ana Perović, profesorica angleščine, OŠ bratov Polančičev) Infodrom: otroški poročevalci in Nipke Igra z Nikom in Niko: branje angleških besed z ustnic Prispevek: Matevž Šalehar Hamo in skladba <i>Gremo vsi ostati doma</i> Znani nazaj v šolo: Bine Volčič odgovarja o angleščini Domača naloga: sestavi koronapesem

Slika 4: Seznam vsebin v oddaji Izodrom v tednu od 16. 3. 2020 do 20. 3. 2020.

Nik in Nika v vsaki oddaji v prispevku *Aktivnost* izvajata določeno dejavnost v studiu, otroci pa jo lahko izvajajo doma.

Del *Infodroma* je pogosto tudi prispevek *Studio Kriškraš*, v katerem otroci predstavljajo svoje eksperimente ali druge dejavnosti.

Vsebine *Izodroma* so življenjske, aktualne in so lahko učiteljem v pomoč pri njegovem poučevanju. Učitelj lahko nabor vsebin oddaje *Izodrom* poišče na različne načine.

- V Sodelov@lnici Razredni pouk je objavljena razpredelnica⁵, kjer si lahko ogleda nabor vseh prispevkov, ki so razporejeni po datumih.
- Na spletni strani RTV Slovenije⁶ lahko v arhivu oddaje *Izodrom* išče prispevke po kronološkem zaporedju, če si je v razpredelnici zapomnil datum, ko je bil določen prispevek predvajan. Druga možnost je pregled prispevkov, ki so razporejeni po predmetih.
- Če na začetni strani oddaje *Izodrom* klikne na zavihek *Izobraževalne vsebine za šolarje*,⁷ bo te iste prispevke našel razporejene glede na predmete, ki jih vsebine prispevkov pokrivajo.

Marsikatero *Izodromovo* vsebino oz. prispevek lahko učitelj vključi v vzgojno-izobraževalni proces. Tudi v času, ko ta poteka na daljavo. Pri tem pa mora upoštevati določene usmeritve:

- V dnevne dejavnosti učenca dodati ogled oddaje *Izodrom*.
- Načrtovati odziv učencev na oddajo v obliki refleksije, miselnih vzorcev, zapisov v zvezek. Npr.:
 - Kaj sem slišal? Kaj sem videl?*
 - Kaj sem se novega naučil?*
 - Katera vprašanja bi lahko postavil?*
- Podajanje povratne informacije učencem na njihove dokaze o učenju.

Pri tem je treba ponovno opozoriti, da ni smisel vključevanja vsebin *Izodroma* v pouk v tem, da učitelj učencem naroči, naj si posamezno vsebino ogledajo. Učitelj mora skrbno načrtovati, katere vsebine bo vključil, kdaj in s kakšnim namenom. Izbira naj vsebine, ki so aktualne, učencem zanimive, življenjske in čim bolj medpredmetno naravnane. Učitelj naj poskuša načrtovati dejavnosti medpredmetno zato, da bodo

lahko učenci z eno dejavnostjo zasledovali čim več učnih ciljev različnih predmetov.

V predstavljenem primeru učnega sklopa Čutila (uho) so načrtovane dejavnosti, ki pokrivajo cilje dveh predmetov – naravoslovja in tehnike ter glasbene umetnosti. Z učnimi cilji iz učnega načrta naravoslovja in tehnika o čutilih in njihovem delovanju (uho) učitelj poveže cilje iz učnega načrta za glasbeno umetnost, ki se navezujejo na poslušanje. Ob tem že razmišlja, v katero fazo dejavnosti bo vključil določeno vsebino *Izodroma*.

Sklep

Učitelj lahko televizijske vsebine vključi v različne faze dejavnosti. Lahko jih uporabi v začetku dejavnosti za povečanje motivacije pri učencih, lahko jih uporabi v glavnem delu dejavnosti, ko učenci osvajajo novo znanje, ali ob zaključku dejavnosti z namenom utrjevanja snovi. Učitelj se odloči, v katero fazo dejavnosti bo posamezni prispevek vključil, glede na vsebino in zahtevnost prispevka. Vsekakor pa morajo biti ustrezno osmišljeni z odzivom učenca.

Tako kot v zgornjih dveh primerih vključevanja televizijskih vsebin v vzgojno-izobraževalni proces, ima tudi tukaj učitelj več možnosti, ki jih učencu ponudi, da lahko spremlja njegov odziv. Vsekakor pa je treba opozoriti še na to, da učenčev odziv potrebuje povratno informacijo učitelja in možnost izboljšanja.

Viri in literatura

Khan, Salman. (2011). *Let's use video to reinvent education*. TEDtalk. Pridobljeno 3. 6. 2020 s <https://www.youtube.com/watch?v=nTFEUudhfs>.

Portal Televizija Slovenija. Pridobljeno 18. 9. 2020 s <https://www.rtvsl.si/tv>.

Portal Televizija Slovenija. Bukvožer. Pridobljeno 18. 9. 2020 s <https://4d.rtvsl.si/oddaja/bukvozer/3742202>.

Portal Televizija Slovenija. Izodrom. Pridobljeno 18. 9. 2020 s <https://www.rtvsl.si/tv/otroski/izodrom>.

Portal Televizija Slovenija. Od popka do Zobka. Pridobljeno 18. 9. 2020 s <https://4d.rtvsl.si/oddaja/od-popka-do-zobka/173250875>.

Slovensko izobraževalno omrežje. Sodelov@lnica Razredni pouk. Pridobljeno 10. 9. 2020 s <https://skupnost.sio.si/mod/folder/view.php?id=321512>.

Učni načrt. (2018). *Program osnovna šola. Slovenščina*. Predmetna komisija: Poznanovič Jezeršek, M. idr. [Elektronski vir] Pridobljeno 20. 9. 2020 s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf.

5 Seznam oddaj *Izodrom* z vsebinami (od 16. 3. 2020 do 20. 5. 2020) v Sodelov@lnici Razredni pouk https://skupnost.sio.si/pluginfile.php/843564/mod_folder/intro/Izodrom_seznam%20oddaj%20z%20vsebinami%20.pdf.

6 Arhiv oddaje *Izodrom* na povezavi <https://4d.rtvsl.si/arhiv/izodrom-posebna-oddaja-za-otroke/174679078>.

7 Izobraževalne vsebine za šolarje <https://www.rtvsl.si/tv/otroski/izodrom>.

Mag. Nina Čelešnik
Kozamernik,
Center IRIS

Aktivnosti, cilji in prihodnost Strokovnega centra Centra IRIS

Dodatna pomoč otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s PPPU¹ ter vsem, ki delamo z njimi

IZVLEČEK: Center IRIS – Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne od pomladi 2017 izvaja projekt z naslovom *Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja* (v nadaljevanju: Strokovni center). V okviru projekta se izvajajo dejavnosti, s katerimi nadgrajujemo in širimo področja strokovne pomoči vsem uporabnikom in širšemu okolju. V projekt so vključene naslednje skupine: otroci in mladostniki z okvaro vida ter tisti z dodatnimi motnjami od rojstva do vstopa na trg delovne sile, otroci in mladostniki s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, družine otrok in mladostnikov z okvaro vida in otrok in mladostnikov s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, strokovni delavci v vrtcih, šolah in drugih ustanovah, potencialni delodajalci, širše okolje. V članku je podrobno predstavljeno delo v projektu, cilji po skupinah in prihodnost Strokovnega centra.

Ključne besede: slep, slaboviden, primanjkljaj na posameznem področju učenja, strokovni center, rezultati

Additional Assistance to Children and Adolescents with Visual Impairment, to Children and Adolescents with SLD² and to All Who Are Working with Them

Abstract: Since the spring of 2017, Centre IRIS – Centre for Education, Rehabilitation, Inclusion and Counselling for the Blind and Partially Sighted has been implementing the project called *Centre of Expertise for Comprehensive Support of Children and Adolescents with Visual Impairment and of Children and Adolescents with Specific Learning Disabilities* (hereinafter: Centre of Expertise). Under the project, activities

¹ Otroci in mladostniki s PPPU – otroci in mladostniki s primanjkljaji na posameznem področju učenja

² Children and adolescents with SLD – children and adolescents with specific learning disabilities

are being implemented which build on and expand the areas of professional assistance to all users and to the wider surroundings. The following groups are involved in the project: children and adolescents with visual impairment and those with multiple disorders from birth to labour market entry; children and adolescents with specific learning disabilities; families of children and adolescents with visual impairment and of children and adolescents with specific learning disabilities; professional staff in kindergartens, schools and other institutions; potential employers; the wider surroundings. The article gives a detailed presentation of the work carried out under the project, of its goals by groups, and of the future of the Centre of Expertise.

Keywords: blind, visually impaired, specific learning disability, Centre of Expertise, results

Center IRIS kot bodoči Strokovni center

Center IRIS – Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne (v nadaljevanju: Center IRIS, ki je pravni naslednik Zavoda za slepo in slabovidno mladino Ljubljana, ki je bil septembra 2016 imenovan s Sklepom Vlade RS) si že vrsto let (najmanj od leta 2008) prizadeva vzpostaviti sistem celostne podpore za slepe in slabovidne otroke, otroke z okvaro vidne funkcije in otroke z več motnjami (v nadaljevanju: otroci in mladostniki z okvaro vida), ki bi presegal zgolj izvajanje dodatne strokovne pomoči. Marca 2017 smo začeli z izvajanjem projekta *Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja* (v nadaljevanju: Strokovni center). Projekt financirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Strokovni center mora opravljati vzgojno-izobraževalno in svetovalno funkcijo, prispevati k napredku stroke ter v dejavnosti vključevati tudi ostale socialne partnerje s ciljem čim boljše usposobiti otroke in mladostnike z okvaro vida in otroke in mladostnike s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (v nadaljevanju otroke in mladostnike s PPPU) za samostojno življenje.

Analiza vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami v Sloveniji (Opara idr. 2010), rezultati poskusa Inkluzivno izobraževanje slepih in slabovidnih otrok ter mladostnikov (Pinterič idr. 2014) in izkušnje iz prakse kažejo, da so otroci in mladostniki z okvaro vida vključeni v večinske vrtce in šole (letos preko 260 otrok in mladostnikov), ki pa so po več kot 15 letih izvajanja inkluzivnega izobraževanja še vedno kadrovsko, organizacijsko, materialno in strokovno nepripravljeni

na vključitev in strokovno obravnavo otroka ali mladostnika z okvaro vida. Tudi učenci in mladostniki s PPPU niso deležni celostne obravnave pri vključevanju v inkluzivne oblike vzgoje in izobraževanja. Podobno lahko trdimo tudi za šole s prilagojenim programom in socialnovarstvene ustanove, ki sprejemajo otroke in mladostnike z okvaro vida in dodatnimi motnjami. Pri starših zaznavamo, da ne razumejo veličine težav in stremijo večinoma k temu, da bi otrok imel čim boljše ocene, manj pa k premagovanju ovir. Nesprejemanje motnje in nepriznavanje težav s strani staršev in učiteljev ima lahko za otroke in mladostnike kasneje v življenju hude posledice. Celostna obravnava posameznikov in njihovih družin v strokovnih centrih lahko zelo pomaga tako družinam kot tudi vzgojno-izobraževalnim ustanovam, kar predstavljamo v nadaljevanju.

Aktivnosti Centra IRIS v okviru projekta Strokovnega centra

Dejavnosti projekta se delijo v 4 sklope (Celostna ocena, Razširjeni kurikulum, Svetovanje in izobraževanje, Strokovni center) in so namenjene povečanju samostojnosti, usposobljenosti, socialne vključenosti, zdravja otrok in mladostnikov z okvaro vida, hkrati pa vplivajo na boljše razumevanje okolja o potrebah oseb z okvaro vida. Aktivnosti se zaokrožajo v celoto in se neprekinjeno izvajajo v življenjskih obdobjih: od rojstva do vstopa na trg delovne sile.

Celostna ocena

Glavni cilj skupine je izvajanje celostne specialnopedagoške ocene za otroke in mladostnike z okvaro vida (od rojstva dalje) ter otroke in mladostnike s PPPU. Ocenjujejo se področja, na katera posredno ali neposredno vplivata okvara vida ali primanjkljaj na posameznem področju učenja. Na podlagi ocene se podajo: poročila in priporočila za izbor področij specialnopedagoške rehabilitacije in načrtovanje individualiziranega programa; poročila in priporočila za izbor pripomočkov; priporočila za prilagoditve učnega procesa, časovne in prostorske prilagoditve; predlogi za kratkoročne in dolgoročne cilje in ukrepe glede na prognozo stanja in potrebe posameznika. Na podlagi ocene se načrtujejo tudi dejavnosti svetovanja družini in ožjemu socialnemu okolju, dejavnosti povezovanja s strokovnjaki z različnih strokovnih področij (fizioterapevt, logoped, delovni terapevt ...), oblikovanja priporočil za dodatno obravnavo in spremljanje s strani zdravstvenih in rehabilitacijskih strokovnih služb.

Slika 1: »Zgodnja obravnava je nadvse pomembna. Vsaka izkušnja šteje.« (osebni arhiv avtorice).

Celostna ocena omogoča spremljanje razvoja in sprotno odzivnost na potrebe otroka ali mladostnika in družine, kar pozitivno vpliva na razvoj veščin in spretnosti za premagovanje primanjkljajev in ovir, ki so bistvene za aktivno vključevanje v družbo, usvajanje različnih kompetenc in skrb za zdravje. Celostna ocena omogoča, da ves čas v proces pomoči in podpore vključujemo tudi starše, kar omogoča, da vplivamo na opolnomočenje družine, da sprejme otroka s posebnimi potrebami.

Razširjeni kurikulum

Glavni cilji skupine *Razširjeni kurikulum* so svetovati, izobraževati, informirati ter nuditi podporo družinam; izvajati dodatno strokovno pomoč z vidika potreb otrok in mladostnikov; omogočiti neposredno delovno izkušnjo.

Razširjeni kurikulum predstavlja podporne dejavnosti, ki otrokom in mladostnikom z okvaro vida in otrokom in mladostnikom s PPPU omogočajo, da razvijejo veščine in usvojijo tista znanja, ki so nujno potrebna, da lahko kot odrasli živijo samostojno in neodvisno življenje in postanejo aktivni člani družbe. *Razširjeni kurikulum* predstavlja osnovo za razvoj novih dejavnosti in programov ter inovacij na področju celostne obravnave otrok in mladostnikov z okvaro vida in otrok in mladostnikov s PPPU. Izvaja se od rojstva dalje in ga sestavlja 9 komponent: razvoj podpornih strategij, učinkovita uporaba vseh čutil, učinkovita uporaba podpornih tehnologij, trening orientacije in mobilnosti, razvoj veščin socialnega vključevanja, vključevanje v rekreativne in prostočasne aktivnosti, trening vsakodnevnih veščin, razvoj veščin samozagovornišva in načrtovanje kariernega izobraževanja. Aktivnosti omogočajo usvajanje posameznih spretnosti in veščin, ki so osnovne in nujne pri usvajanju akademskih znanj in aktivnosti v vsakodnevnem življenju. Posledice slabo osvojenih ali neosvojenih spretnosti in veščin se kažejo na vseh področjih življenja, kar povečuje odvisnost od drugih, izolacijo, slabše možnosti zaposlitve ...

Izjava udeležencev tečaja »Kdo sem in kam grem« za zadnjo triado osnovne šole in srednješolce:
»Bilo je tako fino, da sem brez komentarja. Tečaj bi lahko trajal več kot 1 dan! Odličan program! Zelo zanimiv je bil tudi del, kjer smo se pogovarjali o spolnosti. Po obisku tečaja sem bolj vesela in sproščena.«

Delo skupine *Razširjeni kurikulum* je: obravnava na domu; tematski tabor za dvig socialnih kompetenc za srednješolce; tečaji za zadnjo triado osnovne šole in srednješolce; taktilna senzibilizacija; dodatna strokovna podpora 10 ur na osnovi celostne ocene (orientacija in mobilnost, vsakodnevne spretnosti, uporaba pripomočka, prilagoditev okolja, prehajanje, zaposlitev ...); izposoja opreme na podlagi ocene za otroke, ki niso slepi/slabovidni; omogočanje delovnih izkušenj dijakom in dodatna strokovna pomoč za otroke in mladostnike s PPPU.

Slika 2: »Včasih je zelo težko, a skupaj nam lahko uspe.« (osebni arhiv avtorice).

V skupini *Razširjenega kurikula* bi želeli učencem s PPPU (poleg delavnice, tečaja tipkanja, tečaja branja, testiranja za skotopični sindrom/sindrom Helen Irlen) ponuditi še kaj več in bolj usmerjeno, saj ugotavljamo, da se je ponujena dodatna pomoč izkazala za zelo zaželeno in potrebno, saj na matičnih šolah učenci nimajo zagotovljene te oblike pomoči ali pa je ur premalo. Na osnovi modela podpore, ki smo ga dobro razvili pri delu s slepimi in slabovidnimi, se zavedamo **potrebe po dodatni celostni podpori tako učencem s PPPU kot tudi učiteljem otrok s PPPU in staršem**. Ker pa imajo otroci s PPPU že zagotovljeno dodatno strokovno pomoč, naglašamo potrebo po zagotavljanju pomoči učencem, ki so v procesu pridobivanja pomoči (zgodnja diagnostika, pomoč na 4. stopnji 5-stopenjskega modela pomoči: pomoč zunanje institucije) in tako formalnega zagotavljanja pomoči tudi učencem s specifičnimi učnimi težavami (v nadaljevanju SUT) oziroma učencem v procesu pridobivanja odločbe za PPPU. Prav zato zaznavamo potrebo po zagotavljanju dodatnega kadra s področja specialne in rehabilitacijske pedagogike za diagnostiko, delo, spremljanje in celostno podporo otroku, staršem in učiteljem, ki se pri vsakdanjem delu srečujejo z učenci z učnimi težavami, specifičnimi učnimi težavami in z učenci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (primanjkljaji na področju branja, pravopisa in pisanja, pri učenju matematike, nebesedne motnje učenja, dispraksija, diortografija ...).

Svetovanje in izobraževanje

Svetovanje in izobraževanje se izvaja za različne ciljne skupine v vseh obdobjih življenja oseb z okvaro vida, z namenom prepoznavanja potreb oseb z okvaro vida, opolnomočenja družine, zagotavljanja enakovrednih pogojev za vzgojo in izobraževanje, zaposlovanja ter osveščanja širše javnosti o potrebah oseb z okvaro vida, kar posledično vpliva na razvoj inkluzivne družbe.

Glavni cilji skupine svetovanje in izobraževanje so: svetovati, izobraževati, informirati ter nuditi podporo družinam: slediti napredku staršev v poznavanju prilagojene opreme in pripomočkov, specialnih znanj, celostnega razvoja otroka; svetovati, izobraževati, informirati in zagotoviti pomoč in podporo strokovnim delavcem vrtcev in šol: slediti občutku kompetentnosti za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov z okvaro vida ter otrok in mladostnikov s PPPU, predstaviti jim poznavanje specialnih znanj, uporabe pripomočkov, prilagojene opreme; vplivati na spremembo stališč v povezavi z inkluzivnim vključevanjem otrok in mladostnikov z okvaro vida ter otrok in mladostnikov s PPPU.

Dejavnost skupine s komentarji udeležencev in načrti:

- **Svetovanje in izobraževanje za starše v okviru šole za starše.**

Po šoli za starše starši komentirajo: »Sem spoznala, da moram bolj prisluhniti otroku, njegovim željam. Temu pa prilagoditi svoje ravnanje, ki mu bo pomagalo k večji samostojnosti./Sem spoznal, da z razumevanjem lažje sprejem težave otroka./Sem spoznal nove pripomočke za vsakdanje življenje slepih, kako slepim/slabovidnim prilagodimo domače okolje, da jim olajšamo gibanje in življenje./Veliko novih in koristnih informacij.«

- Organizirali smo **strokovna predavanja**: Partnerstvo: tudi midva sva pomembna. Kako slepi in slabovidni otroci doživljajo sebe?, Spolnost oseb s posebnimi potrebami., Kaj lahko pove sodobna nevroznanost učiteljem, učencem in staršem?, Živeti in preživeti v družini s posebnimi potrebami., Hiperprotektivnost., Kaj v resnici poganja partnerski konflikt – in kako ven iz njega. Postavljanje meja, otroški možgani. ...
- **Vzpostavitev, koordinacija, delovanje skupin mentorjev dijakov, študentov, staršev, zaposlenih slepih in slabovidnih** (<http://strokovnicenter.splet.arnes.si/svetovanje-in-izobrazevanje/mentorstvo-2/>): Cilj mentorstva je izmenjava izkušenj, opolnomočenje, razrešitev dilem in vprašanj z vrstniki oz. ljudmi z enakimi interesi, napredek v znanju, spretnostih ... Mesto, kjer lahko vsi radovedni zastavijo kakršnokoli vprašanje v zvezi s slepoto, slabovidnostjo, okvaro vidne funkcije in dobijo informacije iz prve roke.
- **Predstavitev in seznanitev s pripomočki in specialno opremo**: dokup manjkajoče opreme in pripomočkov, ureditev specialnih učilnic in predstavitev.
- **Podpora in pomoč vrtcem in šolam**: oblikovanje protokolov za prehode med okolji, institucijami.
- **Srečanja spremljevalcev slepih in slabovidnih otrok**

Izjava udeležencev: »V celoti všečna predstavitev. Osebnost mi je všeč, da je dovolj praktičnih primerov./ Krasno predavanje, veliko sem se naučila in zagotovo predam informacijo na naši osnovni in srednji šoli.«

- **Izobraževanja za učitelje in druge strokovne delavce:** za delodajalce, za učitelje različnih interesnih dejavnosti, za organizatorje PUD (praktično usposabljanje z delom).

Po končanem izobraževanju so udeleženske povedale: »Manjka nam takšnih informacij in znanj in zdaj se počutim veliko bolj pripravljena na delo s slepimi in slabovidnimi./Izkušnja uslužbenke Ministrstva za javno upravo, ki je predstavila svojo izkušnjo mentorice na dijaški praksi slepe dijakinje je bila neprecenljiva./Super predstavljene prilagoditve delovnega mesta!/ Spoznala sem veliko o načinu funkcioniranja slepih in slabovidnih ter o možnih prilagoditvah. Hvala.«

- **Priprava in objava videoposnetkov z didaktičnimi in metodičnimi priporočili** (<http://strokovnicenter.splet.arnes.si/svetovanje-in-izobrazevanje/izobrazevalni-video/>). Posneti so prispevki: Bela palica, 1. in 2. del/Razmišljanje slepih in slabovidnih mladih o prihodnosti/Vstavljanje lista v brajev stroj/ Postiljanje postelje/Pohod ob 100-letnici/ Vodilo učiteljev slepih in slabovidnih pri njihovem delu/ Zavezovanje vezalk/Strokovna konferenca/Videči vodič ... Posnetke je možno uporabiti za popestritev pouka, za seznanjanje s slepoto, slabovidnostjo, kot vodnik pri učenju določenih dejavnosti ...
- **Testiranje za skotopični sindrom/sindrom Irlen,** kjer gre za motnjo senzoričnega uravnavanja, ki povzroča vrsto simptomov, vključno s primanjkljaji v procesiranju vidnih informacij in občutljivostjo na svetlobo. Gre za težavo s procesiranjem vidnih informacij v možganih, ne za težavo z očmi, zato smo lahko testiranje izvajali tudi za druge zainteresirane, ne le slabovidne. Od marca 2018 je bilo opravljenih preko 180 testiranj, od tega preko 30 slabovidnih, preko 50 posameznikov s PPPU.

Izjava očeta testirane deklice: »Hčerka Tanja (6. razred OŠ) uporablja folije pri branju. Z njimi je začela boljše brati pa tudi več bere. Za primerjavo: pred uporabo folij je komaj prebrala knjigo v mesecu dni, sedaj, ko uporablja folije, prebere brez naprezanja knjigo v enem tednu. Moja izkušnja: folije uporabljam nameščene na monitor. Od takrat, ko sem jih namestil na monitor, opažam, da se oči ne naprezajo tako in po celodnevni uporabi računalnika oči niso več "krvave" in suhe.«

Slika 3: »Vsaka delavnica za starše ali strokovne delavce je dokaz, da nisi sam. Včasih je težko iti, a vedno je vredno.« (osebni arhiv avtorice).

Strokovni center

Glavni cilj skupine je ugotoviti učinkovitost in primernost organizacije za izvajanje dejavnosti Strokovnega centra.

Dejavnost skupine Strokovni center so:

- **Razvoj, izdelava in izposoja didaktičnih pripomočkov ter prilagajanje in tiskanje gradiv v brajico:**
 - Prilagajanje in tiskanje učnih gradiv v brajico.
 - Prilagajanje tekmovalnih pol.
 - Prilagajanje in izdelava tipnih slikanic.
 - Razvoj, izdelava in izposoja prilagojenih didaktičnih pripomočkov.
 - Izdelava prilagojenih zemljevidov.
 - Izdelava in posodabljanje katalogov igrač, opreme in didaktičnih pripomočkov za izposajo.
- **Delovanje Strokovnega centra:**
 - Koordinacija in vodenje projekta.
 - Izobraževanje strokovnega kadra.
 - Vzpostavitev informacijske točke za otroke in mladostnike, starše, strokovno javnost in širšo javnost.
 - Ozaveščanje in izobraževanje širše družbe (konference, posveti, objave za javnost ...).
 - **Sodelovanje z različnimi ustanovami:** fakultete, šole, vrtci, Šola za ravnatelje, Zveza društev slepih in slabovidnih, medobčinska društva, Očesna klinika; Inštitut za skotopični sindrom/Irlen klinika Slovenija ...
 - **Nakup strokovne literature.**

Rezultati projekta v številkah do junija 2020

Število:	Skupaj:
vključenih otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami	368
vključenih posameznikov	358
strokovnih delavcev, vključenih v izvajanje strokovnih nalog znotraj projekta	8
izvedenih izobraževanj	60
udeležencev na izobraževanjih	703
podpisanih dogovorov s sodelujočimi vzgojno-izobraževalnimi zavodi ali drugimi institucijami	68
prilagojenih strani v brajici	3292
prilagojenih strani običajnega tiska	1212
tipnih slikanic	10
učencev in dijakov, ki so tekmovali	169
prilagojenih tekmovanj	52
različnih prilagoditev tekmovanj	125
izdelanih pripomočkov	30
prilagojenih zemljevidov	6
naročenih zemljevidov za slabovidne (osnova za zemljevide za slepe)	30
razdeljenih brošur Strokovnega centra	1927
kupljene strokovne literature	20
organiziranih šol za starše	15

Strokovni center v prihodnosti

Osebe z okvaro vida potrebujejo celostno podporo od prvega dne dalje, ko se okvara vida ugotovi. Slepota in slabovidnost sta senzorni motnji, ki močno vplivata na veščine komunikacije, gibanja in socializacije. Še toliko težje je otrokom in mladostnikom, ki imajo pridružene motnje (gluhoslepota, avtizem, motnje v duševnem razvoju ...). Sistematična in kontinuirana podpora družini in otrokom oz. mladostnikom z okvaro vida je nujna od rojstva dalje, saj le tako lahko v čim večji meri vplivamo na celostni razvoj otroka in opolnomočimo družino. **Prav tako pomoč in podporo potrebujejo strokovni delavci, delodajalci in širše družbeno okolje.** Praktično ne obstaja področje, ki se ne bi dotikalo življenja oseb z okvaro vida (Čelešnik Kozamernik 2019, str. 447), zato je nujno, da slepim in slabovidnim osebam ustrezno pomagamo in jih tako pripravimo na čim bolj samostojno življenje.

Celostno obravnavo, ki je nujna, pa lahko nudi le center, v katerem delujejo ustrezno usposobljeni strokovnjaki z različnih področij, kjer obstaja velik nabor različnih dejavnosti in programov, ki omogočajo odzivnost na raznolike potrebe otrok in mladostnikov z okvaro vida in otrok in mladostnikov s PPPU ter razpolaga z raznoliko prilagojeno opremo, didaktičnimi pripomočki in gradivi (Čelešnik Kozamernik 2019, str. 443–445).

Slika 4: »Sodeluj(e)mo za spremembe.« (osebni arhiv avtorice).

Verjamemo, da bomo z rezultati dela lahko dokazali, kaj otroci in mladostniki z okvaro vida ter otroci in mladostniki s PPPU resnično potrebujejo in bodo tako spremembe v delovanju centra še bolj jasno začrtane in projekt ne bo ostal le projekt, ampak naša realnost, ker bomo lahko (le) na ta način za otroke in mladostnike z okvaro vida in njihove družine ter za otroke in mladostnike s PPPU in njihove družine naredili še več (Čelešnik Kozamernik 2019a).

Viri in literatura

Center IRIS. (2019). *Domača spletna stran Centra IRIS*. Pridobljeno s <http://center-iris.si/> (27. 08. 2020).

Čelešnik Kozamernik, N. (ur.) (2019). *Celostna obravnavo, vseživljenjsko učenje in socialna vključenost oseb z okvaro vida: zbornik ob 100. obletnici šole za slepe in slabovidne*. Ljubljana: Center IRIS.

Čelešnik Kozamernik, N. (2019a). Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja – projekt se zaključuje. V M. Orel in S. Jurjevčič (ur.), *Sodobni pristopi poučevanja prihajajočih generacij* (str. 1173–1179). Ljubljana: EDUvision.

Opara, B., Barle Lakota, A., Globačnik, B., Kobal Grum, D., Košir, S., Macedoni Lukšič, M., idr. (2010). *Analiza vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami v Sloveniji*. Ljubljana: JRZ Pedagoški inštitut.

Pinterič, A. (ur.), Deutch, T. (ur.) in Cankar, F. (ur.) (2014). *Inkluzivno izobraževanje slepih in slabovidnih otrok ter mladostnikov*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja. (2019). *Domača spletna stran projekta Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja*. Pridobljeno s <http://center-iris.si/projekti/strokovni-center/> (27. 08. 2020).

Petindvajseto Oko besede in štiriindvajseta podelitev večernice

Oko besede je literarni festival, ki tradicionalno poteka vsako leto konec septembra v Murski Soboti, na njem se zberejo pisatelji, ki pišejo za otroke in mlade, učitelji, literarni teoretiki, bibliotekarji in založniki. Festival je nastal leta 1995 na pobudo založbe Franc-Franc, od leta 2016 naprej pa ga izvaja Argo, društvo za humanistična vprašanja.

Opozoriti velja na tri temeljne sklope, ki so stalnica festivala: podelitve večernice, nastopi avtorjev na izobraževalnih institucijah v Prekmurju in simpoziji, ki obravnavajo aktualna vprašanja mladinske književnosti.

Vir: Oko besede, arhiv Argo.

Festival Oko besede ima spletno stran, na kateri so zbrane informacije o aktualnih dogodkih in arhivsko gradivo o festivalu ter o nominiranih in nagrajencih večernice: <https://www.okobesede.org/>.

Leta 1996 je bila v okviru festivala podeljena prva večernica, nagrada za najboljše slovensko mladinsko

delo, ki je izšlo preteklo leto. Nagrado sta ustanovila založba Franc-Franc (zdaj Argo, društvo za humanistična vprašanja) in Otrok in knjiga (revija za vprašanja mladinske književnosti, književne vzgoje in s knjigo povezanimi mediji), pokroviteljstvo pa je prevzelo Časopisno-založniško podjetje Večer. Ustanovitelji so hkrati tudi lastniki blagovne znamke večernica.

Vir: arhiv Argo

Žirijo, ki presoja kakovost besedil, sestavlja pet predstavnikov, in sicer po en predstavnik ustanoviteljev ter predstavnik Društva slovenskih pisateljev in predstavnik Zveze bibliotekarskih društev Slovenije ali/in Slovenske sekcije IBBY. Nagrado so doslej prejeli: 1997 Tone Pavček za pesniško zbirko *Majnice: fulaste pesmi*; 1998 Desa Muck za roman *Lažniva Suzi*; 1999 Janja Vidmar za roman *Princeska z napako*; 2000 **Polonca Kovač** za pripoved *Kaja in njena družina*; 2001 **Feri Lainšček** za zbirko pravljič *Mislice*; 2002 **Matjaž Pikalo** za zbirko kratke proze *Luža*; 2003 Marjana Moškrič za roman *Ledene magnolije*; 2004 Slavko Pregl za roman *Srebro iz modre špilje*; 2005 Igor Karlovšek za roman *Gimnazijec*; 2006 Dušan Dim za roman *Distorzija*; 2007 Irena Velikonja za roman *Poletje na okenski polici* in **Majda Koren** za fantastično pripoved *Eva in kozel*; 2008 Ervin Fritz za pesniško zbirko *Vrane*; 2009 Janja Vidmar za roman

Pink; 2010 Bina Štampe Žmavc za zbirko pravljič *Cesar in roža*; 2011 **Mate Dolenc** za zbirko kratke proze *Maščevanje male ostrige*; 2012 **Dim Zupan** za pripoved *Hektor in zlata hruška*; 2013 Peter Svetina za zbirko proze in poezije *Ropotarna*; 2014 Vinko Möderndorfer za roman *Kot v filmu*; 2015 Vladimir P. Štefanec za roman *Sem punk čarovnica, debela lezbijka in ne maram vampov*; 2016 **Peter Svetina** za zbirko fantastičnih zgodb *Kako zorijo ježevci*; 2017 **Peter Svetina** za pesniško zbirko *Molitvice s stopnic*; 2018 **Anja Štefan** za pesniško zbirko *Drobtine iz mišje doline*; 2019 **Andrej E. Skubic** za pripoved *Babi nima več telefona*; 2020 **Andrej Rozman Roza** za pesniško zbirko *Rimuzine in črkolazen*.

Med nominiranimi deli (vsako leto jih je pet) je še veliko več takšnih, ki so primerna za branje na razredni stopnji.

Toplo povabljeni v igrivost črk, besed, besednih zvez, stavkov in povedi, s katerimi se v letos nagrajenem delu *Rimuzine in črkolazen* poigrava Andrej Rozman Roza, pesmi pa je imenitno upodobil ilustrator Zvonko Čoh.

*Pogovarjanje je bližina in toplina,
s pogovarjanjem smo družina in skupina.
S pogovarjanjem se človek s človekom prepleta,
s pogovarjanjem smo mreža tudi zunaj interneta.*

(Andrej Rozman Roza 2019: 42)

1 Odebeljeno so navedeni tisti avtorji in njihova dela, ki so namenjeni učencem na razredni stopnji.

Analiza pedagogike, obogatene s tehnologijo na razrednem pouku v času izobraževanja na daljavo

V preteklem šolskem letu nas je presenetilo izobraževanje na daljavo v času epidemije covid-19. Po postopnem vračanju v osnovno šolo smo se srečali z novo realnostjo izvajanja vzgojno-izobraževalnega procesa. Po poletnem premoru smo se vrnili v šole in se v prvih dneh pričeli pripravljati z učenci na morebitne menjave modelov poučevanja. Skušali smo nadoknaditi in urediti načrtovanje poučevanja in učenja z vsemi potrebnimi razmisleki, ki so sledili spoznanjem pomladne izkušnje poučevanja na daljavo.

Ob zaključku šolskega leta je Zavod RS za šolstvo pripravil Analizo izobraževanja na daljavo v času epidemije covid-19 v Sloveniji (delno poročilo ZRSŠ, 2020). V raziskavi je sodelovalo 7382 učiteljev, od tega 31,5 % učiteljev RP in 24684 učencev, od tega 42,2 % učencev 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja.

Izsledki raziskave so pokazali, da 48 % učiteljev samostojno uporablja vsaj eno spletno učno okolje, 70 % učiteljev vsaj eno videokonferenčno okolje za namene poučevanja na daljavo in 50 % vsaj eno orodje za sodelovalno delo na daljavo. Z vidika izdelave digitalnih gradiv samostojno izdelava posnetke z razlago učnih vsebin 42 % učiteljev, snema in deli predavanja pa 30 % učiteljev. Z vidika sestavljanja nalog in dejavnosti samostojno pripravljajo naloge za samostojno učenje nove učne vsebine 70 % učiteljev, naloge za preverjanje znanja na daljavo 60 % učiteljev in naloge za ocenjevanje znanja na daljavo 55 % učiteljev.

Izzivi, ki se kažejo skozi rezultate analize izobraževanja na daljavo, so v smeri podpore učiteljem pri pridobivanju veščin snemanja in deljenja spletnih predavanj, izdelavi posnetkov z razlago učnih vsebin, uporabi orodij za

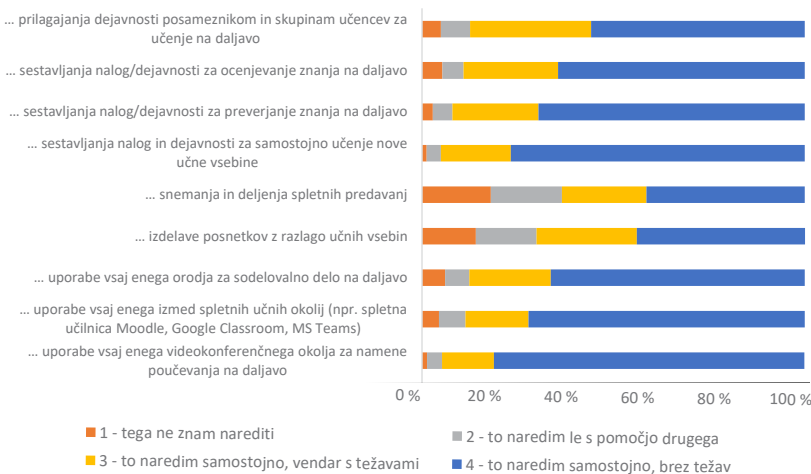
sodelovalno delo na daljavo, pomoč pri spletnem učnem okolju in videokonferenčnem okolju za namene poučevanja na daljavo.

Področju usposobljenosti za učinkovito rabo digitalne tehnologije smo se posvetili tudi na letošnjih študijskih srečanjih za učitelje razrednega pouka. Pozornost smo namenili znanjem in spretnostim, ki jih potrebujejo učenci, in tistim, ki jih potrebujemo učitelji, da zmoremo delati na sodoben način v naših razredih in na daljavo. Poleg predstavljenih primerov dobre rabe iz prakse smo predstavili tudi referenčne okvire digitalne kompetence učiteljev, učencev in konkretni primer didaktične izpeljave pri pouku. Ob tem smo udeležence prosili za samooceno svoje pedagogike, obogatene s tehnologijo. V samooceni je sodelovalo 1064 učiteljev. Samoocena štirih področij je omogočala odgovor: ne znam, znam in pomagam drugim.

Analiza rezultatov vprašalnika je pokazala, da je področje Digitalne pedagogike in Digitalnega komuniciranja in sodelovanja dobro razvito, to izraža okoli 70 % vprašanih, je pa tudi manjši delež tistih, ki ne znajo, in večji delež tistih, ki pomagajo drugim. Z vidika digitalne pedagogike učitelji izražajo, da znajo načrtovati in izvajati pouk s smiselno uporabo digitalne tehnologije.

Na področju Uporabe in izdelave digitalnih vsebin ter Digitalnega državljanstva so rezultati pokazali, da večina vprašanih zna izbirati in uporabljati digitalne vsebine in pozna spletno vedenje,

Samoocena veščin uprabe digitalne tehnologije – učitelji RP

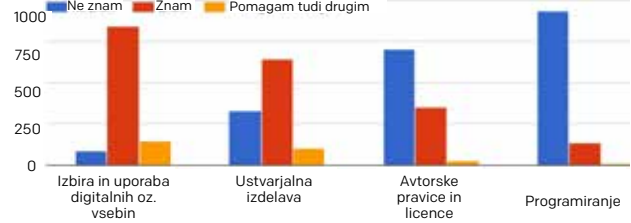

Slika 1: Samoocena veščin uporabe digitalne tehnologije učiteljev razrednega pouka (vir: Analiza InD v času epidemije covid-19, Zavod RS za šolstvo, 2020).

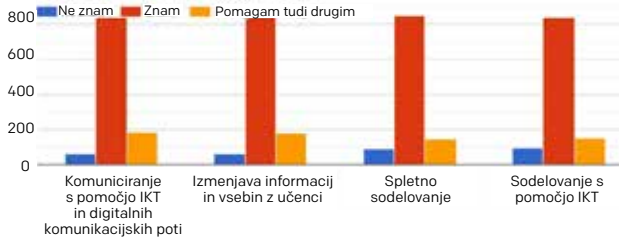
Digitalna pedagogika

Uporaba in izdelava digitalnih vsebin

Digitalno komuniciranje in sodelovanje

Digitalno državljanstvo

Vir: Analiza pedagogike obogatene s tehnologijo na razrednega pouka, 1. del, 2020.

Vir: Analiza pedagogike obogatene s tehnologijo na razrednega pouka, 2. del, 2020.

zdravje in okolje ter ustvarjalno izdelavo digitalnih vsebin. Z vidika ustvarjalne izdelave je bilo množično ustvarjanje različnih primerov ustne razlage snovi, kvizov, skupnih dokumentov, tabel in podobno. Pri avtorskih pravicah in licencah, programiranju, upravljanju digitalnih identitet in zaščiti naprav je večina izrazila nepoznavanje, kar je zagotovo priložnost za razvijanje teh znanj v prihodnosti. Prav tako je treba posvetiti pozornost tudi vrednotenju znanja ob podpori z IKT ter zdravju in okolju.

Če povzamemo, lahko izpostavimo večjo potrebo po podpori pri zasnovi kompleksnejših učnih okolij, npr. Google classroom, Microsoft oblak Office 365, Arnes Moodle ali SeaSaw. Prav tako je potrebno nameniti pozornost vrednotenju znanja podprtega z IKT, kjer so rezultati analize v času izobraževanja na daljavo pokazali, da je najpogostejša sočasna uporaba videokonferenčnih srečanj, različnih snemanj in kvizov.

Z vidika uporabe tujih digitalnih virov in gradiv avtorske pravice ureja spletno pravo s CC licencami (Creative Commons), ki nam povedo, kaj z gradivom smemo početi. Pri uporabi svetujemo

tudi uporabo prostodostopnih fotografij, glasbe ipd. Na razredni stopnji uporabljamo za učenje programiranja preproste programe, kot so npr. Scratch, in učenci izdelajo npr. vabilo ali čestitko. Z vidika digitalnega državljanstva je izražena potreba po podpori in pri upravljanju digitalnih identitet, zaščiti naprav in varnosti, kjer priporočamo spletno stran safe.si, kjer je mnogo uporabnih gradiv za osebno in šolsko rabo.

Ob zaključku bi vas povabila tudi v naš spletni kotiček, kjer smo vam v času izobraževanja na daljavo pripravljale podporno gradivo v naši, zdaj že posodobljeni Sodelov@nici Razredni pouk. V njej vas v začetku pričakajo obvestila in pogosta vprašanja v forumu. Sledi poučevanje in učenje na razredni stopnji za šolsko leto 2020/2021, digitalizirani učni načrti,

aktualne novice na skupni tabli. Pod novicami najdete vsa gradiva iz časa povratka v šole, načrtovanje, spremljanje, preverjanje in ocenjevanje ter gradiva in zapiski videokonferenčnih srečanj z učitelji, ter videopredstavitve svetovalk in učiteljev, primere sklopov za izobraževanje na daljavo, vodiče za uporabo okolij in orodij, povezave na uporabne zbirke gradiv, posnetki iz serije izobraževanja na daljavo ZRSS in rubrika s smernicami in priporočili za pouk s smiselno rabo digitalne tehnologije. Vabljeni k obisku in uporabi Sodelov@nice Razredni pouk!

Viri in literatura

Rupnik Vec, T. idr. (2020). *Analiza izobraževanja na daljavo v času epidemije Covid-19 v Sloveniji: delno poročilo, julij 2020* [elektronski vir]. Pridobljeno s <https://www.zrss.si/digitalnknjiznica/IzobrazevanjeNaDaljavo/>.

POUČEVANJE IN UČENJE NA RAZREDNI STOPNJI

Spoštovane učiteljice in učitelji razrednega pouka!

V Sodelov@nici Razredni pouk vam je na voljo:

- spletna pošta za pošiljanje vprašanj porocnaskupinazarazrednipouk@zrss.si, na katera bomo odgovarjali v rubriki **Pogosta vprašanja**. Vabljeni, da nam pošljete tudi kakšno pobudo, gradivo ali dobro rešitev.
- mape s primeri sklopov, posnetki, strokovnimi gradivi, primeri dejavnosti in povezavami, ki jih dopolnjujemo.
- izvedene in posnete videokonference s predstavitvami informacij in primeri učiteljev.

Vir: Sodelov@Inica Razredni pouk (<https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=10021>, 25. 9. 2020).

Sanja Kovačič,
OŠ Ivana Cankarja
Ljutomer,
POŠ Cvetka Golarja
Ljutomer

Utrjevanje poštevanka s pomočjo didaktičnih iger

IZVLEČEK: Množenje in z njim poštevanka je temeljna računsko operacija, s katero se v vsakodnevem življenju pogosto srečujemo in si z njo pomagamo v različnih situacijah, kot so trgovina, tehtanje, merjenje ...

Matematični dosežki pomembno vplivajo na izobraževalno uspešnost posameznika. Poznavanje poštevanka je torej ključnega pomena za nadaljnje učenje matematike v višjih razredih osnovne šole in kasneje tudi nadaljevanja v srednjih, visokih, višjih šolah.

Negativne posledice učnih težav lahko zmanjšamo ali povsem odpravimo z zgodnjo in učinkovito obravnavo učencev z učnimi težavami pri matematiki. Pomembno je, da se poučevanje in učenje poštevanka prilagodi posebnim potrebam otroka z različnimi didaktičnimi igrami, pripomočki in strategijami učenja in poučevanja.

Ključne besede: množenje, poštevanka, učenci z učnimi težavami pri matematiki, didaktične igre za utrjevanje poštevanka

Consolidating the Multiplication Table by Means of Didactic Games

Abstract: Multiplication, and with it the multiplication table, is a basic mathematical operation which we often encounter in our daily lives and which we make use of in diverse situations, e.g. when shopping, weighing, measuring, etc.

Mathematical achievements have a major impact on a person's educational performance. Knowledge of the multiplication table is therefore of key importance for the further learning of mathematics in the higher grades of primary school and later on in secondary schools, colleges and universities.

The negative effects of learning disabilities can be reduced or even completely eliminated with early and effective treatment of pupils with learning disabilities in mathematics. It is vital that the teaching and learning of the multiplication table is adapted to the child's special needs by means of various didactic games, aids, and teaching and learning strategies.

Keywords: multiplication, multiplication table, pupils with learning disabilities in mathematics, didactic games for consolidating the multiplication table

Uvod

Izvajalci dodatne strokovne pomoči učencem s specifičnimi učnimi težavami v rednih OŠ in učitelji matematike v OŠ z nižjim izobrazbenim standardom pogosto opažamo težave s pozornostjo in koncentracijo ter kratkotrajnim in dolgotrajnim spominom. Pojavlja pa se tudi velik odpor pri učenju poštevank do avtomatizma.

Vsa leta mojega poučevanja si prizadevam, da bi učenci na drugačen, prijeten način hitreje avtomatizirali poštevanko, še posebej tisti učenci, ki imajo učne težave pri matematiki in so za šolsko delo manj motivirani ter imajo kratkotrajno pozornost in koncentracijo. V ta namen sem izdelala nekaj didaktičnih iger, preko katerih učenci utrjujejo znanje poštevank na njim zabavnejši način, preko katerega iščejo priložnosti za razvoj svojih spretnosti in sposobnosti, obenem pa krepijo sposobnosti povezovanja in sodelovanja z drugimi.

Poštevanka

Ko se učenec prvič sreča s poštevanko, si pri računanju pomaga z operacijo seštevanja in odštevanja. Tako je tudi uspešnost pravičnega reševanja močno odvisna od učenčevega znanja seštevanja in odštevanja. Učenci najpogosteje uporabljajo dve metodi reševanja poštevank in sicer metodo ponavljajočih seštevanec (tako da je $3 \cdot 2 = 2 + 2 + 2$) ter metodo štetja zaporednih faktorjev ($3 \cdot 2 \dots 2, 4, 6$). V začetku učenja poštevank si učenci pogosto pomagajo z vizualnimi oporami tako, da na list papirja rišejo kroge in jih preštejejo, tako npr. narišejo tri stolpce po dva in jih preštejejo. Ko se učenec uči poštevank, se pridobljena znanja shranijo v dolgoročnem spominu in več ko vadi, hitrejši je priklic dejstev iz dolgoročnega spomina.

Napake, ki se pojavljajo pri reševanju računov poštevank, imajo različne vzroke. Učenec tako znanje, ki ga je že osvojil, zameša z novim znanjem in dejstvi, ali pa napake izhajajo iz tega, da se učenec uči poštevank in ponavlja enake napake: če npr. učenec izračuna, da je $4 \cdot 6 = 20$, ter stalno ponavlja to napako, si bo sčasoma zapomnil, da je $4 \cdot 6 = 20$ in torej iz dolgoročnega spomina vedno priklical napačen odgovor. Pogosta napaka, ki se pojavlja pri metodi ponavljajočih seštevanec, je, da učenec doda preveč ali premalo seštevanec. Tudi pri metodi štetja zaporednih faktorjev je pogosta napaka, da učenec šteje preveč ali premalo (Geary, 1994).

Učenec, ki ima učne težave na področju matematike, si v dolgoročni spomin shrani manj aritmetičnih dejstev. Poleg tega si jih shrani nesistematično, zaradi skromnejših ali nepravilnih metod in strategij reševanja.

Poleg tega se hkrati pojavlja daljši čas priklica dejstev iz dolgoročnega spomina. Pojavlja se tudi veliko število napak v priklicu, ko si učenec prikliče napačen odgovor. Učenec, ki uporablja manj zrele strategije, ko se npr. uri v poštevanki in vedno znova $4 \cdot 5$ rešuje tako, da je njegov postopek reševanja $1 \cdot 5, 2 \cdot 5, 3 \cdot 5, 4 \cdot 5$, tako ne shrani povezave, da je $4 \cdot 5 = 20$, saj je vedno množil od začetka zaporedja. Tako ni možen priklic pravičnega rezultata poštevank iz delovnega spomina, saj se ta podatek ni shranil (Sousa, 2007).

Učne težave se pojavljajo pri učencih z različnim socialno-ekonomskim statusom družin in z različnim intelektualnim ozadjem. Pomembno je, da se pri odkrivanju in prepoznavanju učenčevih učnih težav osredotoči na vsa njegova področja, tako tista močna kot tudi šibka, da sta odkrivanje učnih težav in pomoč za odpravljanje teh ves čas v povezavi in da odkrivanje in prepoznavanje učnih težav zajema tudi odkrivanje učenčevih močnih področij in talentov in se ne osredotoča samo na področja, kjer ima učenec težave (Magajna idr., 2008).

Učencem je treba pomagati odkriti povezave med poštevanko in različnimi znanji, saj ti, ko so sposobni povezati svoja predznanja z novim, uvidijo pomen, smisel in uporabnost svojega znanja. Nujno je graditi na njihovih neformalnih strategijah učenja poštevank, ki jih morajo razviti vsi učenci. Treba je ugotoviti, katere strategije učenec uporablja in graditi na njih, jih dograjevati in odkrivati njegov učni stil.

Uporaba didaktičnih iger za utrjevanje poštevank

Družabne igre so igre, kjer gre za sodelovanje med igralci, potrebna je tudi komunikacija, obzirnost, vztrajnost, strpnost in zmožnost prenašanja porazov. Preko igre pri otroku lažje spodbudimo interes za sodelovanje in učenje novih stvari. Družabne igre predstavljajo praktičen pripomoček za utrjevanje poštevank, ker omogočajo, da si učenec predstavlja in razume poštevanko preko igre. Učenci preko družabnih iger pridobivajo izkušnje, kar jim omogoča, da poštevanko hitreje osvojijo.

V nadaljevanju bom predstavila nekaj didaktičnih iger, ki sem jih med poučevanjem pripravila in priredila.

LEGO STOLPCI

Ker imajo otroci radi igro z lego kockami, sem jih vključila tudi v učenje poštevank. Tako sploh mlajši učenci učenje poštevank vzamejo bolj kot igro in ne kot pouk matematike.

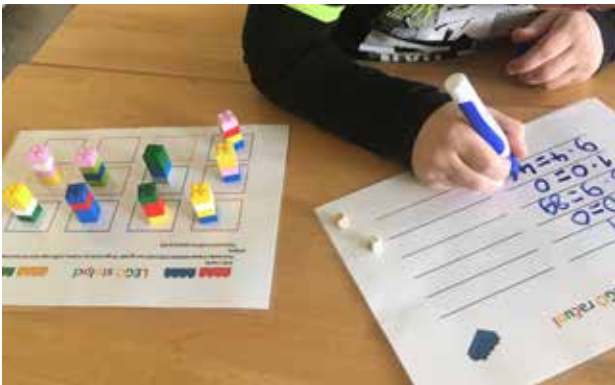
Igra je primerna za uvod v učenje poštevank, ko se šele učimo tega koncepta.

Za igro potrebujemo: 2 igralni kocki, lego kocke (biti morajo enake velikosti) in predlogo, ki označuje, kam postavijo svoje stolpce in predlogo, na katero zapisujejo svoje račune.

Potek igre: Učenec vrže obe kocki. Prva kocka nam pove, koliko stolpcev je treba sestaviti, druga kocka pa nam pove, koliko lego kock sestavlja posamezni stolpec.

Učenci lahko preštejejo vse kocke, ki so jih postavili v stolpce, ali pa kasneje pravilnost računa preverijo s štetjem kock.

Slika 1: Lego stolpci.

ŠKRATINGO

Igra ŠKRATingo je v bistvu tombola ali bingo, le da sem jo preimenovala in opremila s sliko ŠKRATka, da je privlačnejša za otroke.

Za igro potrebujemo: plastificirane kartončke s tabelo posameznih večkratnikov, 2 igralni kocki in žetone.

Potek igre: Vodja igre (učitelj ali učenec) meče 2 igralni kocki, ki ponazarjata račun poštevanke. Učenci na svojem igralnem kartončku z žetoni pokrivajo pravilno izračunane večkratnike. Posamezne račune zapisujemo na tablo, da lahko učenci svoje rezultate tudi preverijo. Prvi, ki pokrije vse večkratnike na svojem kartončku, je zmagovalec.

Slika 2: ŠKRATingo.

JAZ IMAM ... KDO IMA?

To je igra z igralnimi karticami, ki sem ji dala naslov Jaz imam ... Kdo ima? in je pri mojih učencih ena izmed najljubših. Učenci se morajo med igro dobro poslušati, obenem pa morajo biti pozorni na svoje kartice.

Za igro potrebujemo: barvite kartice, na katerih so napisani večkratniki in naslednji račun poštevanke.

Potek igre: Eden izmed učencev začne igro s poljubno kartico in reče npr. Jaz imam 32. Kdo ima $4 \cdot 3$? Igra nadaljuje učenec, ki ima med svojimi karticami kartico z večkratnikom 12 in naslednjim računom. Zmaga igralec, ki prvi ostane brez kartic.

Slika 3: JAZ IMAM ... KDO IMA?

BUM!

Tudi ta igra je pri učencih zelo priljubljena. Od njih zahteva zbranost, obenem pa tudi veliko mero sreče.

Za igro potrebujemo: prazen lonček, lesene palčke z računi poštevanke in dve leseni palčki z napisom BUM!

Potek igre: Učenci iz lončka vlečejo lesene palčke, na katerih so napisani računi poštevanke. Če učenec pravilno izračuna račun, palčko obdrži. Če izračuna napačno, pa palčko vrne v lonček. Igra nadaljuje naslednji učenec. Če učenec iz lončka izvleče palčko z napisom BUM!, mora vse paličice vrniti v lonček. Zmaga igralec, ki ima na koncu pri sebi največ palčk.

Slika 4: BUM!

JENGA

Jenga je družabna igra, ki spodbuja spretnost in natančnost. Sama pa sem jo še nekoliko dopolnila in na posamezne lesene bloke zapisala večkratnike poštevanke. Komu bo uspelo, da ne bo porušil lesenega stolpa? Igra krepi motorične spretnosti, spodbuja učenje in vpliva tudi na psihološki razvoj otroka.

Za igro potrebujemo: lesene bloke z večkratniki poštevanke, 2 igralni kocki.

Potek igre: Učenci iz lesenih blokov sestavijo stolp. Nato mečejo igralni kocki in izračunajo njuno vrednost (z učenci se dogovorimo, da vrednost števil na kockah pomnožijo). V stolpu poiščejo leseni blok z ustreznim večkratnikom in ga poskusijo izvleči iz stolpa. Igra se konča, ko se stolp podre.

Slika 5: Jenga!

RAČUNANJE Z OPICO KRATICO

Igra je namenjena igranju v paru in predvsem utrjevanju poštevanke števila 7, ki večini mojih učencev dela največ težav.

Za igro potrebujemo: 2 različni barvici, 2 igralni kocki in predlogo s števili.

Potek igre: Učenec vrže igralni kocki in sešteje njuno vsoto. Vsoto pa nato pomnoži s številom 7 (npr. $3 + 2 = 5$; $5 \cdot 7 = 35$). V kvadratu nato pobarva število 35. Če učenec račun napačno izračuna ali ne ve rezultata, je na vrsti drugi učenec. Zmagovalec igre je tisti učenec, ki ima prvi pobarvanih 5 kvadratkov z večkratniki števila 7.

Slika 6: Računanje z opico Kratico.

PI(K)RATKI IŠČEJO ZAKLAD

Tudi ta igra je namenjena igranju v paru. Od učencev zahteva predvsem dobro vidno pozornost in znanje poštevanke.

Za igro potrebujemo: igralno predlogo z mrežo računov poštevanke in 2 različni barvici.

Potek igre: Učenca izmenično iščeta v mreži po tri števila, ki skupaj tvorijo račun poštevanke. Števila iščeta vodoravno ali navpično in sta pri tem pozorna, saj so lahko števila zapisana v različnem vrstnem redu (npr.: 4, 6, 24 ali 6, 24, 4). Igralec, ki v mreži najde zadnji možni račun, je zmagovalec.

Slika 7: Pi(k)ratki iščejo zaklad.

3 V VRSTO IN 4 V VRSTO

Ta igra je zelo preprosta in jo poznajo vsi učenci, le da je naša igra malo zahtevnejša. Z njo učenci utrjujejo poštevanke in krepijo logično ter strateško razmišljanje. Igra se igra v paru.

Za igro potrebujemo: plastificirane igralne predloge z mrežo računov in žetone (ali pa markerje Piši briši).

Potek igre: Eden izmed učencev začne igro. Izbere si polje v mreži in izračuna račun. Če izračuna pravilno, na polje položi svoj žeton. Igro nadaljuje naslednji igralec. Zmagovalec je tisti, ki prvi pokrije 3 ali 4 (odvisno od predloge) polja v vodoravni, navpični ali diagonalni legi.

Slika 8: 3 in 4 v vrsto.

Sklep

Učenci so ob delu z didaktičnimi igrami veliko bolj motivirani za delo. Hkrati je dinamika pouka, obravnava ali utrjevanje poštevanke zanimivejše, saj temelji na konkretnem delu in je za učence prijetnejše. V razredu, kjer poučujem, imamo pripravljen »matematični kotiček«, kjer si lahko učenci izberejo igro za utrjevanje posamezne računske operacije. Opažam, da pogosto, tudi v 5-minutnih odmorih, učenci posegajo po teh igrah in se z njimi prosto igrajo, se medsebojno spodbujajo in utrjujejo svoje znanje.

S pomočjo družabnih iger za utrjevanje poštevanke so učenci postali spretnejši pri štetju in združevanju oziroma razdruževanju. To pomeni, da so uspešnejši pri računanju poštevanke, kar je opazno zmanjšalo odpor in strah pred poštevanke.

Moji učenci pa pravijo:

- »Igre so mi zelo všeč. Med igranjem se zelo zabavam in se obenem tudi učim.« (Taris)

- »Igre so mi zelo všeč, ker se na zanimiv in zabaven način učim poštevanke. Veliko bolj si zapomnim večkratnike. Najraje se igram igro Jaz imam ... Kdo ima?« (Amadeja)
- »Všeč mi je, kako nas učiteljica na zabaven način uči poštevanke. Sploh mi ne dela več težav. Najraje se igram igro Računanje z opico Kratico.« (Maksimiljan)
- »Najbolj so mi všeč tiste ure matematike, ko se lahko igramo igre s poštevanke. Zelo so zabavne, zato se s sošolci z njimi igramo tudi med odmori. Moji najljubši igri sta Jaz imam ... Kdo ima? in 4 v vrsto.« (Tadej)
- »Najbolj mi je všeč, da mečemo kocke in jim množimo.« (Niko)
- »Zelo mi je všeč igra Pikratki iščejo zaklad.« (Rene)

Viri in literatura

123Homeschool 4me. (b. d.). *Free worksheets and ideas to make learning fun*. Pridobljeno s https://www.123homeschool4me.com/35-fun-free-multiplication-activities_28/ (5. 10. 2020).

Geary, D. C. (1994). *Children's mathematical development: research and practical applications*. Washington: American Psychological Association.

Magajna, L. (2008). Učne težave in šolska neuspešnost – kompleksnost, razsežnost, opredelitev. V Magajna, L. et al. (ur.), *Učne težave v osnovni šoli: problemi, perspektive, priporočila* (str. 15–22). Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.

Sousa, D.A. (2007). *How the special needs brain learns*. California: Thousand Oaks.

Snježana Rajaković,
OŠ Anice Černejeve
Makole

Sodelovalno učenje in formativno spremljanje

IZVLEČEK: V članku je opisano medpredmetno povezovanje in sodelovalno učenje z elementi formativnega spremljanja. Pouk je potekal po metodi sodelovalnega učenja. V članku je opisano, kako pri učencih spodbuditi zanimanje in radovednost za delo s pomočjo motivacije, kako v času pouka spodbuditi aktivnost vseh učencev in kako učence pripeljati do realizacije zastavljenih ciljev, kriterijev in namenov učenja. Takšno učenje povečuje pozitiven odnos do dela, izboljšuje komunikacijske in bralne sposobnosti ter učence navaja na sprejemanje odgovornosti za učenje.

Ključne besede: sodelovalno učenje, formativno spremljanje, IKT, medpredmetno povezovanje, bralno razumevanje

Cooperative Learning and Formative Assessment

Abstract: The article describes cross-curricular integration and cooperative learning with formative assessment elements. The lessons were carried out according to the cooperative learning method. The article describes how to excite interest and curiosity in school work by motivating pupils; how to encourage all pupils to be active during lessons, and how to lead the pupils towards realizing the set learning goals, criteria and purposes. Such learning enhances the pupils' positive attitude towards school work, improves communication and reading skills, and accustoms the pupils to taking responsibility for learning

Keywords: cooperative learning, formative assessment, ICT, cross-curricular integration, reading comprehension

Uvod

Največ zaslug, da se formativno spremljanje uveljavlja v praksi, imata Britanca Paul Black in Dylan William. Njune raziskave in članki poudarjajo pomen aktivnega učenja učenca, učitelj pa je v vlogi opazovalca, ko spremlja in ugotavlja, kako učenec napreduje. Z medsebojno povratno informacijo učitelj in učenec izboljšujeta znanje in uravnavata učenje. Učenec ima tako možnost izražati svojo individualnost – iskati osebni smisel, načrtovati svoj način učenja, uveljaviti svoje interese in zmožnosti ter ohranjati radovednost in ustvarjalnost.

William (2013, str. 123) opisuje formativno spremljanje kot **»most med učenjem in poučevanjem«**, pri čemer izpostavlja pet »ključnih strategij«, in sicer:

1. razjasnitev, soudeležnost pri določanju in razumevanju **namenov učenja in kriterijev za uspeh**,
2. priprava takšnih dejavnosti v razredu, s katerimi je mogoče pridobiti **dokaze** o učenju,
3. zagotavljanje **povratnih informacij** (tudi od učenca k učitelju), ki učence premikajo naprej,
4. aktiviranje učencev, da postanejo **drug drugemu vir poučevanja**,
5. aktiviranje učencev za **samoobvladovanje** njihovega učenja.

Pouk z uvajanjem formativnega spremljanja tako postaja bolj dinamičen in raznolik, učenci izboljšujejo svoje dosežke in razvijajo zmožnost samousmerjanja svojega učenja. S takšnim načinom dela želimo doseči, da so učenci miselno aktivnejši, da se v razredu počutijo varne in sproščene, da razumejo, kaj in zakaj se nekaj učijo, da vedo, kdaj bodo uspešni, da svoje znanje izkazujejo na različne načine in predvsem, da

prevzamejo skrb in odgovornost za svoje učenje.

Pri učnem procesu se trudimo, da sledimo petim ključnim strategijam formativnega spremljanja, saj želimo v pouk uvesti spremembe. Prav tako pa želimo, da učenci usvojijo poglobljeno branje ali branje za učenje in da znajo prebrano predstaviti v skladu s svojim znanjem ter besednim zakladom.

Potek interdisciplinarnega dne

V 3. razredu smo izvedli interdisciplinarni dan na temo Praznovanja doma in po svetu ter med seboj povezali cilje predmeta slovenščine (bralno razumevanje) in spoznavanja okolja. V procesu učenja smo izhajali iz predznanja učencev, pri usvajanju novega znanja pa smo uporabljali sodelovalno učenje. Učenci so predstavitev naučenega predstavili s pomočjo plakata, ob koncu pouka pa smo znanje še preverili in vrednotili.

V pripravi sem določila učne cilje iz učnega načrta in iz njih oblikovala namene učenja za vse štiri učne ure.

Učni cilji za slovenščino	Učni cilji za spoznavanje okolja
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvijajo branje z razumevanjem in pisanje besedil, ustreznih svoji starosti, spoznavni, sporazumevalni in recepcijski zmožnosti, • pozorno poslušajo krajše enogovorno neumetnostno besedilo določene vrste, objavljeno v raznih medijih, • določajo okoliščine nastanka besedila in sporočevalčevega namena, • povzamejo temo in bistvene podatke ter njihovo pomensko povezanost, • obnavljajo besedilo, • vrednotijo zanimivost, resničnost, razumljivost in uporabnost besedila ter utemeljujejo svoje mnenje, • izražajo svoja občutja med poslušanjem, • vrednotijo svojo zmožnost poslušanja in gledanja enogovornih umetnostnih besedil in načrtujejo, kako bi jo lahko izboljšali. 	<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo pestrost različnih praznovanj doma in po svetu (osebna, lokalna, verska, državna, mednarodna), • ponovijo, utrdijo in v novih situacijah uporabijo pridobljeno znanje.

Ker so se ure med seboj prepletale, sem v pripravi označila dve uri slovenščine in dve uri spoznavanja okolja.

Nameni učenja

Učenec:

- pozorno posluša/bere besedilo,
- ustno obnovi besedilo,
- spozna pestrost različnih praznovanj doma in po svetu,
- zna poiskati ključne besede in oblikovati miselni vzorec,
- zna predstaviti obnovo besedila v obliki govornega nastopanja, pri čemer govori razločno in čim bolj knjižno,
- ponovi, utrdi in v novih situacijah uporabi pridobljeno znanje,
- ovrednoti svoje znanje.

Prav tako so iz priprave vidni standardi znanja.

a. Standardi znanja za slovenščino

Učenec/učenka ima razvito zmožnost poslušanja krajših besedil:

- pozorno posluša besedilo,
- določi temo besedila,
- si zapomni bistvene podatke,
- ustno obnovi besedilo.

Učenec/učenka ima razvito zmožnost govornega nastopanja:

- samostojno govorno nastopi z vnaprej napovedano temo in besedilno vrsto ter tvori smiselno, razumljivo, sovisno in zaokroženo besedilo,
- govori razločno in čim bolj knjižno,
- po govornem nastopu vrednoti svoj nastop oz. nastop sošolca/sošolke.

Učenec/učenka ima razvito pravorečno zmožnost:

- med govornim nastopanjem in med pogovarjanjem z učiteljem govori čim bolj knjižno.

b. Standardi znanja za spoznavanje okolja

Učenec/učenka:

- ve, da imajo nekateri dnevi v letu (prazniki) poseben pomen in pozna poseben pomen različnih praznovanj.

c. Kriteriji uspešnosti za sprejemanje in razčlemba besedila:

Uspešen/-na bom, ko bom:

- pozorno poslušal/-a,
- prepoznal/-a ključne besede,
- si zapomnil/-a ključne besede,
- določal/-a okoliščine nastanka besedila,
- prepoznaval/-a in določala teme besedila,

č. Kriteriji uspešnosti za obnovo besedila v obliki govornega nastopa:

Uspešen/-na bom, ko bom:

- ustno obnovil/-a besedilo,
- oblikoval/-a miselni vzorec,
- vrednotil/-a z izražanjem lastnega mnenja o zanimivosti, resničnosti, razumljivosti, uporabnosti,
- izražal/-a občutja po poslušanem besedilu,
- načrtoval/-a izboljšave v lastnem poslušanju,
- oblikoval/-a pomensko in oblikovno ustrezne povedi,
- govoril/-a čim bolj knjižno.

Na začetku ure je potekalo ugotavljanje predznanja, nato je sledilo delo po skupinah, kjer so morali učenci medsebojno sodelovati, brati in pripraviti plakat z miselnim vzorcem. Prav tako smo skupaj z učenci določili kriterije uspešnosti. Po sodelovalnem učenju je sledila predstavitev naučenega – prenašanje znanja na ostale učence. Nato smo znanje preverili s pomočjo IKT-kviza, pri katerem so učenci odgovarjali na vprašanja o naučenem, na koncu pa so svoje znanje še ovrednotili. Povratna informacija o tem, kako uspešno so učenci reševali naloge, je bila podana takoj po kvizu. Po končanem delu so učenci s pomočjo kock in z dopolnjevanjem povedi evalvirali delo in dan. To delo vključuje elemente formativnega spremljanja in učence sili, da prevzamejo odgovornost za svoje učenje. Tako je motivacija za učenje višja, učijo se medsebojnega sodelovanja, imajo večje samozaupanje, prav tako pa se učijo poštenosti. Uporaba IKT je dodatna vzpodbuda za sodelovanje pri celotnem delu. Učenci so bili zelo motivirani.

d. Učne dejavnosti, metode:

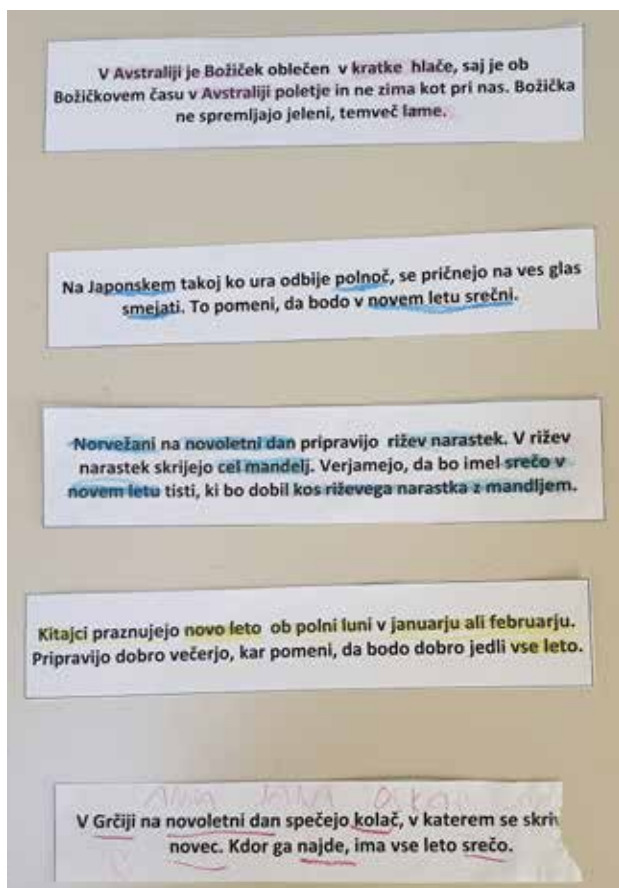
- ugotavljanje in aktiviranje predznanja,
- določanje kriterijev uspešnosti,
- zbiranje dokazov – zapis,
- povratna informacija sošolca in učitelja,
- predstavitev miselnih vzorcev,
- vrednotenje svojega znanja,
- samorefleksija.

Delo je potekalo v skupinah. Vsa besedila sem uporabila s portala Lilibi.si – spoznavanje okolja.

Dejavnost za ugotavljanje in aktiviranje predznanja

Z učenci smo se usedli v krog, kjer sem jim predstavila prvo dejavnost. Naredili so četvorke in dobili lističe s povedmi, ki so opisovale praznovanje novega leta v različnih delih sveta. V teh povedih so poiskali pomembne ključne besede in jih podčrtali. Nato so poročali, učenci v ostalih skupinah pa so morali ugotoviti, v kakšnem kontekstu je uporabljena ta ključna beseda. Tako sem preverila, ali učenci znajo poiskati ključne besede in glede na poiskano ugotoviti, o čem govori neko krajše besedilo.

Slika 1: Krajša besedila za motivacijo – iskanje ključnih besed.

Določanje kriterijev in zbiranje dokazov

Ko smo zaključili z ugotavljanjem predznanja, sem jih razdelila v skupine. Te so bile v naprej določene in vsaka je dobila svojo barvo. Vsaka skupina je na barvnem listu dobila štiri ključne besede iz besedila, ki so ga nato brali in analizirali. Glede na zapisane ključne besede so morali izbirati med besedili na mizi in poiskati svoje

besedilo, ki je vključevalo dane ključne besede. Besedila in ključne besede so bile za vsako skupino drugačne.

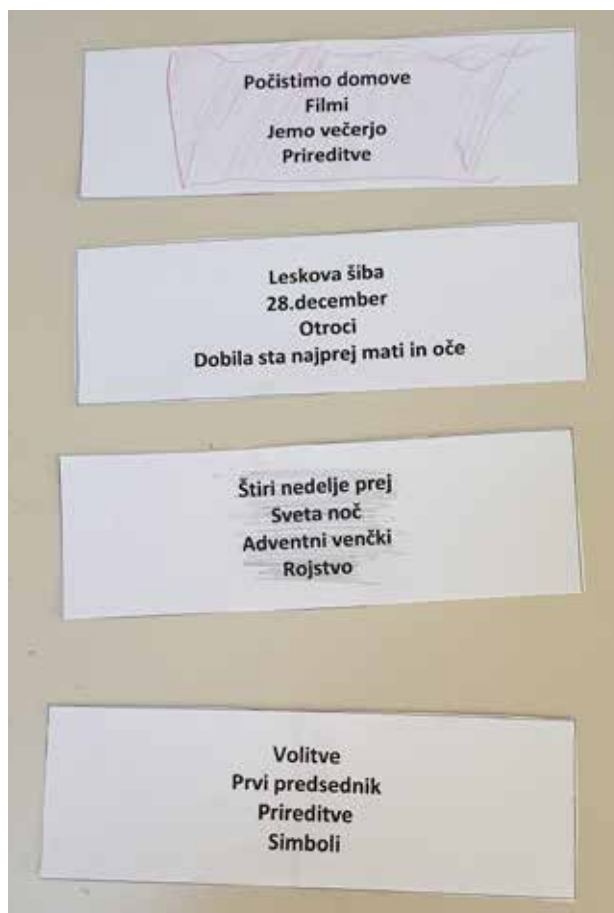
Sledilo je skupno določanje kriterijev uspešnosti. Pri tem smo določili, kaj je pomembno pri **branju besedila**, in sicer:

- zapomnitev bistvenih podatkov in podrobnosti,
- obnovitev prebranega besedila s svojimi besedami,
- iskanje ključnih besed,
- uporaba ključnih besed v novem besedilu.

Za pripravo **miselnih vzorcev** smo določili kriterije:

- predstavitev ključnih besed na plakatu,
- oblikovanje zapisa na veliko, barvno raznoliko, s slikovnim gradivom,
- predstavitev plakata: glasno, razločno in čim bolj knjižno govorjenje.

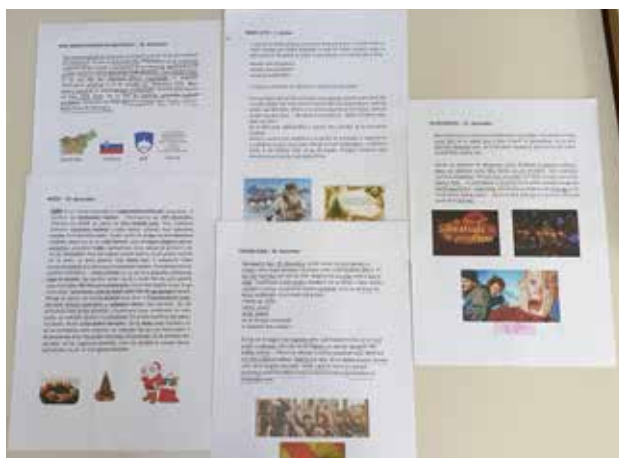
Učenci so morali v vlogi **poslušalcev** dobro poslušati in si zapomniti čim več predstavljenih ključnih besed, saj sta na koncu ure sledili preverjanje usvojenega znanja in samovrednotenje. Skupno določeni kriteriji so bili pomembni, saj so jih morali upoštevati pri nadaljnjem delu.

Slika 2: Podatki za iskanje besedila.

Zbiranje dokazov

Določila sem pet skupin, in sicer tako, da so bila imena učencev napisana na različnih barvnih podlagah. Tako smo dobili tudi ime skupine. Vsaka skupina je obravnavala eno besedilo, ki je bilo povezano s praznovanji v decembru. Pred pričetkom smo ponovili, kako mora potekati delo v skupini, da bi se izognili morebitnemu nesodelovanju znotraj skupine. Sami so določili bralca, ki je besedilo prebral na glas. Nato so si besedilo razdelili po povedih. Vsak učenec v skupini je v svojih povedih poiskal ključne besede. Sledilo je skupno oblikovanje miselnega vzorca za predstavitev pred razredom. Pri tem delu sem imela vlogo usmerjevalke, učenci pa so bili zelo motivirani in delavni.

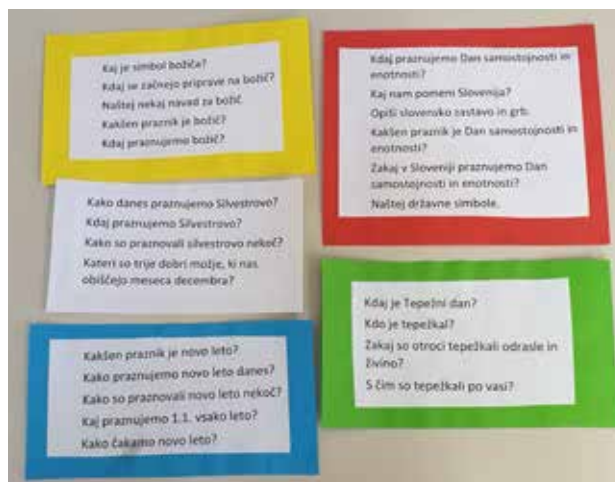
Slika 3: Besedila za skupine.

Eden pomembnejših dokazov je bila komunikacija v skupini med poukom – razdelitev dela, pogovori ter iskanje odgovorov, ki so si jih med seboj zastavljali. Oblikovali so tudi pisni dokaz – miselni vzorec, ki so ga v skupini pripravili skupaj, ob njegovem nastajanju pa so izražali svoja občutja in lastna mnenja o zanimivosti, resničnosti in razumljivosti prebranega besedila. Ob koncu pouka so učenci svoje delo samovrednotili in vrstniško vrednotili.

Povratna informacija in vrstniško sodelovanje

Vsaka izmed petih skupin je za vrednotenje svojega dela dobila pet vprašanj, na katera so morali člani skupine odgovoriti in na svojem miselnem vzorcu preveriti, ali imajo zapisan odgovor oziroma ključno besedo. O vprašanjih in odgovorih so se učenci pogovorili in dopolnili svoj izdelek.

Nato je vodja vsake skupine predstavil miselni vzorec v obliki govornega nastopa, ki so ga oblikovali znotraj skupine, prav tako je moral ovrednotiti delo v skupini. Tako smo dobili predloge za izboljšanje dela v skupini in predstavitvi.

Slika 4.a: Vprašanja za pomoč pri oblikovanju miselnega vzorca.

Slika 4.b: Miselni vzorci skupin – dokaz.

Preverjanje znanja in samovrednotenje

Učenci so svoje znanje preverili s pomočjo kviza. Svoje znanje so nadgradili tako, da so si zapomnili ključne besede iz predstavitev in s svojimi besedami povzeli bistvo besedila. Na tabli so videli vprašanje in odgovor zapisali na pripravljen delovni list. Odgovarjali so samo s podatkom, ko pa so videli odgovor, so si na listu označili točko. Če je bil odgovor pravilen, so obkrožili eno točko, če ni bil pravilen, so obkrožili nič točk. Na koncu kviza si je vsak učenec preštel točke in se samoocenil z enim od treh obrazkov – zelen obrazek (veliko sem si zapomnil in se naučil – z lahkoto bi s svojimi besedami opisal praznik), rumen obrazek (nekaj sem si zapomnil, nekaj pa ne – potreboval bi pomoč oziroma vprašanja pri opisu praznika) in rdeč obrazek (zelo malo sem si zapomnil – potreboval bi pomoč ali vprašanja za opis praznika). Z učenci smo odgovorili tudi na vprašanja: Kaj sem se naučil/-a?, Kaj sem spoznal/-a o svojem učenju?, Kako učinkovit/-a sem bil/-a v skupini in pri odgovorih?, Kako izboljšati lastno sodelovanje in poslušanje? →

Slika 5: Delovni listi z odgovori in obrzki.

Samorefleksija

Učenci so ovrednotili svoje delo tako, da so povedali, s čim so bili najbolj zadovoljni, kaj se jim je zdelo najtežje, ali so dosegli cilje in namene učenja ter kakšno je njihovo znanje. Dan so v svoji delovni skupini zaključili s samorefleksijsko igro Vrzi kocko (nedokončani stavki), kjer pika na kocki pove, katero poved je treba dopolniti.

Slika 6: Vrzi kocko.

Sklep

Pri pouku se trudim, da bi bili učenci čim aktivnejši, da bi vedeli, zakaj se učijo in kje bodo znanje lahko uporabili. Spodbujam jih, da si med seboj pomagajo in se učijo od sošolcev ter iz drugih virov.

Svoj pouk bom nadgradila z učenjem preko knjižnih in spletnih virov, različnih aplikacij za delo na računalniku ali pametnih napravah, z raziskovanjem, igro, dnevnimi ali tedenskimi izzivi ... Tako bom učence navajala na samostojnost.

Osebnostno menim, da je pri formativnem spremljanju pomemben dejavnik predznanje, ki učitelju pove, kako naj zastavi delo v razredu za vse učence in kako naj pouk prilagodi posamezniku. Prav tako ne smemo zanemariti povratne informacije, s katero učitelj usmerja učenje učencev in jim pomaga pri iskanju rešitev za premagovanje nastalih težav. Z usmerjanjem učencev in z znanimi nameni učenja lahko izboljšajo kakovost znanja. S takšnim načinom dela učenci spremljajo lasten napredek pri usvajanju učne snovi in samega znanja, učitelj pa glede na ta napredek zastavi nadaljnje delo. Zato je treba učence postopoma navajati na pet ključnih strategij formativnega spremljanja.

Pri učenju je priporočljivo uporabljati različne metode dela, s katerimi obravnavamo novo snov, ponavljamo in preverjamo znanje ter vrednotimo svoje in sošolčeve znanje. Z vpeljavo formativnega spremljanja je vzdušje v razredu bolj dinamično, sam pouk zanimivejši, medsebojni odnosi učencev izboljšani, učenci se prav tako učijo strpnosti, pripadnosti skupini, spoštljivosti, v vsakem posamezniku pa se večja samozaupanje, ki ga pripelje do trdnjega in odgovornejšega znanja.

Viri in literatura

Holcar Brunaver, a. et al. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Izobraževalni portal za učence v prvem triletju osnovne šole. *Lilibi: e-gradiva*. (b. d.). Založba: Rokus Klett. Pridobljeno s https://www.lilibi.si/gradivo-za-ucitelje/alias/test/LiliiBine3/samostojni_delovni_zvezki/priprave_po_predmetih/5_sklop/spoznavanje_okolja.doc.

Učni načrt (2011). *Program osnovna šola. Spoznavanje okolja*. Kolar, M. idr. [Elektronski vir]. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_spoznavanje_okolja_pop.pdf.

Učni načrt (2018). *Program Osnovna šola. Slovenščina*. Poznanovič Jezeršek, M. idr. [Elektronski vir]. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina.pdf.

William, D. (2013). Vloga formativnega vrednotenja v učinkovitih učnih okoljih. V H. Dumont, D. Istance in F. Benavides (ur.), *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse* (str. 123 – 146). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Irena Končan,
 OŠ Matije Valjavca
 Preddvor, POŠ Jezersko

Medeni jezerski grb

IZVLEČEK: Občina Jezersko se nahaja v zavetju Kamniško-Savinjskih Alp in Karavank ter zajema naselji Zg. in Sp. Jezersko. Znana je po Planšarskem jezeru, lepotah gora, turizmu, Ovčarskem balu, jezersko-solčavski ovci in še marsičem. Učenci Podružnične šole Jezersko so izdelali turistični spominek kraja – medeni grb Občine Jezersko. Pri tem so sodelovali starši, učitelji, podjetje za 3D tisk, Turistično informacijski center Jezersko (TIC) in drugi. Izdelke so ponudili na prireditvi Ovčarski bal, v TIC-u Jezersko, na Občini Jezersko in na šolski tržnici. Poleg turistične vrednosti so medeni jezerski grbi tudi lični in okusni. Prispevki zanje so bili namenjeni šolskemu skladu. V pripravi je že tudi model medenjaka v obliki slovenskega grba.

Gljučne besede: občina Jezersko, izdelek medeni grb, jezersko-solčavska ovca, podružnična šola, interesna dejavnost

Gingerbread Coat of Arms of Jezersko

Abstract: The Municipality of Jezersko is situated in the embrace of the Kamnik-Savinja Alps and the Karawanks, and encompasses the settlements of Zgornje Jezersko and Spodnje Jezersko. It is known for the Planšarsko jezero lake, the beautiful mountains, tourism, Ovčarski bal/Shepherds' Ball, the *jezersko-solčavska ovca* breed of sheep, and much more. Pupils of the Jezersko Branch School made a tourist souvenir of the area – a gingerbread coat of arms of the Municipality of Jezersko. They were assisted by their parents, teachers, a 3D printing company, the Jezersko Tourist Information Centre (TIC) and others. Their products were on sale at the Shepherds' Ball, at the Jezersko TIC, at the town hall, and at the school market. In addition to their touristic value, the Jezersko gingerbread coats of arms are also pretty and tasty. The proceeds were donated to the School Fund. A gingerbread model in the shape of the Slovenian coat of arms is being prepared.

Keywords: Municipality of Jezersko, gingerbread coat of arms product, *jezersko-solčavska ovca* breed of sheep, branch school, extracurricular activity

Povezanost šole in kraja

Osnovna šola Jezersko je podružnična šola Osnovne šole Matije Valjavca Preddvor. Šola leži v središču Zgornjega Jezerskega s prelepim pogledom na bližnje gore. Na podružnični šoli imamo 3 oddelke: kombinirani oddelek 1. in 2. razreda, kombinirani oddelek 3. in 4. razreda ter oddelek 5. razreda. V šolskem letu 2019/20 je bilo na šoli 31 učencev in 3 učiteljice razredničarke, učiteljici za angleški jezik in podaljšano bivanje ter kuharica s pomočnico in čistilka. Organizirano je bilo tudi podaljšano bivanje ter jutranje varstvo. Ob šoli imamo velik ograjen vrt, kjer ob lepem vremenu preživljamo glavni odmor. Imamo tudi telovadnico, s katero se ne more pohvaliti vsaka podružnična šola. V bližini je tudi športno igrišče. Na šoli je tudi vrtec Palček. Stavba ima svojo kuhinjo.

Med poletnimi počitnicami se učenci radi udeležujejo počitniških dejavnosti, ki jih organiziramo v sodelovanju z jezerskimi društvi. Tako se lahko udeležijo planinskega tabora, kolesarjenja, športnih iger, gasilskih iger, plezanja, iščejo skriti zaklad, se kopajo v termah in še kaj bi lahko naštel. Učenci pod mentorstvom učiteljic nastopajo na prireditvah v kulturni dvorani Korotan (Božično-novoletna prireditev, prireditev ob materinskem dnevu, komemoracija ...). S krajem pa se povezujemo tudi preko različnih projektov (Letni delovni načrt šole 2019-20, b.d.).

Slika 1: Podružnična šola Jezersko.

Občina Jezersko

Občino Jezersko sestavljajo ledeniška kotlina, zgornja dolina reke Kokre ter okoliško gorovje. V kotlinici je nastalo naselje Zgornje Jezersko, v zgornji dolini Kokre pa Spodnje Jezersko. Po okoliških pobočjih so raztresene posamezne samotne kmetije.

Jezersko obkroža venec gora, Karavanke na severu ter na jugu najvišji vrhovi Kamniško- Savinjskih Alp (Kočna, Grintovec, Skuta). Edini nižji prehod z Jezerskega je ustvarila reka Kokra skozi najdaljšo slovensko vas enakega imena v Ljubljansko kotlino.

Prvi prebivalci so se tod naselili že pred več kot tisoč leti. Dno kotlinice je bilo takrat prekrito z ledeniškim jezerom, ki pa je po hudem potresu v 15. stoletju pričelo počasi izginjati. V spomin nanj so po drugi svetovni vojni na Jezerskem z zajezitvijo potoka Jezernica naredili manjše Planšarsko jezero. Do nedavnega (do skalnega podora) se je Jezersko ponašalo tudi z najvišjim slovenskim slapom Čedca.

O prisotnosti jezera pričuje tudi ime kraja, ki se je najprej imenovalo Pr' jezer kasneje pa preimenovalo v Jezersko. Prebivalstvo se je začelo povečevati, ko je jezero začelo izginjati in ko so sem pričeli prihajati ljudje, ki so bežali pred smrtonosno kugo, ki je razsajala po Koroškem in Kranjskem. Ljudje so se ukvarjali s kmetijstvom, gozdarstvom in kasneje s fužinarstvom. Kot zelo cenjen les je slovel jezerski macesen.

V času Avstro-Ogrske je Jezersko upravno spadalo pod deželo Koroško, zato se imajo prebivalci še danes za Korošce in ne za Gorenjce ali Kranjce. Pred približno sto leti se je začel razvijati tudi turizem. Na Spodnjih Ravneh pod Grintovcem je češka podružnica slovenskega planinskega društva postavila planinsko kočjo Češka kočja, ki jo še danes lahko občudujemo in koristimo v

prvotni obliki. Zaradi blagodejnega podnebja je na Jezerskem delovala bolnišnica za zdravljenje očesnih bolezni.

Po slovenski osamosvojitvi ter ustanovitvi svoje občine se Jezersko po zastanku razvoja predvsem v turizmu spet hitreje razvija, odseljevanje prebivalstva pa se zmanjšuje. Danes v občini Jezersko na 69 kvadratnih kilometrih živi 630 prebivalcev, kar občino po številu in gostoti prebivalcev v Sloveniji uvršča med najmanjše in najredkeje poseljene občine.

Občina Jezersko je kot prva v Sloveniji sprejeta v mednarodni projekt Gorniške

vasi v Alpah in ima zato prestižen naziv gorniška vas.

Gorska občina Jezersko, ki leži ob meji z Avstrijo, ne slovi samo po naravnih lepotah (gore, jezero, planine, gozdovi...), temveč tudi po vabljivih turističnih točkah, najstarejši etnografski prireditvi v Sloveniji (Ovčarski bal) in še marsičem. Ne smemo pa mimo jezersko-solčavske ovce, avtohtone slovenske pasme, ki izvira od tod in jo lahko občudujete na jezerskih pašnikih ter na grbu Občine Jezersko (Občina Jezersko, b. d.).

Grb občine jezersko

Grb občine Jezersko je upodobljen na ščitu, ki je obrobljen z dvojno dvodebelinsko linijo.

Zgornji del grba je modre barve in predstavlja nebo. Pod nebom je narisana obrisa gore v beli barvi, v sredini je zelen krog, v katerem je bela ovčja glava jezersko-solčavske pasme gledano s strani in pogledom v desno, spodnji del pa predstavlja modro jezero, ki ga ponazarja bela valovnica. Na sredini sta, poleg kroga, na desni in levi strani, dva zelena hriba, ki predstavljata dolino in gozdove, beli del med njima pa predstavlja jezerski slap. Vsi elementi v grbu so obrobljeni s črnimi linijami (Občina Jezersko, b.d.).

Slika 2: Grb Občine Jezersko.

POMEN BARV

- **modra:** predvsem modrost, globina, preudarnost in znanje
- **zelena:** čistost
- **bela:** neodvisnost, prihodnost, svežina, prostor

SIMBOLI

- **ovca**
značilna žival za območje občine je ovca jezersko-solčavske pasme
- **gore**
stilizirana silhueta jezerskih gora s Kočno in Grintavcem, gledano z Jezerskega
- **jezero**
sam nastanek in ime kraja je vezano na nekdanje ledeniško jezero, na kar nas danes spominja umetno Planšarsko jezero
- **hribi – doline – gozdovi**
zaprt jezerska dolina, obdana na vse strani s hribi in dolinami ter obsežnimi gozdovi
- **slap**
slap Čedca je najvišji slap v Republiki Sloveniji (to je veljalo pred podorom).

Od ideje do izdelka, od izdelka do ...

Ob načrtovanju izdelkov, s katerimi bi se učenci Podružnične šole Jezersko predstavili na stojnici Ovčarskega bala, se mi je porodila ideja, da bi izdelali medenjake v obliki grba Občine Jezersko. Ideja je kmalu zaživela. K sodelovanju sem povabila učiteljice, starše, učence in druge strokovnjake. Eden od staršev je izdelal načrt za 3D tiskanje modelov za piškote. Družinsko podjetje iz okolice je natiskalo modele. Le-te smo preizkušali še na testu, da smo prišli do željenih velikosti, debeline in oblike. Potrebni so bili le še ustrezen recept za medenjake in navdušeni mladi peki naše šole (učenci 3., 4. in 5. razreda) ter pomoč kuharice.

Delo z učenci

Izdelave medenjakov smo se lotili pri interesni dejavnosti (gospodinjski krožek). Že pri pouku smo pri urah spoznavanja okolja in družbi obravnavali grb Občine Jezersko (preučili njegove dele, pomen, ga naslikali ...) ter odkrivali naravno in kulturno dediščino domačega kraja. Nato smo načrtovali izdelavo naših medenjakov. Pogovorili smo se o postopkih dela, uporabljenih sestavinah, vplivu na zdravje... Kmalu smo se lotili izvedbe. Najprej smo zamesili testo, ki vsebuje le moko, med in sodo bikarbono. Testo so učenci razvaljali, izrezali z obodi v obliki ščita, to razporedili po pekaču ter na koncu odtisnili pečat grba. Peko smo večkrat ponovili z učenci od 3. do 5. razreda, saj smo dobili naročilo za večjo količino izdelkov. Iz pečice je omamno zadišalo. Veliki piškoti, medenjaki v obliki jezerskega grba, so nas prevzeli z izgledom in okusom. Izdelke smo še lično opremili s škatlico iz valovite lepenke ter dodali svitek z zgodbo o jezersko-solčavski ovci, ki jo je napisal TIC Jezersko. Na zadnjo stran embalaže smo pritrtili kartonček s sliko in opisom jezerskega grba ter dodali sestavine piškota in rok uporabe.

Slika 3: Medeni jezerski grb v škatlici.

Namen izdelave

Pri načrtovanju, ustvarjanju, okušanju in posredovanju lastnih izdelkov so učenci uresničevali naslednje učne cilje:

- učenci poznajo, razumejo, usvojijo, uporabijo in ovrednotijo pomen pravilne, varne in varovalne prehrane ter vpliv prehranskih navad in razvad na zdravje,
- se navajajo na zdravo in kulturno prehranjevanje in pravilno ter gospodarno uporabo živil (Učni načrt za gospodinjstvo, 2011),
- spoznavajo slovensko kulturno dediščino in razvijajo zavest o narodni identiteti ter državni pripadnosti,
- raziskujejo preteklost z uporabo različnih virov in dejavnosti,
- razvijajo pozitiven odnos do naravne in kulturne dediščine (Učni načrt za družbo, 2011),
- poznajo pomen dediščine,
- znajo slediti načrtu ali shemi delovnega postopka pri izdelavi tehničnega predmeta (Učni načrt za spoznavanje okolja, 2011).

Medene jezerske grbe smo ponudili na Ovčarskem balu, ki se odvija vsako leto drugo nedeljo v avgustu, na šolski tržnici in TIC-u na Jezerskem. Večjo količino izdelkov pa je prevzela Občina Jezersko za poslovna darilca ob novem letu in Gostišče pri Planšarskem jezeru. Vsa pridobljena sredstva so bila namenjena šolskemu skladu naše podružnične šole. Naše grbe smo podarili tudi vsem učencem in učiteljem pobratene osnovne šole v Zgoniku nad Trstom. Ideja je v tem času že zrasla in upamo, da bodo iz pečice kmalu pokukali tudi slovenski grbi, ki jih bomo lahko ponudili širšemu krogu.

S skupnimi močmi nam je uspelo uresničiti idejo.

Slika 4: Zadnja stran embalaže medenega jezerskega grba.

Pravljica o jezersko-solčavski ovčki

Predstavljamo še zgodbo o jezersko-solčavski ovci, ki smo jo v obliki svitka priložili medenjaku v škatlico.

V pravljичni deželi, med visokimi gorami na Jezerskem, se je pasla čreda ovac. V tej čredi je bila ena ovčka še posebej radovedna in samosvoja. Ta se je nekega dne odločila, da se bo odpravila raziskat okolico. Zapustila je svojo čredo. Hodila in hodila je vse višje in višje. Strma skalna pot jo je pripeljala do pašnikov z najboljšo travo. Ko je prehodila že kar naporno pot, ki jo je vodila čez dve sedli, je prispela v solčavsko dolino. V prelepi dolini, podobni kot je jezerska, je srečala trop ovnov. V enega se je prav posebej zagledala. Imel je črni lisi pod očmi, podobno, kot bi nosil očala. Najraje se je pasla prav z njim. Nekega dne pa je ovčka pričela pogrešati svoje prijateljice ovčke z Jezerskega. Svojega prijatelja ovna je prepričala, da se skupaj odpravita na Jezersko, kjer je ona doma. Med popotovanjem domov ju je na sedlu ujela huda zima. Prilagodila sta se razmeram in si okoli sebe napravila bogat volnen plašč. Zaradi bogate in zelo tople volne sta zimo uspešno preživela v gorah. Ko je mraz popustil in sneg skopnel, sta se končno prebila do Jezerskega. Tu sta si ob pogledu na te prečudovite gore ustvarila družino. Tudi njune ovčke, ki so se jima skotile, so bile dobro prilagojene na gorske razmere, po očetu pa so podedovale črne lise okoli oči. Ker je bila ta družina ovac drugačna od drugih, so si ovčke te družine pred skoraj 200 leti prislužile nagrado na razstavi v Parizu (*Turistično informacijski center Jezersko, b.d.*).

Slika 5: Naša stojnica na Ovčarskem balu.

Sklep

Med številnimi stojnicami se je na avgustovski prireditvi Ovčarski bal, ko s planin priženejo ovce in uprizorijo njihovo striženje, predstavila tudi stojnica z izdelki jezerskih učencev. Učenci so v sodelovanju s starši in učiteljicami ponudili ovčke iz preje in medene jezerske grbe. Obiskovalci so z nakupom izdelka prispevali za Šolski sklad naše podružnične šole. Z izkupičkom je šola poravnala avtobusni prevoz učencev na dan dejavnosti v drugem kraju in kupila didaktične igre ter pripomočke.

Učenci so se z veseljem preizkusili v vlogi branjevca/ branjevke in navdušili mnoge tuje in domače goste s svojo izvirno, lično in okusno ponudbo.

Viri in literatura

Občina Jezersko (b.d.). Grb in zastava. Pridobljeno s <https://www.jezersko.si/>.

Osnovna šola Matije valjavca Preddvor (b.d.). Letni delovni načrt šole (2019-20). Pridobljeno s <https://www.os-preddvor.si/krovni-dokumenti/>.

Perko, D., Orožen Adamič, M. (1998). Slovenija pokrajine in ljudje. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Turistično informacijski center Jezersko (b.d.). Pridobljeno s <https://www.jezersko.info/>.

Učni načrt (2011). Program osnovna šola. Družba. Predmetna komisija M. Budnar idr. [Elektronski vir]. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS z šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_druzba_OS.pdf.

Učni načrt (2011). Program osnovna šola. Gospodinjstvo. Predmetna komisija I. Simčič idr. [Elektronski vir]. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS z šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_gospodinjstvo.pdf.

Učni načrt (2011). Program osnovna šola. Spoznavanje okolja. Predmetna komisija M. Kolar idr. [Elektronski vir]. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS z šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_spoznavanje_okolja_pop.pdf.

Wikipedija, prosta enciklopedija (b.d.). Občina Jezersko. Pridobljeno s https://sl.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dina_Jezersko.

IZ ZALOŽBE ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

V priročniku opisani **UČNI SKLOPI z NAČELI, STRATEGIJAMI in ORODJI** vam bodo v pomoč, da bi formativno spremljanje lahko zaživelo v razredu.

V ospredje je postavljen učenec in njegova vloga pri oblikovanju lastne učne poti.

150 strani, A4 format

11,90€

IZRAŽANJE
INDIVIDUALNOSTI
AKTIVNA SODELOVANJE
VLOGA
UČENCA
ODPRTOST
RAZVIJANJE
USTVARJALNOSTI
UVELJAVLJANJE
ZMOŽNOSTI
INTERESOV
UVELJAVLJANJE
INTERESOV
RAZVOJ
OPTIMALEN
INTERES
ZA UČENJE

Mag. Simona Škvarč,
OŠ Leskovec pri Krškem

Moje prve izkušnje s poučevanjem

IZVLEČEK: V času študija se pripravljamo na izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa v razredu. Naučimo se, kako se obnašati, kaj povedati, pazimo na govorico telesa in pravilno slovensko izreko. A nihče nas ne pripravi na nepredvidljive situacije v razredu.

Življenje in delo v šoli je barvito. Učitelji v razredu moramo biti iznajdljivi, uspešno moramo voditi razred, poznati in obvladati strokovne vsebine, poznati dokumentacijo in dokumente.

Učitelji moramo biti še kako prilagodljivi, da se odzivamo na počutje učencev, ki se zelo hitro spreminja.

Večkrat pomislimo, da so učitelji kot super junaki, ki predajajo znanje na različne načine, upoštevajo vsakega učenca, znajo pravilno rešiti vse obrazce in zapisati vsa poročila, rešujejo spore v razredu, odgovarjajo na vprašanja, so animatorji, znajo izbrati lepo besedo in podati topel objem. Tega se počasi zavedamo že od študija, doživimo pa na lastni koži v svojih prvih letih poučevanja v razredu.

Ključne besede: učiteljica začetnica, osebni izzivi, izkušnje, učenci s posebnimi potrebami, pouk na daljavo

My First Teaching Experience

Abstract: During our studies, we prepare for carrying out the educational process in the classroom. We learn how to behave, what to say, how to mind our body language and proper Slovenian enunciation. But no one prepares us for the unpredictable situations in the classroom.

Life and work in school is colourful. In class, teachers have to be resourceful; we have to lead the class successfully; we have to know and master the academic contents; we have to know the documentation and documents. We, teachers, have to be very flexible in order to respond to the pupils' mood, which changes rapidly.

It often comes to mind that teachers are like superheroes who pass on knowledge in diverse ways; who pay heed to each pupil; who are able to correctly fill out all the forms and write all the reports; who settle disputes in the classroom; who answer questions; who are facilitators; who are able to pick a nice thing to say and give a warm hug. We slowly become aware of that during our studies and later experience it first-hand during our first years of teaching a class.

Keywords: novice teacher, personal challenges, experience, pupils with special educational needs, distance lessons

Uvod

Ddr. Barica Marentič Požarnik (2018) omenja hitrost razvoja, ki posega v učiteljevo delo, saj mora biti ta neverjetno prilagodljiv. V razredu smo učitelji sami in takrat se največ naučimo. Dr. Cveta Razdevšek Pučko (2013) poudarja, da morajo učitelji sprejemati nekatere nove vloge, nekatere prejšnje pa spremeniti ali celo opustiti.

Pouk v razredu ne poteka vedno tako, kot smo si zamislili. V razred nepričakovano vstopijo zdravstveni delavci, ki pregledajo higieno zob, zmoti nas šolski radio, preko katerega zvemo pomembno obvestilo, včasih v razred prileti čebela in zaradi tega zmoti potek dela in navsezadnje nam misli večkrat odhitijo na šolsko dvorišče, kjer se izvaja pouk športa.

Ko postaneš razredničarka

Sem učiteljica začetnica in mlada mamica. Izobraževala sem se na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru, diplomirala in magistrirala. To leto je bilo zame burno.

V tem šolskem letu sem prvič stopila v razred, v katerem moram biti učiteljica, ki na različne načine poučuje, sodnica, ko bo prišlo do prerekanj in tožarjenja, policistka, ker bodo igrače glavna tema preprirov, poslovna sekretarka, saj bom zbirala, urejala, pisala in potrjevala različne obrazce in poročila, inovatorka, saj bom vsebino hotela podkrepiti z doma narejenimi didaktičnimi gradivi, motivatorka, ki bo spodbujala učence in še mnogo drugih vlog. In navsezadnje mama, ko bom podala spodbudne besede, lepe poglede in pristne objeme.

Vsak učitelj začetnik ima veliko teoretičnega znanja, pridobljenega v času študija, a pravo »učenje« se začne šele s pridobivanjem izkušenj na delovnem mestu v šoli.

Petra Javrh (2011) omenja, da si mora vsak učitelj organizirati razmerje med delom, domom in osebnim razvojem. Ko bodo ta razmerja ustrezna, bodo lahko prispevala k pozitivnim procesom kariernega razvoja. Sodobni učitelj mora imeti pozitiven odnos do kulture, narodnostne raznolikosti, mobilnosti, etične držbe, uporabe znanja, obvladovanje IKT in uporabe novih digitalnih informacij. Vsa ta hitra spreminjanja zahtevajo od učitelja precejšnje spremembe v spretnostih, ravnanju, učiteljevi drži, saj je potrebno nenehno prilagajanje.

Organizacija je ključnega pomena

Na začetku se soočiš z organizacijo, kako bom razporedila svoj čas, da bom lahko uspešna učiteljica in dobra mama. Mislila sem, da mi bodo urniki popoldanskega dela pomagali, zato sem prvi teden imela

točno načrtovan čas, ko sem popoldne dve uri delala za službo. Nakar se je izkazalo, da skrb za otroka in delo v popoldanskem času po predhodno oblikovanem urniku enostavno ne gre. Zato sem bila primorana poiskati in poskusiti drugo strategijo. Ko je hčer spala, sem za kakšno uro lahko v miru delala, ko se je zaigrala, sem lahko hitro pregledala elektronsko pošto in uredila spletni dnevnik, ko je zvečer zaspala, sem lahko dve uri brez prekinitev delala. Prevezla sem strategijo »ko je priložnost za delo, jo zgrabi«. Sama zase vem, da sem bolj učinkovita zjutraj, zato sem poskusila tudi na tak način. V šolo sem prihajala uro in pol pred začetkom pouka in v miru uredila zadeve, kopirala učne liste, si pripravila razred in vse, kar je bilo potrebno.

Ugotovila sem, da mi tak način dela ustreza in se mi obrestuje. Popoldne sem ves čas z otrokom, a hkrati imam službene stvari urejene.

Administrativno delo ni mačji kašelj

Naslednji izziv je bila administracija. O tem smo se veliko pogovarjali v času študija, a ko vstopiš v svet učiteljev, te žene naprej večinoma samoiniciativno učenje.

Poiskala sem vse posodobljene pravilnike in dokumente, ki me vodijo in mi pomagajo pri delu. Bistvene usmeritve in podatke znamo učitelji začetniki na pamet, saj smo vsebino dokumentov predelali za strokovni izpit. A včasih ti kakšna zadeva uide iz glave ali pa se preprosto zakonodaja spremeni, zato je dobro zakonske in podzakonske akte na vsake toliko časa pogledati in si obnoviti znanje.

Ker sem mi zdi urejenost dokumentov pomembna, sem si zadala nalogo, da bom imela zbirnike podatkov, da bo moje delo bolj pregledno in lažje. Uredila sem si preglednice za učence, naloge, cilje, standarde, kriterije, interesne dejavnosti, bralno značko, podatke o učencih in starših in še marsikaj drugega. To je zahtevalo kar nekaj energije, a ko pogledam nazaj, mi sprotno zapisovanje v te zbirnike olajša celotno situacijo.

Novo okolje prinese nove izkušnje, s katerimi postaneš samozavesten

Veliko začneš razmišljati o šolskem okolju in svoji vlogi, kako se boš znašel, ali se boš kdaj izgubil, kako boš vedel, katerega učitelja povezati s katerim predmetom in učilnico, kakšne so navade, kje so kabineti, kje so didaktični pripomočki, na koga se lahko obrneš, če potrebuješ papir, karton... in podobne zadeve. A na naši šoli so mi prijazno pomagali. Najprej greš na ogled, na katerem si zapomniš le dve stvari; kje je stranišče in kje je zbornica. Ostalo spoznaš sam. Obkroža te

milijon podatkov in milijon novih stvari, ki si jih je treba zapomniti. K vsemu temu pripomore sprotno zapisovanje in pomoč sodelavcev. Naučiš se prestopiti mejo zadržanosti in sprašuješ vsakega, ki pride mimo. Z vsakim odgovorom položiš kamen v mozaik spoznavanja šolskega okolja.

Uvajanje je res naporno, a te vse to naredi močnejšega in iznajdljivejšega. Spoznaš ljudi okrog sebe in točno veš, pri kom lahko dobiš kakšno informacijo. Sem oseba, ki si hitro zapomni obraze in tudi na svoji šoli sem si jih. Problem so mi delala imena. Na veliki šoli, na kateri poučujem, se prvi teden sploh nisem uspela naučiti vseh imen učiteljev in učiteljic. Sem se pa naučila pristopiti do človeka, do sodelavca.

Priprave, vsebina, didaktični material, učni načrti ... ogromno dejavnikov

Ko prebiješ led v novem šolskem okolju, pridejo novi izzivi. Zanimati se začneš za vsebine, ki jih boš predal učencem, in pregleduješ didaktični material, ki bi ga lahko izdelal sam, saj ga v svojem naboru še nimaš veliko, ker si začetnik.

Iz časa študija vemo, da je najbolje vsebine medpredmetno povezovati, saj s tem poglobimo cilje in znanje. Tudi sama sem pregledala učne načrte in jih primerjala z učnim gradivom. Razmišljala sem, kako bi vsebine predstavila na bolj barvit način, kaj je tisto, kar morajo učenci z določenimi cilji usvojiti in doseči, kako vključiti v pouk različne metode, ki spodbudijo učence k razmišljanju in raziskovanju.

Učiteljica, a bo to za oceno?

Po obravnavi vsebin je treba znanje tudi oceniti. Vzameš v roke in prebereš pravilnike (npr. Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli), natančno bereš vsebino zapisanih členov in si delaš zapiske. Potem se v sklopu aktiva dogovorimo, kaj in kdaj se bo ocenjevalo, si pripraviš mrežne diagrame, oblikuješ kriterije znanja in različice nalog, ki jih lahko uporabiš.

Seveda so ti v veliko pomoč sodelavci, ki ti svetujejo, ti pomagajo pri pripravi gradiva za ocenjevanje in te vodijo. Postanejo ti svetovalci, ki te usmerjajo, spodbujajo in te včasih opomnijo na napake.

V času študija smo se učili zapisovati kriterije, upoštevati minimalne standarde in taksonomsko stopnjo, a tukaj gre za konkretne vsebine sklopov, k njim izbrane standarde znanja in zdi se, da je to popolnoma drugačne, kot smo si to predstavljali na fakulteti. Seveda si z vsakim ocenjevanjem pridobiš nekaj izkušenj,

ki ti pomagajo pri nadaljnjem delu. Vsakič si bolj samozavesten in kljub pripravi ter načrtovanju sam sebi postaviš trdne temelje, ki jih potem samo nadgrajuješ. Je pa to ena izmed bolj stresnih nalog, ki doleti učitelje začetnike.

S prvim šolskim dnevom prebijemo led v novo šolsko leto

In potem pride prvi šolski dan. Spoznaš svoje učence in ves strah se poleže. Skupaj doživite pester prvi dan. Po končanem pouku pridejo na plan vsi vtisi. Razmišljaš, kako se boš z učenci povezal, kako boš vzpostavil komunikacijo, kako boš vodil razred in kako boš razložil razredna pravila ter poskrbel, da jih bodo učenci upoštevali.

Iščeš po spletu, kaj izkušene učiteljice že počnejo. Ideje preizkusiš takoj drugi dan. A velikokrat spoznaš, da v tvojem razredu določene zadeve ne uspevajo, zato jih prirediš in poskusiš nekaj svojega. Potem spet uvidiš, da bi to zadevo lahko naredil drugače in poskusiš znova. Velikokrat se pričakovanja ne uresničijo. Čez čas spoznaš, da se s tem soočajo tudi izkušene sodelavke, saj se tudi njim večkrat podrejo zastavljene ideje, a s časoma spoznaš razred, spoznaš klimo in veš, kaj lahko pričakuješ od učencev. Takrat stopiš spet stopničko višje, saj ne le to, da si ugotovil način, ki ustreza tvojemu razredu, ampak si spoznal tudi sebe in svoj pristop k učenju in poučevanju. To sprejmeš in dobiš energijo za naprej. To te žene tudi v situacijah, ko misliš, da ni izhoda. Vedno se najde, le učencem je treba prisluhniti. Če je petim učiteljicam uspela ista zadeva brezhibno, še ni nujno, da bo tudi ta ista stvar uspešna v tvojem razredu.

Vsi smo si različni, zato iščemo ustrezne poti

Pred seboj imaš razred; v mojem primeru 18 učencev, ki so vsak svoj individuum in vsak ima svoj značaj. Spoznaš, da imaš v razredu učenca s posebnimi potrebami, sprejmeš njegove posebnosti in se odzivaš nanje, seznaš se z vsebino odločbe in priporočili strokovnega mnenja. Ob tem se ti postavlja veliko vprašanj, zato greš do šolske svetovalne službe in se posvetuješ, kako boš zastavil delo z učencem in na kaj moraš paziti. S tem se povežeš tako s sodelavci, kot z učencem samim.

Postavljen si pred dejstvo, da je treba poiskati način, ki bo učenca usmerjal naprej in poiskati pot, kjer bo šel razvoj naprej in ne nazaj.

Soočiti sem se morala z učenem, ki si težko zapomni vsebino. Težave ima z razvojem slušnega in vidnega razločevanja – fonološko zavedanje. Težave se kažejo

tudi pri zapisu črk, besed in povedi. Tudi na področju branja števil, številskih predstav in računanja je njegovo znanje šibko. Zato sem morala ubrati čisto drugačen pristop.

Veliko časa sem prebirala različno literaturo in iskala rešitve. Nekajkrat sem bila tudi na pogovoru s članicami strokovnega tima, ki so mi stale ob strani in me spodbujale, motivirale in pomagale.

V takih situacijah je težko biti učitelj. Premlevaš zadeve v glavi in iščeš rešitve. Mnogi rečejo, da »službe« ne smeš prinašati domov. Sama se tega ne držim in veliko razmišljam o vsem, kar je povezano z njo. Enostavno ne moreš iz svoje kože in imaš pred očmi otroka, ki mu hočeš po najboljših močeh pomagati. Na začetku leta sem ogromno časa posvetila razmisleku in ogromno noči nisem spala, ravno zaradi prilagajanja in iskanja gradiv. Sedaj po pol leta, ko so stvari utečene, se kaže napredek v majhnih korakih. Za to je bilo potrebno veliko vložene truda in energije.

Sprejmimo različne kulture

Dotakniti se moram tudi teme o specifikah romskih učencev, saj imam v razredu pet romskih otrok. Čeprav smo v tretjem razredu in se učenci med seboj poznajo, je treba vložiti ogromno truda v socializacijo in pozitivno klimo.

Sem ena izmed učiteljic, ki ji ni pomembno, kateri verski skupnosti pripadaš, od kod prihajaš in kdo so tvoji starši. Dodeljena mi je bila skupina učencev, ki naj bi jih vodila, da usvojijo znanja in spretnosti v skladu s svojimi zmožnostmi, pri tem mi bo v veliko pomoč, če jih sprejemem take kot so.

Učence vedno posedem tako, da so romski učenci pomešani med ostale učence. Zdi se mi prav, da se učimo drug od drugega in da sprejemamo družbo, v kateri živimo. Tako bomo lahko skupaj preživeli veliko časa. Menim, da mi vključevanje romskih učencev dobro uspeva.

Čez čas se je izkazalo, da so fantje sprejeli romskega učenca in se z njim igrajo. Tudi romske učenke rade pomagajo ostalim in skrbijo za urejenost razreda. Najljubši trenutek v razredu, ki mi bo ostal v spominu, pa je, ko smo oblikovali likovne izdelke iz gline. Takrat smo vsi stali pri okrogli mizi, si ogledovali končne izdelke in jih vrednotili. Ko smo prišli do izdelka romskega učenca in sem učence spodbudila, da podajo svoje mnenje, so učenci izdelek pohvalili, saj se je tokrat res močno potrudil. Čez čas je prišel na vrsto tudi izdelek romske učenke, ki se je trudila, vendar izdelek ni bil takšen, kot si ga je zamislila. Ko sem povabila učence k besedi, so povedali, da se je potrudila in da bo kljub manjši napaki naslednjič njen izdelek odličen. Je pa res,

da se romski učenci boljše počutijo, ko so sami. Takrat se še bolj odprejo. A z različnimi dejavnostmi in mešanimi skupinami poskrbim, da so vsi aktivni, kolikor se le da.

Eden izmed velikih problemov romskih učencev je tudi ta, da doma nimajo spodbudnega okolja. Verjamem, da bi bil marsikateri učenec uspešnejši, če bi imel pri šolskem delu podporo staršev, da bi ga spodbujali in mu pomagali pri domačem delu. Ampak žal v večini primerov ni tako.

Pri učencih se soočamo s težavami poznavanja abecede, posledično tudi slabše berejo, nimajo številskih predstav, nekateri ne štejejo niti do 20. To so res veliki izzivi učenja in poučevanja.

Pridi, razložila ti bom na drugačen način

Kot učiteljica začetnica sem se prvič soočila tudi s poučevanjem učencev tujcev, kar se mi je zdelo na začetku težko, a s časoma spoznaš učence in pridobiš drug pogled na situacijo. Učenci tujci so otroci, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in njihov materni jezik ni slovenščina. Na naši šoli so to večinoma albansko govoreči otroci. Tudi tukaj se čuti pomanjkanje podpore staršev.

Ena izmed učenek je prišla v šolo v prvem razredu in ni poznala niti ene slovenske besede. Sedaj je v drugem razredu in govori zelo dobro. Podpora učiteljev in staršev ima močan vpliv na usvajanje jezika. Doživimo pa tudi nasprotje, kjer ni podpore in s tem se začnejo pojavljati težave pri sledenju pouka in doseganju ciljev.

Moje delo z učenci tujci je potekalo tako, da smo se v času dodatnih ur slovenščine veliko pogovarjali. K uram sem prinesla različne didaktične igre, preko katerih smo se spoznavali. Večkrat so tudi kaj zapisali, si izmišljevali zgodbe, se naučili opisati, kako smo oblečeni in še mnogo drugega. Po njihovih obrazih sem videla, da so z veseljem obiskovali ure in da so se me razveselili vsakokrat, ko sem vstopila v razred. Ker so dodatne ure slovenščine potekale v času rednega pouka, je bila težava v tem, da so učenci odhajali od ur rednega pouka in niso bili deležni učiteljeve razlage oz. predstavitev novih vsebin.

Slediti moraš tempu šolskega dela in se vseskozi izpopolnjevati

Na šoli so se skozi celo leto pojavljali tudi različni projekti. Sama sem bila v takšnem aktivu, ki je vzpodbuja projekte in je na tem področju zelo aktiven. Zato sem se tudi jaz preizkušala v takšnih dejavnostih. Z učenci smo izpeljali osem projektov, ki so bili vezani na izdelovanje iz odpadnih materialov, izvajali smo

tudi projekt Vodni agent, kjer smo vsakodnevno zapisovali, koliko vode smo porabili. Najbolj pa nas je zaznamoval projekt Hrana ni za tjavendan, kjer smo izdelali merilnike zavržene hrane. To je projekt ekošole, ki nas ozavešča, koliko hrane je dejansko vsakodnevno zavržene, kar so učenci vpisovali v preglednice. Opazila sem, da so se naloge lotili zelo zavzeto, saj so po vsaki malici povprašali, kdaj bodo lahko rezultate vpisali v preglednico.

Učitelj mora biti inovativen

Tako delo z učenci s posebnimi potrebami, delo z učenci Romi, z učenci tujci in projektno delo zahteva ogromno razmišljanja, prilagajanja in preizkušanja. Doma večkrat izdelujem didaktična gradiva, saj so tista, ki jih lahko kupiš, predraga ali manj ustrezna. Zato raje najdem čas in energijo za izdelovanje svojega gradiva. Res je, da ni tako lično, kot bi bilo industrijsko narejeno, je pa v to vložena veliko truda in ljubezni, da učencem približam snov, da jo lažje usvojijo. Pri tem mi veliko pomagajo spletne strani, kjer dobiš idejo in potem sam prilagajaš ciljem, ki jih želiš razvijati.

V razredu smo tako zbirali plastične zamaške. Iz njih smo naredili družabne igre, kot so šah, dama in hitrostno postavljanje frnikol v plastične zamaške. Otroci so uživali v teh igrah in že iščemo nove ideje, kaj bi še lahko sami izdelali. S pomočjo plastičnih zamaškov smo izdelali igro Poštevanka, ki je podobna spominu. Zapisanemu računu množenja na enem zamašku poiščeš drugega, na katerem je zapisan zmnožek. Nismo pa pozabili na likovno umetnost, saj smo iz zamaškov naredili paletke. Pomembno je, da lahko marsikateri didaktični pripomoček učenci izdelajo sami, ker bodo z njim potem tudi bolj skrbno ravnali.

Čas, v katerem živimo, nas obdaja s tehnologijo.

Kot da v tem letu še ne bi bilo dovolj izzivov, nas je doletel še pouk na daljavo. Novo učenje, novi webinarji, nove usmeritve, videokonference in smo spet na začetku. Čeprav sem računalniško dobro opismenjena, sem imela kar nekaj težav in razmislekov, kako bi učencem predstavila gradivo, da bo vsem dostopno, zanimivo in konkretno. Treba je bilo ponovno usklajevanje v aktivu in razmislek, katere vsebine bomo poučevali na daljavo in katerih ne, čemu damo večji poudarek in kaj lahko počaka, ko bomo prišli nazaj v šolo.

Učence sem po dveh tednih pouka na daljavo povezala z aplikacijo Padlet. To so zelo dobro sprejeli, saj radi pokažejo svoje izdelke in zdi se mi, da sem s tem naredila korak naprej. Še bolj smo se spoznali in več izvedeli en o drugem.

Preizkusili smo tudi srečanja preko videokonference. Sprva jim je bilo neprijetno. Priznam, da je bilo tudi meni. A smo skupaj prešli čez to izkušnjo in sedaj se brez težav pogovarjamo na daljavo.

Redno iščem in učencem posredujem knjige, ki so dostopne v elektronski obliki in tako izvajamo bralno in ekobralno značko. Res je pohvalno, koliko idej imajo učenci in kakšne izdelke pripravljajo. Dobila sem obnove, videoposnetke njihovih lutkovnih predstav, kjer so naredili vse; od scene do končnih lutk, videoreportaže, oddaje ...

Analiziranje in evalviranje je pomemben del učiteljevega poklica

To je le nekaj izzivov, v katere smo vrženi učitelji začetniki. Po mnenju K. Niinisto (1996) mora biti današnji učitelj iniciator sprememb, dodati mora še vloge spodbujevalca učenca in učitelja, ki skrbi zase in svoj osebni ter profesionalni razvoj. Naučiti se moramo organizacije celotnega dela, administracije in vodenja razreda. Zaradi vseh izletov, ekskurzij in šol v naravi, učitelji postanemo začasni skrbniki šolskih otrok. Ogromno časa preživimo skupaj in zato je potrebna predanost, tako enega kot drugega.

Mi učitelji začetniki včasih veliko truda vlagamo v šolske zadolžitve, imamo visoka pričakovanja in zadeve jemljemo preveč osebno, zato smo večkrat tudi razočarani, če nam spodleti. Še bolj pa smo ponosni, ko se naše ideje razvijejo v praksi.

Tako sem preživela svoje prvo leto v razredu kot razredničarka. Tistim, ki se podajate na to pot, pa želim obilico poguma in samozavesti. Vi zmorete to.

Viri in literatura

Javrň, P. (2011). *Razvoj učiteljeve poklicne poti*. Učno gradivo 1. splošne in andragoške zakonitosti razvoja kariere. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Marentič Požarnik, B. (2018). Kako spreminjati na bolje pouk, učence, sebe? *Razredni pouk*, 20 (3), 19–23.

Niinisto, K. (1996). Change Agent Teacher – Becoming a Teacher in a Developing Organisation. V Tella, Seppo (ured.). *Teacher education in Finland*. Helsinki: University of Helsinki, 145 – 150.

Razdevšek-Pučko, C. (2013). Kakšnega učitelja potrebuje (pričakuje) današnja (in jutrišnja) šola? *Didakta*, 22 (162), 8–10.

Žibert, A. (2018). *Dober učitelj je kot čebula. Ima več plasti*. Pridobljeno 2. 9. 2020 s spletne strani: <https://www.delo.si/gospodarstvo/kariera/dober-ucitelj-je-kot-cebula-ima-vec-plasti-93590.html>.

SODELOBR@LNICO

Učitelji razrednega
pouka skupaj beremo

Kje beremo?

na videokonferenčnem srečanju

Prijavim se na povezavi: <https://forms.gle/ZGbJH4Vh8fdXePDR8>

Kdaj in kaj beremo'?

8. 12. 2020: Peter Svetina: Kako je gospod Feliks tekmoval s kolesom

9. 2. 2021: Anja Štefan: Škratovske oči

8. 3. 2021: Berem kot učitelj - prijavljeni izberejo besedilo

Kako beremo?

Do srečanja preberemo predlagano besedilo,
na srečanju teče pogovor o prebranem
in razmislek o tem, kako bi besedilo brali učenci.

Več informacij bo sproti objavljenih
v Sodelov@lnici Razredni pouk

<https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=10021>

Zaključek likovnega natečaja – POVEZOVANJE ZA ŽIVLJENJE V SODOBNI DRUŽBI

Mojca Dolinar, mag. Marta Novak
Zavod RS za šolstvo

V mesecu marcu 2020 smo v področni skupini za razredni pouk na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo zaključili **natečaj za učence na razredni stopnji na temo »POVEZOVANJE ZA ŽIVLJENJE V SODOBNI DRUŽBI«**. Natečaj je bil sestavni del Konference učiteljev razrednega pouka Povezujem, povezujeva, povezujejo.

Z natečajem smo želeli spodbuditi učence k razmišljanju, kako lahko s svojim znanjem in ravnanjem pomagamo drug drugemu pri uporabi digitalnih tehnologij v sodobnem svetu. Vrsta digitalnih znanj nam omogoča, da lahko spremljamo informacije o svetu in domačem življenju, se kot državljani aktivno vključujemo v e-upravo in ostale digitalne storitve, kupujemo na spletu, delimo informacije, snemamo in delimo filme iz našega vsakdana ipd. Vse te aktivnosti in še mnoge druge zmoremo pogosto tudi s pomočjo drugih. Velikokrat se zgodi, da starejši mlajše prosijo za pomoč pri nastavitvah zvonjenja telefona, pri objavah na družabnih omrežjih, iskanju informacij ... Zato smo razpisali natečaj, ki je nagovarjal učence, da so pod vodstvom učiteljev/mentorjev izdelali **plakat ali e-plakat ali strip ali animirani film** s sporočilnostjo "Rad pomagam". Izdelki naj prikazujejo prizore oziroma zgodbo, kako učenci pomagajo starejšim ali svojim vrstnikom pri uporabi sodobnih tehnologij.

Kriteriji za izdelek so bili: izvirnost (edinstvenost, svojevrstnost, novost, neodkritost), sporočilnost (iz izdelka je razviden prizor oziroma zgodba), povezanost s predpisano temo (ustreznost naslovu natečaja). Izdelek je lahko delo posameznega učenca, dvojice ali skupine učencev.

Prispeli likovni izdelki so bili raznoliki in zanimivi. Izrazili so izkušnje učencev današnjega časa in različnih potreb sodobne družbe.

Komisija na Zavodu RS za šolstvo je pregledala prispеле izdelke učencev, jih ocenila glede na vnaprej določene kriterije in izbrala tri nagrajena dela. Učenci prejmejo knjižne nagrade in priznanje, učitelji mentorji pa priznanje.

ČESTITKE NAGRAJENIM IN DRUGIM SODELUJOČIM.

Prvi trije nagrajeni likovni izdelki na natečaju so:

1. Strip – knjižica: Rad pomagam

Neža Gregorevčič, Janja Bosina in Nadia Cizel
5. razred
OŠ Globoko
Mentorica: Zdenka Bregar Umek

2. E-strip: Babico učimo naročati po internetu

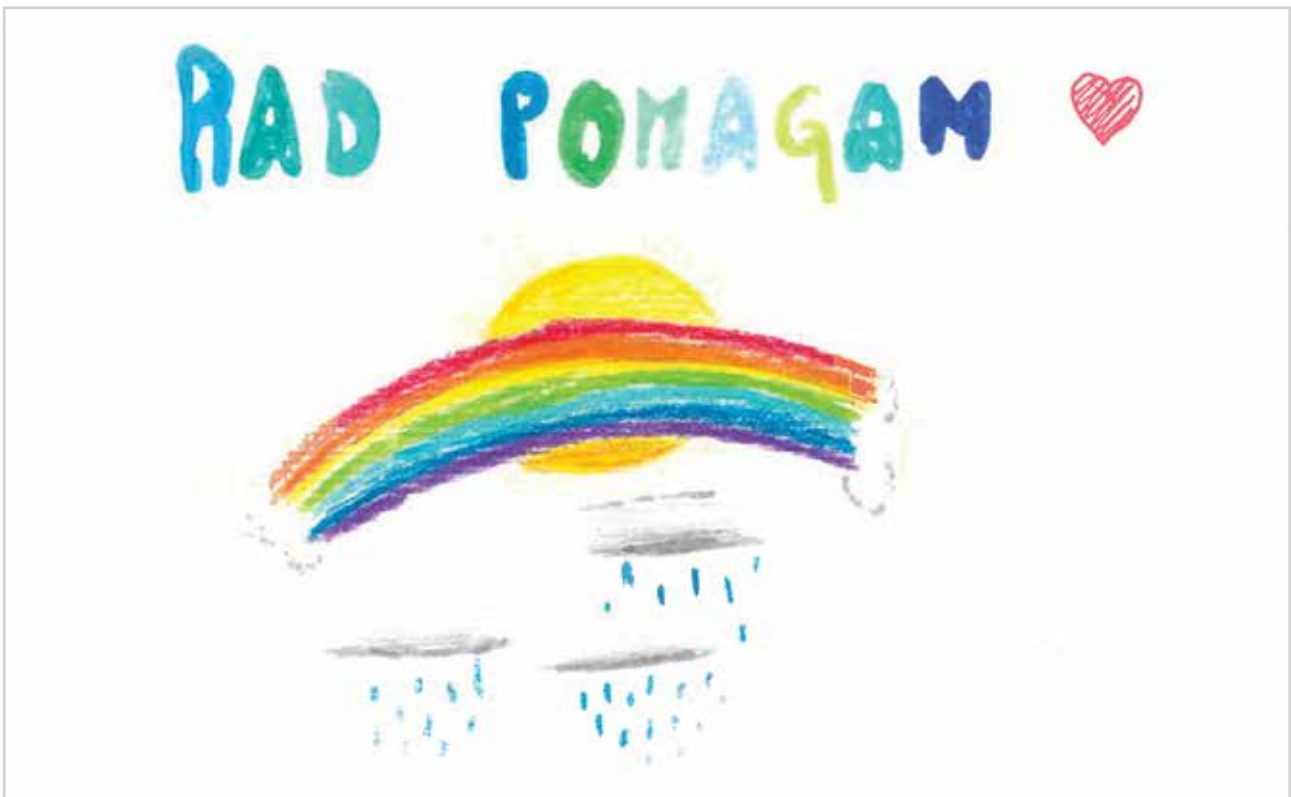
Mars Makše in Anže Luzar
5. razred
OŠ Bršljin
Mentorica: Irena Gole

3. Strip: Pomoč babici

Zala Tomažič
1. razred
OŠ Fram
Mentor: Jelka Bojc

Na natečaj je prispelo šestinsedemdeset izdelkov učencev razrednega pouka po mentorstvom učiteljev iz OŠ Prežihovega Voranca Bistrica, OŠ Podčetrtek, OŠ Globoko, OŠ Miren, OŠ Bršljin, OŠ Ivanjkovci, OŠ Gustava Šiliha Laporje, OŠ Fram, OŠ Šmarje pri Kopru, OŠ Veržej, OŠ Kajetana Koviča Poljčane, OŠ Belokranjskega odreda Semič, OŠ Benedikt, OŠ Vransko – Tabor, OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, POŠ Topolšica, OŠ dr. Bogomirja Magajne Divača in OŠ Partizanske bolnišnice Jesen, Tinje. Vsem mentorjem in učencem se iskreno zahvaljujemo za sodelovanje.

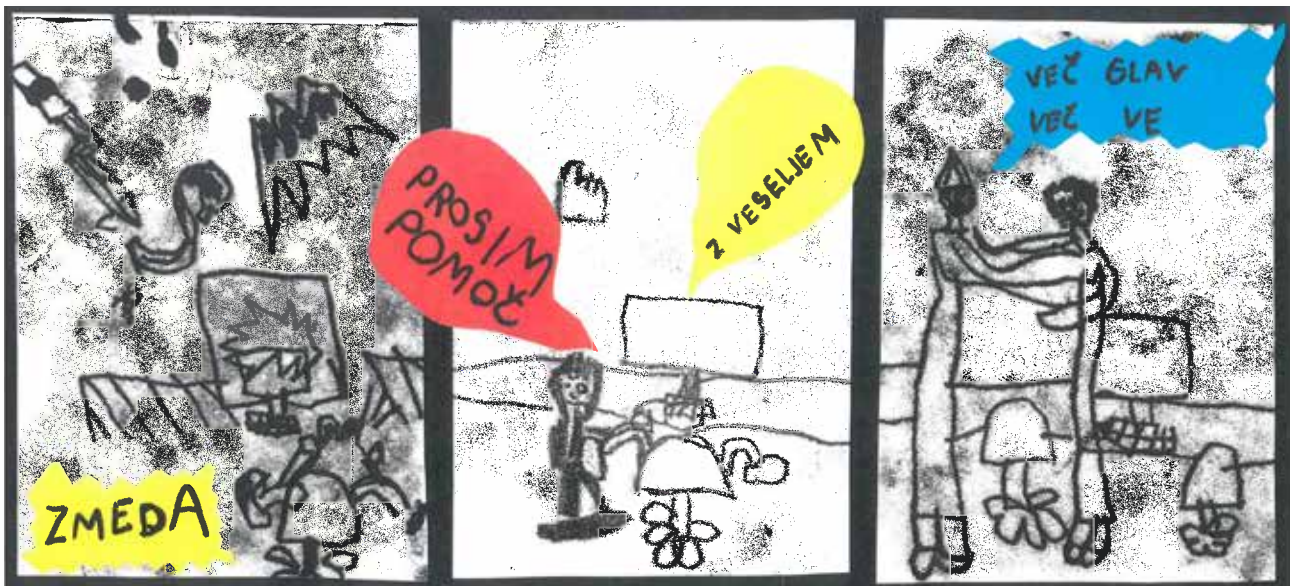
Slika 1: Naslovnica knjižice Rad pomagam, Neža Gregorevčič, Janja Bosina in Nadia Cizel, 5. razred, OŠ Globoko, mentorica Zdenka Bregar Umek.

Slika 2: Rad pomagam, Neža Gregorevčič, Janja Bosina in Nadia Cizel, 5. razred, OŠ Globoko, mentorica Zdenka Bregar Umek.

Slika 3: Babico učimo naročati po internetu, Maks Makše in Anže Luzar, 5. razred, OŠ Bršljin, mentorica Irena Gole.

Slika 4: Pomoč babici, Zala Tomažič, 1. razred, OŠ Fram, mentorica: Jelka Bojc.

In še nekaj prispelih izdelkov:

Slika 5: Opis medvrstniškega sodelovanja pri urah spoznavanja okolja in robotike, Iza Lebar in Pia Zver, 5. razred, OŠ Prežihovega Voranca Bistrica, mentorja: Zlatka Jerebic in Andrej Nemeec.

Slika 6: Tudi jesen življenja je lahko lepa, Hana Levstik in Teja Amon, 5. razred, OŠ Podčetrtek, mentorica: Antonija Vodeb.

Slika 7: Najraje pomagamo starim ljudem, Ana Grandič, Kaja Durak in Florinda Mazreku, 4. razred, OŠ dr. Bogomirja Magajne Divača, mentorica: Andreja Trobec

Spletni portal Zavoda RS za šolstvo (<https://www.zrss.si/>):

Objave:

- Priporočila za izvajanje pouka na daljavo na razredni stopnji
- Obvestilo o izvedbi tekmovanj

Učilna zidana:

Izobraževanja na daljavo, kjer strokovnim delavcem VIZ v podporo pri izobraževanju na daljavo ponujamo:

- nabor krajših posnetkov s priporočili za izobraževanje na daljavo,
- dostop do skupnosti in gradiv za izobraževanje na daljavo po predmetih in področjih,
- druge pomembne informacije za ravnateljice in ravnatelje, učiteljice in učitelje.

Predmetni in področja:

V podporo strokovnim delavcem VIZ ponujamo povezave do:

- skupnosti (spletnih učilnic in sodelovalnic), kjer poteka izmenjava strokovnih izkušenj, gradiv in seznanjanje s strokovnimi novostmi,
- primerov gradiv za izobraževanje na daljavo za predmete oz. področja,
- kratkih posnetkov priporočil za izobraževanje na daljavo za predmet oziroma področje.